

KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse

KRL 201 er organisert ut fra tre hoveddeler; *A: Religion og religiøsitet i dag, B: Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet, C: Forståelse og formidling.*

A. Religion og religiøsitet i dag

Det 20. århundret har medført store endringer i betingelsene for religion og teologi i vår kulturkrets. Mange har hevdet at religionen er i ferd med å utspille sin rolle. Samtidig er det tegn som synes å antyde at religion heller blir viktigere for folk flest. Det er imidlertid ikke sikkert at det er tradisjonell kirkelig religiøsitet som dermed får oppslutning. Dette er rammen for den som vil forstå og formidle kristendom og religion i dag. Det er også de perspektivene studiet skal legge til grunn i sitt arbeid med emnene kristologi og antropologi i Fellesdelen.

Studiet gir et kort møte med teori og erfaringsmateriale til spørsmålet om religion og kultur, samt et innblikk i hvilken rolle kristen tro kan spille i en aktuell livstolkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvilke sosiale, intellektuelle og åndshistoriske betingelser står religion og teologi overfor i Norge i dag?
- Hva er særlig aktuelle områder og problemer i samtidig religiøs livstolkning?
- Hvordan kan religion spille en konstruktiv rolle i samfunnsliv og oppdragelse?

LITTERATUR

- Krogseth, Otto: "Nyreligiøsiteten - i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering : et kulturanalytisk perspektiv" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 29-40
- Kraft, Siv Ellen: "New Age, sykdom og kroppsbilder i endring" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 41-53
- Brunstad, Paul Otto: "Skrekkfilmens religiøse univers" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 55-67
- Mikaelsson, Lisbeth: "'En voksende hjertebølge på Jorden" : kanaliserte budskap for en ny tid" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 85-95
- Romarheim, Arild: "Familieukeblader som barometer på folkelig religiøsitet" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 97-115
- Botvar, Pål Ketil: "Hvor individualisert er folkereligiøsiteten egentlig?" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 139-157

B. Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet

Studiet reflekterer sider ved samtidens sosiale, åndshistoriske og religiøse kontekst. Dette innebærer at man reiser emner med aktuell relevans og spør hvordan disse belyses i teologiens kildetekster. Spørsmålet om mennesket er ett slikt spørsmål.

Studiet går inn på oppfatningen av mennesket i nyreligiøs tenkning. Man skal også arbeide med relevante bibelske tekster og perspektiver særlig fra Det gamle testamente. Studiet vil berøre teologisk refleksjon om mennesket blant oldkirkens teologer, og det vil utdype menneskesynets betydning i kristen etisk tenkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan oppfattes forholdet mellom mennesket og verden og mellom mennesket og Gud / det guddommelige i Bibelen, i kristen teologi og i nyreligiøs tenkning?
- Hvordan kan tekster fra Bibelen og fra oldkirkelig teologi bidra til aktuell kristen forståelse av mennesket?
- Hvordan reflektere etisk ut fra en kristen oppfatning av mennesket?

LITTERATUR

- L Sveinall, Arne Tord: "Et utvalg" i *Det virker jo*. Oslo: Credo, 1995, s. 13-30, 52-58, 97-141, 149-163
- Stordalen, Terje: "Et utvalg" i *Støv og livspust : mennesket i Det gamle testamente*. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 41-125, 136-168, 179-184 (Petit og noter er ikke pensum)
- * McCasland, S.V.: "Man, nature of, in the NT" i *The Interpreter's dictionary of the Bible : an illustrated encyclopedia* / redaktør George Arthur Buttrick, vol. 3. Nashville: Abingdon Press, 1962, s. 246-250
- * Taylor, Walter F.: "Humanity, NT view of" i *The Anchor Bible dictionary* / redaktør David Noel Freedman, vol. 3. New York: Doubleday, 1992, s. 321-325
- Henriksen, Jan-Olav og Gunnar Heiene: "Hele boka unntatt kap. 8" i *Moral og menneskeliv : et kristent perspektiv*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1998, s. ikke angitt

C. Forståelse og formidling

Nyere forskning hevder at det ikke finnes forståelse som er uavhengig av perspektivet til den som forstår. Et slikt standpunkt kan begrunnes prinsipielt. Det kan også belyses materialt – f.eks. ved analyse av hvordan Kristus ble forstått i forskjellige perioder, eller hvordan ulike teologiske modeller slår ut i ulikt pedagogisk grunnsyn. Samtidig må et slikt standpunkt brynes mot erfaringen av at den saken som skal forstås, preger forståelsen i bestemte retninger. Forståelse og formidling finner sted i en spenning mellom sak og tolkende subjekt.

Studiet i denne bolken vil kort berøre spørsmål om forståelse og læring prinsipielt. Videre skal man studere kristusbilder i kunst fra visse perioder og i utvalgte kunstneriske arbeider. Man skal også arbeide med pedagogisk teori i lys av spenningen mellom en antroposentrisk og en teosentrisk tilnærming.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva er forståelse, og hvordan henger forståelse, læring og formidling sammen?
- Hvordan forstås og formidles Kristus i utvalgte estetiske tradisjoner og arbeider?

- Hva innebærer et kristosentrisk og et antroposentrisk perspektiv på religionspedagogikken?

LITTERATUR

- * Wetlesen, Jon: "Samtale med tekster i lys av Gadammers hermeneutikk" i *Norsk filosofisk tidsskrift* 18 (1983), s. 219-244.
- Hellemo, Geir: "Kristus i den kirkelige kunst" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ;: Tapir, 1992, s. 41-62
- Svare, Marit Hallset: "Kristus i ikontradisjonen : en lysbildeserie" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ;: Tapir, 1992, s. 139-155
- Kulset, Stig: "'Jesus de Montreal" (regi: Denys Arcand, Canada 1989) : en presentasjon av filmen og regissøren" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ;: Tapir, 1992, s. 157-167
- Arcand, Denys (regi). *Jesus of Montreal*. [Quebec]: Max Film Productions, 1989.
- L Asheim, Ivar: "Et utvalg" i *Orientering i religionspedagogikken*. Oslo: Institutt for kristen oppseding, 1970 eller senere opplag, s. 104-234

Bacheloremner i
Tverrkulturell kommunikasjon
innenfor studieprogram KRL

Studieplan
TK I (30 studiepoeng)
Utgave høst 2004

Innhold:

Innledning	s. 2
Studieopphold.....	s. 2
Oppbygning av planen	s. 2
Vurdering	s. 2
Organisering og arbeidsformer	s. 3
Overordnede mål	s. 3
Mål og innhold	s. 3
<i>Tverrkulturell kommunikasjon I</i>	s. 4
Mål	s. 4
Innhold	s. 4
TK201 – Grunnleggende teori	s. 4
Studiekraft	s. 4
Vurdering	s. 4
Hovedtema og litteratur	s. 5
TK202 – Studieopphold	s. 6
Studiekraft	s. 6
Vurdering	s. 7
Innhold og litteratur	s. 7
Arbeidsformer og organisering	s. 8

Mediehøgskolen
Gimlekollen

Det teologiske
Menighetsfakultetet

Innledning

Studiet i tverrkulturell kommunikasjon er et samarbeid mellom Mediehøgskolen Gimlekollen (MhG) og Det teologiske Menighetsfakultet (MF). Mediehøgskolen Gimlekollen arbeider i hovedsak innenfor fagfeltene journalistikk og kommunikasjon, mens Det teologiske Menighetsfakultet har som hovedmål å utdanne i teologi og KRL for tjeneste i kirke, skole og samfunn. I disse utdannelsene og i de yrkene som utdannelsene kvalifiserer for, er innsikt i tverrkulturell kommunikasjon av sentral betydning. Dette har sammenheng med en økende bevegelse av mennesker, teknologi og kulturytringer mellom ulike verdensdeler og ulike kulturer. Vår tid preges også av utfordringer som er globale i sin karakter - det gjelder ikke minst spørsmål som menneskerettigheter, demokrati og livssyn. Arbeid med tverrkulturell kommunikasjon blir viktig som grunnlag for faglig virksomhet på stadig flere områder.

Tverrfaglig kommunikasjon er et tverrfaglig og flerfaglig studium. Det bygger på sentrale bidrag fra sosialantropologi, generell kommunikasjonsteori og tverrfaglig u-landskunnskap. I studiet inngår det også praktisk erfaring med tverrkulturell kommunikasjon, gjennom studieopphold i en lokal/regional kulturell kontekst i sør eller øst.

Tverrkulturell kommunikasjon gir kompetanse for forskjellige yrker og kan inngå i en rekke bachelorgrader.

Studieopphold

Det studieoppholdet som fakultetet arrangerer, er for tiden lagt til Kina. Samarbeidet med Mediehøgskolen Gimlekollen innebærer at et begrenset antall studenter som alternativ kan legge studieturen til Sør-Amerika (Peru og Bolivia) eller Øst-Afrika (Etiopia og Kenya). De aktuelle studentene må i så fall ta hele emne TK202 ved Mediehøgskolen. Denne muligheten er avhengig av antall studenter ved MhG og MF.

For nærmere informasjon om de alternative studieoppholdene, se Mediehøgskolens studieplan for Tverrkulturell kommunikasjon.

Oppbygning av planen

Studiet består av to deler: *Tverrkulturell kommunikasjon I (TK I)* og *Tverrkulturell kommunikasjon II (TK II)*, hver på 30 studiepoeng. Planen er i bygd opp av et fast system av emner på 200-nivå. De enkelte emnene har et omfang på 10 eller 15 studiepoeng. Noen emner henger sammen og utgjør en større fordypning eller spesialisering. For hvert emne skal det formuleres kompetansemål, med vekt på studentenes innsikt i sentrale faglige problemstillinger.

Kunnskapsmålene er formulert på tre stigende nivåer: *kjennskap til, god kunnskap om og innsikt i*. Ferdighetsmål er formulert med uttrykket *evne til*. Det er samtidig satt opp studiekrav for de enkelte emnene. Arbeidet med å oppfylle studiekravene skal bidra til å nå kompetansemålene.

Vurdering

Det vil fremgå under hvert emne hvilke vurderingsformer som blir brukt. Fakultetet legger vekt på å bruke varierte vurderingsformer, tilpasset studentens studiesituasjon og emnets egenart og mål. Det gis separate karakterer for hvert emne.

I den formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også en evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Overordnede mål

Studiene av *Tverrkulturell kommunikasjon* har som overordnede mål

- å gi grunnleggende teoretisk innsikt med relevans for tverrkulturell kommunikasjon
- å gi praktisk erfaring med tverrkulturell kommunikasjon i en lokal/regional kulturkontekst
- å stimulere til holdninger som kombinerer refleksjon over kristen kultur- og verditradisjon med forståelse og respekt for andre kulturer og tradisjoner
- å kvalifisere for ulike yrker og for videre studier hvor det kreves kompetanse i tverrkulturell kommunikasjon

Mål og innhold

Gjennom teoretisk studium og praktisk kommunikasjon i en lokal/regional kulturell kontekst vil studentene få grunnleggende innsikt i andres kultur. En viktig forutsetning for å forstå andre er å forstå egen kultur. Derfor er reflektert innsikt i hvordan egne kulturelle forestillinger og uttrykk utvikles og fungerer, også sentralt for studiet. Denne innsikt og den formidlingskompetanse den gir, er et godt grunnlag for studenter som sikter seg inn på yrker eller fagstudier i inn- og utland der tverrkulturell kompetanse er relevant.

Det faglige arbeidet omfatter livssynsspørsmål og spørsmål knyttet til et kristent verdigrunnlag. Samtidig legges det vekt på at god kommunikasjon krever innlevelse, forståelse og respekt for andres kultur, religion og livssyn. Studentene skal få et grunnlag til å sette seg inn i andres livssyn og se hvordan det preger holdninger og handlinger, og finne fram til dialogiske måter å løse felles samfunnsoppgaver på.

De felles, overordnede målene i studiet søkes realisert ved at studentene arbeider med ulike emner på 200-nivå, i faste kombinasjoner eller som frittstående emner. Studiet i *Tverrkulturell kommunikasjon* er organisert i to deler: *Tverrkulturell kommunikasjon I* og *Tverrkulturell kommunikasjon II*.

Tverrkulturell kommunikasjon I (TK I) med studieopphold (30 studiepoeng)

Tverrkulturell kommunikasjon I er organisert i to emner, *TK201 – Grunnleggende teori* og *TK202 – Studieopphold*. Hvert emne er på 15 studiepoeng. TK202 representerer et konkret møte med en annen kulturkontekst, med teoretisk forarbeid og etterarbeid.

MÅL

Studiet av TK I skal

- gi teoretisk plattform til drøfting av grunnlagsproblemer i tverrkulturell teori
- stimulere til refleksjon omkring egen kulturbakgrunn i møte med mennesker i andre kulturer
- gi teoretisk og praktisk innsikt i hvordan en kommuniserer på en meningsfull måte med personer fra andre kulturer
- gi oversikt over globale strukturer og utviklingstrekk i en verden preget av økt utveksling og kontakt på det personlige plan og gjennom ulike medier
- gi et møte med en kulturkontekst i sør eller i øst

INNHold

TK201 – Grunnleggende teori (15 studiepoeng)

TK201 omfatter grunnleggende teori om kulturkonstruksjon, globalisering, kommunikasjon, livssyn og identitet sett fra faglige perspektiv som kulturteori, kommunikasjonsteori, religionsvitenskap og sosialantropologi.

Emnet er organisert i fire hovedtema: *A. Kulturkonstruksjon, B. Kultur og kommunikasjon, C. Globalisering og D. Livssynsdimensjonen.*

Faglærerne har ansvar for at det utformes *kompetansemål* (mål for studentenes sluttkompetanse) for hvert hovedtema.

Studiekrav

Studenten skal

- delta i et obligatorisk innføringskurs ved semesterstart
- skrive to oppgaver på inntil 2000 ord fra en avgrenset del av pensumlitteraturen. Oppgavene gis av faglærer og vurderes med bestått/ikke bestått
- skrive en hjemmeoppgave i løpet av en uke på inntil 3000 ord, bl.a. med bruk av de godkjente feltnotatene (jf. tilsvarende studiekrav i TK202)
- delta i minst 75 % av undervisningen
- delta i evaluering av studietilbudet

Vurdering

For å bestå TK201 må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av hjemmeoppgaven. I stedet for hjemmeoppgave og 75 % deltakelse i undervisningen kan studenten velge en ordinær 6 timers klausurprøve.

Hovedtema og litteratur

Det tas forbehold om at det kan bli gjort endringer i den oppsatte litteraturen.

a) Kulturkonstruksjon

Litteratur: (285 s.)

Berger, Peter L. og Thomas Luckmann: *Den samfunnsskapede virkelighet*. Bergen: Fagbokforl., 2000.

* Gravem, Peder: "'Perspektivpluralisme som metaposisjon' og 'Perspektivpluralisme og sannhet'" i *KRL - et fag for alle? : KRL-faget som svar på utfordringer i en flerkulturell enhetsskole*. Foreløpig utg. Vallset: Oplandske bokforlag, 2004, s. 345-367.

Sørum, Arve: "Sosialantropologiske grunnvoller" i *Mellom himmel og jord : tradisjoner, teorier og tendenser i sosialantropologien/* redaktør Olaf H. Smedal, et al. Bergen: Fagbokforl., 2000, s. ikke angitt.

* Vike, Halvard: "Norsk kultur : myte og realitet" i *Flerkulturell forståelse. 2. utg/* redaktør Thomas Hylland Eriksen. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. ikke angitt.

b) Globalisering

Litteratur: (245 s.)

* Diamond, Jared: "Et utvalg" i *Guns, germs and steel : the fates of human societies*. New York: Norton, 1999, s. 157-191.

Eriksen, Thomas Hylland: "Sosial identitet, etnisk tilhørighet, nasjonalisme, tid og sted" i *Mellom himmel og jord : tradisjoner, teorier og tendenser i sosialantropologien/* redaktør Olaf H. Smedal, et al. Bergen: Fagbokforl., 2000, s. ikke angitt.

"Et utvalg" i *One world or many? : the impact of globalization on mission/* redaktør Richard Tiplady. Pasadena: William Carey Library, 2003, s. 1-8, 71-102, 167-187.

* Fuglestad, Finn, Morten Løtveit og Anne Kathrine Eian: "Et utvalg" i *Latin-Amerika og Karibiens historie*. Oslo: Cappelen akademisk forl., 1994, s. 291-323.

Helle-Valle, Jo: "Fra modernisering til globalisering" i *Mellom himmel og jord : tradisjoner, teorier og tendenser i sosialantropologien/* redaktør Olaf H. Smedal, et al. Bergen: Fagbokforl., 2000, s. ikke angitt.

* McNeill, J. R. og William McNeill: "Et utvalg" i *The human web : a bird's-eye view of world history*. New York: W.W. Norton, 2003, s. 41-44, 54-55, 60-61, 65-68, 79-94, 103-108, 121-127, 156-158, 162-167, 181-190, 196-200, 211-214, 245-248,.

* Simensen, Jarle: "Et utvalg" i *Afrikas historie. 4. utg.* Oslo: Cappelen akademisk forl., 2004, s. 327-362.

c) *Livssynsdimensjonen*

Litteratur: (200 s.)

* Engelsviken, Tormod: "Tverrkulturell verdiformidling i kristen misjon" i *Mange religioner - én etikk?!* redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 116-130.

L Gravem, Peder: "Livstolkning" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 47, nr. 6 (1996), s. 235-273.

Larsen, Kjersti: "Kosmologi og rituellet liv" i *Mellom himmel og jord : tradisjoner, teorier og tendenser i sosialantropologien/* redaktør Olaf H. Smedal, et al. Bergen: Fagbokforl., 2000, s. ikke angitt.

Sire, James W.: "Et utvalg" i *The universe next door : a basic worldview catalog*. 4. utg. Leicester: InterVarsity Press, 2004, s. 13-44, 59-161, 211-241.

d) *Kultur og kommunikasjon*

Litteratur: (250 s.)

Samovar, Larry A. og Richard E. Porter: "Et utvalg" i *Communication between cultures*. 5. utg. Belmont, Calif.: Wadsworth/Thomson Learning, 2004, s. 1-200, 279-338.

NB! Litteratur merket * fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste i form av en kopisamling. Litteratur merket L fås også kjøpt i MFs Litteraturtjeneste.

TK202 – Studieopphold (15 studiepoeng)

TK202 representerer et konkret møte med en kulturkontekst i sør eller i øst i form av et studieopphold med en varighet på 4-6 uker. I det aktuelle kulturmøtet får studentene gjøre erfaringer med å kommunisere i møte med personer fra en annen kultur. Samtidig utfordres de til refleksjon omkring egen kulturbakgrunn.

TK202 viderefører det teoretiske studiet fra TK201. Studentene går *fra* de sentrale grunnlagsproblemene *til* et konkret møte med den lokale/regionale kulturelle konteksten. Emnet er organisert i to deler: *A. Forberedelse til studieopphold* og *B. Studieopphold*. Fakultetets tilbud om studieopphold er for tiden lagt til Kina.

Gjennom samarbeid med Mediehøgskolen Gimlekollen kan det være mulig å få et alternativt studieopphold i Sør-Amerika eller Øst-Afrika. I så fall må hele TK202 tas ved Mediehøgskolen (jf omtalen av studieopphold ovenfor, s. 3).

Studiekrav

Før studieoppholdet skal studentene gjøre et forberedelsesarbeid som består av to deler:

- Leverer en skriftlig oppgave på inntil 1500 ord som tar utgangspunkt i pensum (se nedenfor) og omhandler regionen som studieoppholdet skal foregå i
- Delta i et obligatorisk motivasjonsseminar der en gjennomgår praktiske, metodiske og teoretiske sider ved å gjennomføre et slikt studieopphold

I løpet av studieoppholdet skal studentene

- delta i forelesninger, samlinger og øvrige aktiviteter, slik det framgår av programmet for oppholdet
- gjøre fortløpende feltnotater på grunnlag av observasjonsøvelser

Etter studieoppholdet skal studentene

- levere og få godkjent feltnotatene

Vurdering

For å bestå TK202 må en oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Innhold og litteratur

Det tas forbehold om at det kan bli gjort endringer i den oppsatte litteraturen.

Studieoppholdet inneholder:

- Forelesninger og seminarer ved egne og stedlige forelesere. Som forelesere benyttes lokale universitets- og høyskolelærere med kompetanse innen lokal og regional kultur, historie, samfunn, livssyn og antropologi, sammen med de fagansvarlige fra Norge. Seminarene vil stimulere til dialog mellom studenter og lokale fagfolk for å fremme tverrkulturell dialog og forståelse.
- Ekskursjoner til institusjoner og organisasjoner. I løpet av oppholdet vil studentene få anledning til å gjøre konkrete erfaringer i tverrkulturell kommunikasjon.

Litteratur (350 s.)

* Bruun, Ole: "Kina" i *Fjern og nær : sosialantropologiske perspektiver på verdens samfunn og kulturer*. 2. rev. utg/ redaktør Signe Howell, et al. Oslo: Ad notam Gyldendal, 1996, s. 401-42

* Eberhard, Wolfram: *A Dictionary of Chinese Symbols. Hidden Symbols in Chinese Life and Thought*, London: Routledge & Kegan Paul, 1986, følgende artikler: Bamboo, Dragon, Fish, Five, Gestures, Lantern, Medicine, Mountain, New Year, Phoenix, Red, Yellow, (totalt ca. 15 s. tekst)

* Ebrey, Patricia Buckley: *Chinese Civilization. A Sourcebook*, New York, N.Y.: The Free Press, 2nd Ed., 1993, følgende utdrag: s. 17-22 (fra Confucius, *Analects*), s. 57-59 (fra Dong Zhongshu, *Chunqui Fanlu*), s. 64-68 (fra *Filial Piety*), s. 77-79 (fra *Classic on Medicine*), s. 186f (fra *Zhen Dexius Mutual Responsibility System*), s. 309f (fra Gaoyao county, *Boat People*), s. 360-63 (fra Deng Yingchao, *The Spirit of the May Fourth Movement*), s. 435-39 (fra Peng Dehuai, *Critique of the Great Leap Forward*), s. 496-500 (fra *Posters Calling for Democracy*) og s. 501-504 (fra *Defending China's Socialist Democracy*), totalt ca. 33 sider tekst.

* Harbakk, Ernst: "Misjon og kirke i Kina i 1400 år" i *Missiologi i dag*. 2. utg/ redaktør Knud Jørgensen, et al. Oslo: Universitetsforlaget, 2004, s. ikke oppgitt.

Lambert, Tony: "Et utvalg" i *China's Christian millions : the costly revival*. London: Monarch Books, 1999, s. 15-72, 95-108, 139-162.

* Sinclair, Kevin og Iris Wong Po-yee: "Et utvalg" i *Culture shock! : China*. London: Kuperard, 2003, s. 11-59 (i 1990 utgaven).

* Storey, Robert: "Et utvalg" i *China*. 6. utg. Hawthorn, Vic.: Lonely Planet Publications, 1998, s. 19-41.

Thompson, Laurence G.: "Et utvalg" i *Chinese religion : an introduction*. 5. utg. Belmont: Wadsworth Pub. Co., 1996, s. XVII-117.

* Uglem, Olav: "Et utvalg" i *Norsk misjonshistorie*. Oslo: Lunde, 1979, s. 111-113, 160-164, 171-175, 191-196, 199-203, 214-215.

NB! Litteratur merket * fås kjøpt i MFs Litteratortjeneste i form av en kopisamling.

ARBEIDSFORMER OG ORGANISERING

Tematisk starter semesteret med å ta utgangspunkt i studentenes egen virkelighetsforståelse for å skape en bevissthet om at samfunnet er en konstruert virkelighet. Dette vil vi kalle *den lille konteksten*. I løpet av TK201 og videre under studieoppholdet vil vi sette fokus på *den store konteksten*: globalisering og dominerende utviklingstrekk. Studieoppholdet vil bringe studentene i nærkontakt med den lille konteksten til mennesker i et lokalsamfunn i en annen del av verden. Det skal skape grunnlag for refleksjon rundt sentrale tema i tverrkulturell kommunikasjon.

TK201 starter med et obligatorisk innføringskurs på ca. en uke. Deretter følger en periode på seks uker med en kombinasjon av forelesninger, arbeidsoppgaver og seminarer. Når seminarformen brukes, danner studentenes bidrag utgangspunkt for samtale og drøfting. Dette skal gi hjelp til refleksjon rundt sentrale tema i pensum. De praktiske øvelsene har kommunikasjon og observasjon som tema.

Etter studieoppholdet skal studentene ferdigstille og få godkjent sine feltnotater. I siste del av TK201 bearbeides erfaringer fra studieoppholdet i lys av teorilitteraturen. TK201 avsluttes med hjemmeeksamen hvor bruk av feltnotatene inngår.

TK202 innledes med tre ukers forberedelse til studieoppholdet. Her gis det innføring i tema som det er viktig å kjenne til før regionen besøkes. Innføringen bygger på et obligatorisk pensum på ca. 350 sider og gis i form av forelesninger. I løpet av denne perioden arrangeres det et obligatorisk motivasjonsseminar som skal gi praktisk og metodisk innføring til studieoppholdet.

Uke	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
	Inn- førings- kurs	Teoridel 1050 s.						Forberedelse til studieopphold 350 s.			Studieopphold					Etterarbeid etter studie- opphold		Hjemme- eksamen
	TK201						TK202					TK201						
	Min verden				Den store verden				Deres verden				Vår verden					

Emne KRL 226 Kristendom og billedkunst (10 sp)

Emne KRL 226 er organisert i tre delemner: A) Bildets formspråk gjennom tidene, B) Kilder til den kristne ikonografi, C) Bildende kunst i kristen tradisjon.

Emnets studiekraft

Studenten skal avlegge og bestå en skriftlig prøve på 4 timer.

Vurdering

For å bestå emne KRL 226 må studenten oppfylle studiekraftet. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

Delemner:

A. Bildets formspråk gjennom tidene (1,5 studiepoeng)

Delemnet omhandler formspråket i europeisk kunsthistorie.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til bildets formspråk,
- ha elementær kjennskap til hovedepokene i europeisk kunsthistorie fra antikken til moderne tid

LITTERATUR

Gotfredsen, Lise: "Et utvalg" i *Bildets formspråk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1987, s. 7-19, 67-139, 163-186, 200-212.

B. Kilder til den kristne ikonografi (1,5 studiepoeng)

Delemnet omhandler viktige kilder for sentrale motiver i den kristne kunsten, det vil si sentrale bibeltekster supplert med materiale fra apokryfer og legender, liturgi, prekenlitteratur og mystikers visjoner.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til de nytestamentlige tekstene knyttet til Jesu liv, særlig fortellingene om hans fødsel og hans lidelse, død og oppstandelse,
- ha kjennskap til de viktigste gammeltestamentlige forbilder for Jesu liv og gjerning,

- ha kjennskap til utvalgte oldkirkelige og middelalderske tekster som bakgrunn for kristen ikonografi,
- ha kjennskap til de viktigste tradisjoner om Maria fra oldkirken og middelalderen.

LITTERATUR

- L "Et utvalg" i *Jakobs Forevangelium og Det uægte Matthæusevangelium* / redaktør Knud Banning. København: I kommission: Gad, 1980, s. ikke oppgitt.
- "Fortellingene om Jesu fødsel, Matt. 1-2 og Luk 1-2" i *Bibelen : Den hellige skrift : Det gamle og Det nye testamente*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1985.
- L Hvalvik, Reidar, red. *Kildetekster til kristen ikonografi : tekstsamling*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2004.
- "Lidelseshistorien hos Lukas og Johannes, Luk 22-24 og Joh 18-20" i *Bibelen : Den hellige skrift : Det gamle og Det nye testamente*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1985.
- "Visjonen av Guds trone og Lammet i Åp 4-5" i *Bibelen : Den hellige skrift : Det gamle og Det nye testamente*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1985.

C. Bildende kunst i kristen tradisjon (7 studiepoeng)

Delemnet behandler viktige spørsmål i den kristne kunstens historie og fokuserer på sentrale kunstverk fra oldtid til nyere tid. Studiet tar sikte på å gi studentene evne til å kunne analysere bildende kunst, med vekt på de innholdsmessige elementer.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om debatten om bilder og deres funksjon i bysantinsk tradisjon,
- ha kjennskap til den bysantinske billedforståelse og til hovedtyper av ikoner,
- ha kjennskap til den kristne kunst i Romas katakomber og kirker og motivenes bibelske bakgrunn,
- ha kjennskap til hovedtrekkene i Kristus-bildets utvikling og kjennskap til et utvalg sentrale kunstverk,
- ha kjennskap til hovedtrekkene i Maria-bildets utvikling,
- ha god kunnskap om sentrale ikonografiske motiver i kristen kunst,
- ha kjennskap til norsk middelalderkunst.

LITTERATUR

- L Bay, Sv. Aage: *Kristen forkyndelse i gammel-romersk kunst*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1977.
- Bech, Birgitte: "Et utvalg" i *Kristendommens bilder : en symbolverden*. Herning: Systime, 1991, s. 5-96.
- "Et utvalg" i *Middelalderens bilder : utsmykningen av koret i Ål stavkirke* / redaktør Signe Horn Fuglesang. Oslo: Cappelen, 1996, s. 17-93.
- Hellemo, Geir: *Guds billedbok : virkelighetsforståelse i religiøse tekster og bilder*. Oslo: Pax, 1999.
- MacGregor, Neil: *Seeing salvation : images of Christ in art*. London: BBC, 2000.
- Nes, Solrunn: *Mysteriets formspråk*. 2. oppl. [i.e. 2. utg.]. Bergen: Alma mater, 2000.

(L i margen: fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste)

Planen utgis foreløpig med forbehold om endringer!

I høstsemesteret 2004 vil KRL 226 bli undervist på *torsdager kl. 17-21* i 10 uker.

G/3313/EmneKRL226 Kristendom og billedkunst

Emne PT 151: Lederskap og personlig utvikling (10 studiepoeng)

Det teologiske Menighetsfakultet har i samarbeid med Arbeidsgruppen for realisering av Pinsebevegelsens Høyskole i Norge utviklet et PT-emne kalt *Lederskap og personlig utvikling* som tar for seg lederskapstematikk og legger vekten på hvordan den enkelte gjennom personlig utvikling kan fremme kunnskap om og ferdigheter innenfor kristent lederskap. Emnet beskriver ulike personlighetstyper og understreker selvbildets betydning i prosesser og prinsipper for både lederskap og personlig utvikling, og emnet skal også gi studenten hjelp til å identifisere egen personlighetstype og lederstil. Emnet tar videre sikte på å vise veier til en strategisk lederskapsutvikling som kan tilføre en organisasjon nye ledere, og det legges vekt på å undervise i begrepet coaching. Teamarbeid og teamledelse er også et viktig stikkord for undervisningen i dette emnet.

Mål

Studiet skal gi

- god kunnskap om ulike former for og teoretiske perspektiver på ledelse
- kjennskap til modeller for situasjonsbestemt ledelse
- kjennskap til aktuelle tolkninger av Jesus som modell for utrustende lederskap
- kjennskap til teorier om ulike personlighetstyper
- god kunnskap om prinsipper for trening og veiledning av medarbeidere
- kjennskap til ulike modeller for teamutvikling og samarbeid
- kjennskap til verktøy for personlig utvikling og selvledelse, og evne til å anvende dette i eget liv
- god kunnskap om begrepet ”åndelig veiledning” og hvordan den kan integreres i dannelsen av lederens eget fromhetsliv.

Studiekrav:

For å få godkjent PT 151 må den enkelte student

Enten:

- delta på minst 75 % av undervisningen
- skrive en bokrapport på inntil 1000 ord
- gi et refleksjonsnotat i forbindelse med et av temaene som drøftes i undervisningen
- avlegge en ukes hjemmeksamen på inntil 4000 ord
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semesteret

Eller:

- skrive en bokrapport på inntil 1000 ord
- avlegge en fire timers skriftlig kausureksamen
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semesteret

Vurdering: Oppgaver som innleveres, vurderes som godkjent eller ikke godkjent. Den avsluttende vurderingen ved en ukes skriftlig hjemmeeksamen eller 4 timers skriftlig klausureksamen tar sikte på å prøve studentenes evne til å gjøre rede for relevant fagstoff på en oversiktlig og mest mulig selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Det brukes en karakterskala fra A (best) til F (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå.

Når det gjelder avsluttende skriftlig klausureksamen, se Vedlegg "Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå" .

Arbeidsformer: Deltakelse i undervisning i to intensive undervisningsbolker (anslagsvis 10.00-16.00) på to dager hver, eget studium av faglig litteratur og ressurslitteratur, oppgaveskriving, observasjon ved pinsemøter og annen pentekostal praksis, refleksjon over praksis, hjemmeeksamen eller klausureksamen.

LITTERATUR:

- * Berg, Morten Emil: "Et utvalg" i *Ledelse : verktøy og virkemidler*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2003, s. 82-92.
- Blanchard, Kenneth H. og Phil Hodges: "Et utvalg" i *The servant leader : transforming your heart, head, hands, & habits*. Nashville, Tenn.: J. Countryman, 2002, s. 22-41, 68-83.
- * Ford, Leighton: "Et utvalg" i *Transforming leadership : Jesus' way of creating vision, shaping values & empowering change*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 1991, s. 19-35.
- * Hodson, Randy: "Disorganized, unilateral, and participative organizations" i *Industrial relations : a journal of economy & society* 40, nr. 2 (2001), s. 204-212, 225-226.
- Hybels, Bill: "Et utvalg" i *Modig lederskap*. Oslo: Luther, 2003, s. 71-92, 139-214.
- L Jørgensen, Knud: "Et utvalg" i *Visjon og hverdag : lederskap i misjon og menighet*. Oslo: Verbum, 1991, s. 50-133, 162-203.
- * Kolbjørnsrud, Vegard og Thomas Hoholm: "Ledere som ikke leder" i *Korsets seier : KS : kristen rikssavis* (2001), s. ikke oppgitt.
- Nouwen, J.M.Henri: *To og to ble vi sendt: Tanker om kristent lederskap*, Oslo: Verbum, 1994.
- Malm, Magnus: "Et utvalg" i *Veivisere: en bok om kristent lederskap*, Oslo: Nye Luther forl., 1991, s.7-56.
- Roberts-Phelps, Graham: "Et utvalg" i *Jobb smartere: Gjør mer, på kortere tid, med mindre stress*. Oslo: Egmont Hjemmets bokforlag 2000, s. 12-41, 46-66.
- * Strand, Torodd: "Ledelse, noe som virker eller noe vi tror på?" i *Ledelse kan læres : AFF 40 år / redaktør* Torodd Strand. Oslo: Bedriftsøkonomens forlag, 1992, s. ikke oppgitt.
- Svartdahl, Egil: *Hvordan kan vi oppdage og utvikle ledere?* Oslo.
- Svartdahl, Egil: *Team-bygging*. Oslo.
- Tangen, Karl Inge: *Jesus som modell : medarbeiderutvikling*. Oslo.
- Thompson, Geir: "Et utvalg" i *Situasjonsbestemt ledelse*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 23-84.

Wilson, Scott: *Training tomorrow's leaders : understanding discipleship and the times leaders live in*. Mariager: Institute for Creativity, Leadership and Management, 2002.

G/3313/EmnePT151 Lederskap...

Utgave vår 2005

Emne PT 161: Kommunikasjon og forkynnelse

(10 studiepoeng)

Det teologiske Menighetsfakultet tilbyr i samarbeid med Pentekostalt senter for Ledelse og Teologi (PLT) et praktisk-teologisk kurs, *PT 161: Kommunikasjon og forkynnelse*. Kurset retter søkelyset mot hvilke kreative prosesser som skaper gode forkynnere og kommunikatorer. Det skal gi studentene evne til å reflektere teologisk omkring Åndens plass og funksjon i kristen forkynnelse, og gi kunnskap om ulike prekensjangere og metoder i prekenforberedelser. Kurset vil også være opptatt av forkynnerens indre liv og modenhet og det vil gjennom undervisning, gruppesamtaler og videoinnslag reflektere over hva som bidrar til å skape gode forkynnere med høy etisk integritet.

Mål:

Studiet skal gi

- kjennskap til forkynnelsens vesen, plass og oppgave i menigheten
- kjennskap til ulike prekensjangere og metoder i prekenforberedelser
- forståelsen av forholdet mellom forkynnerens utøvende virksomhet og forkynnerens indre liv og etiske modenhet
- god kunnskap om de kreative prosesser som er knyttet til forkynnelse og kommunikasjon
- evne til å reflektere omkring forkynnerens øvrige rolle i gjennomføringen av gudstjenester og møter
- evne til å reflektere teologisk om Åndens funksjon og gjerning i kristen forkynnelse og kommunikasjon

Studiekrav:

For å få godkjent PT 161 må den enkelte student:

- Skrive et refleksjonsnotat på inntil 1000 ord
- delta på minst 75 % av undervisningen
- avlegge en seks timers skriftlig kausureksamen
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semesteret

Vurdering:

Refleksjonsnotatet vurderes som godkjent eller ikke godkjent. Den avsluttende vurderingen (seks timers skoleeksamen) tar sikte på å prøve studentenes evne til å gjøre rede for relevant fagstoff på en oversiktlig og mest mulig selvstendig måte, og evne til å bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven. Det brukes en karakterskala fra A (best) til F (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Se vedleggene "Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå" og "Gjeldende nivåspesifikk karakterbeskrivelse"

Arbeidsformer:

Deltakelse i to intensive undervisningsbolker (hver av dem omfatter fredag/lørdag fra kl.1000-1600, pluss en kveldssamling fredag), eget studium av faglig litteratur og eventuell annen ressurslitteratur, oppgaveskriving, samtalegrupper og eventuelt annet som er definert som studiekrav. Innleveringer skjer i Fronter.

Litteratur:

"Et utvalg" i *The pentecostal pastor : a mandate for the 21st century*/ redaktør Thomas E. Trask, et al. Springfield, Mo.: Gospel Publishing House, 1997, s. 79-102, 109-126, 186-191, 551-601.

Graham, Billy et al.: "Et utvalg" i *The pastor's guide to effective preaching*. Kansas City, Mo.: Beacon Hill Press of Kansas City, 2003, s. 9-44, 79-104, 145-159.

Hybels, Bill, Stuart Briscoe og Haddon W. Robinson: "Et utvalg" i *Mastering contemporary preaching*. Leicester: Inter-Varsity Press, 1989, s. 129-171.

Johansen, Anders: "Et utvalg" i *Talerens troverdighet : tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 28-78.

* Lönnebo, Martin: "Framförandet" i *Homiletik : en introduktion i kyrkans förkunnelse*. Stockholm: Verbum, 1977, s. 204-216.

Miller, Calvin: *The empowered communicator : 7 keys to unlocking an audience*. Nashville, Tenn.: Broadman & Holman, 1994.

Nordhaug, Halvor: "Et utvalg" i *-så mitt hus kan bli fullt : en bok om prekenen*. Oslo: Luther, 2000, s. 17-78, 107-242.

* Skjevesland, Olav: "Et utvalg" i *Broen over 2000 år : bidrag til prekenlæren*. Oslo: Luther, 1981, s. 110-133, 160-173.

* Swank, George W.: "Et utvalg" i *Dialogic style in preaching*. Valley Forge: Judson Press, 1981, s. 41-73.

Kildetekster

* Howard-Browne, Rodney M.: "Et utvalg" i *Berørt av Gud*. Torp: Livets ord forl., 1995, s. 35-55.

* Wimber, John og Kevin Springer: "Et utvalg" i *Evangelisering i ånd og kraft : tegn og under i dag*. Kvinesdal: Logos, 1985, s. 58-82.

Supplerende litteratur:

Forbes, James: *The Holy Spirit & preaching*. Nashville, Tenn.: Abingdon, 1989.

Stott, John: *Between two worlds : the art of preaching in the twentieth century*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1982.

Studieplan
Examen facultatum

Utgave høst 2004

G/3313/Exfac2004høst

EXAMEN FACULTATUM

(EXFAC)

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) og *examen facultatum* (exfac) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Et studieår utgjør normalt 60 studiepoeng (ECTS-poeng). Exphil og exfac skal ha 10 studiepoeng hver. Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil og exfac våren 2002. Det betyr at studenter kan ta både exphil og exfac her, også uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil og exfac svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Exphil og exfac er bygd opp av to like store deler, hver del på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (del A) og etikk (del B). *Exfac* omfatter kritisk tenkning (del A) og teologi mellom fornuft og fortelling (del B), med vekt på faghistorie og fagforståelse.

Exfac, KRL og teologi

Exfac utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad eller et teologistudium, men kan også tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Emnet bygger på exphil.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exfac* skal studentene

- øke sin kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon
- gjøre seg kjent med sentrale begreper og problemer i tilknytning til allmenn og vitenskapelig rasjonalitet
- gjøre seg kjent med hovedtrekk ved ulike vitenskapelige arbeidsmåter
- få trening i å vurdere argumentasjonen i tekster fra ulike sammenhenger, og i å bygge opp egen argumentasjon
- gjøre seg kjent med problemer og posisjoner fra faghistorien og kunne se dem i sammenheng med tematikken i exphil og exfac
- øve opp sin evne til å se relevansen av tematikken i exphil og exfac for fagstudier og fagforståelse
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I exfac søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige deler, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXFAC	POENG
A. Kritisk tenkning	5
B. Teologi mellom fornuft og fortelling	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i et av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten av undervisningen. Karakteren er godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i evaluering av studietilbudene

A. Kritisk tenkning

Denne delen tar først og fremst sikte på å øke studentenes kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon, samt arbeide med begreper og utsagn. Slik kompetanse er et sentralt element i all akademisk dannelse. Samlet sett er målet at studentene øker sin kompetanse når det gjelder kritisk tenkning og forståelse av vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for vilkår for klarhet og presisjon ved produksjon av tekster og ved annen kommunikasjon
- drøfte forholdet mellom kommunikasjon og forståelse
- gjøre rede for argumentasjonstyper og begrunnelsesmåter
- drøfte forholdet mellom argumentasjon og saklighet
- gjøre rede for definisjonsmåter og utsagnstyper
- drøfte forholdet mellom språk og sannhet
- drøfte hva vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter innebærer, bl.a. med utgangspunkt i tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi

LITTERATUR

Johannessen, Kjell S.: "Kap. 1 og 3-5" i *Tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi*. 13. oppl. Bergen: Fagbokforlaget, 2001, s. 9-18, 92-177.

Rokstad, Konrad: *Kommunikasjonslogikk : elementære logiske forutsetninger for saklig meningsutveksling*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2002.

Utaker, Arild: "Kap. 1 og 3-8" i *Språklogikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 9-22, 32-113.

B. Teologi mellom fornuft og fortelling

Del B tar sikte på å presentere de teologiske fagene, både som deler av det tradisjonelle teologistudiet, og som komponenter i studiet av kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL). Det skjer ved at man studerer faghistorisk viktige og aktuelle eksempler på hva teologi har vært og kan være. Studiet skal ha et historisk-systematisk preg. Del B skal bidra til å knytte tematikken i exphil og exfac sammen med fagstudiene, ved å vise hvordan det teologiske arbeidet med bibeltekster har skjedd i skiftende filosofiske, ideologiske og metodologiske settinger.

En tematikk som går igjen i flere av de faghistoriske eksemplene er forholdet mellom fortelling og fornuft når det gjelder kunnskap om Gud. Denne problemstillingen blir gjort til overordnet systematisk problemstilling i del B. Studiene i denne delen av exfac konsentreres om den kristne teologis tilblivelse og utvikling, med hovedvekt på spørsmålet om hva slags type aktivitet teologi har vært og er. I noen grad vil også andre religioners tradisjoner for teologisk arbeid bli berørt.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for bakgrunnen for teologibegrepet og drøfte fagets egenart og utfordringer
- drøfte forholdet mellom fortelling og fornuft ut fra historiske eksempler
- drøfte teologiens karakter av å være vitenskap
- gjøre rede for hovedtrekk i bibeltolkingens historie
- drøfte bibeltolkingens vilkår i nyere tid

LITTERATUR

L Skarsaune, Oskar og Tore Wigen: *Teologi mellom fornuft og fortelling*. (Ny utg.) Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2004.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

Som hovedregel blir studentene organisert i faste grupper.

- *Basisgruppene* er arbeidsgrupper som består av 4-6 studenter. Disse gruppene vil ha flere funksjoner. De skal være et sted for å skrive og diskutere oppgaver, men kan også brukes til kollokvering ved lesing av pensum, til å ”summe” i forbindelse med seminar og forelesninger, osv.
- *Seminargruppene* omfatter 4-6 basisgrupper, det vil si 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her gis det felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle de fastsatte studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøve. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer og evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Classfronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisningssamvær. Studentene er selv ansvarlige for å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Muntlig seminarframlegg registreres av seminarlærer. Godkjent emneprøve registreres av MFs studieadministrasjon.

For Exfac utgjør de samlede studiekravene – dvs *samlemappen* – følgende:

- to oppgaver, én fra hvert delemne (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne (registreres i studieadm.)
- ett muntlig seminarframlegg, i et av delemnene (registreres av seminarlærer)
- godkjent 60 minutters emneprøve (registreres i studieadministrasjonen)
- evaluering av studietilbudet dersom studietilbudet er gjort til gjenstand for evaluering det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i emneheftet og i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

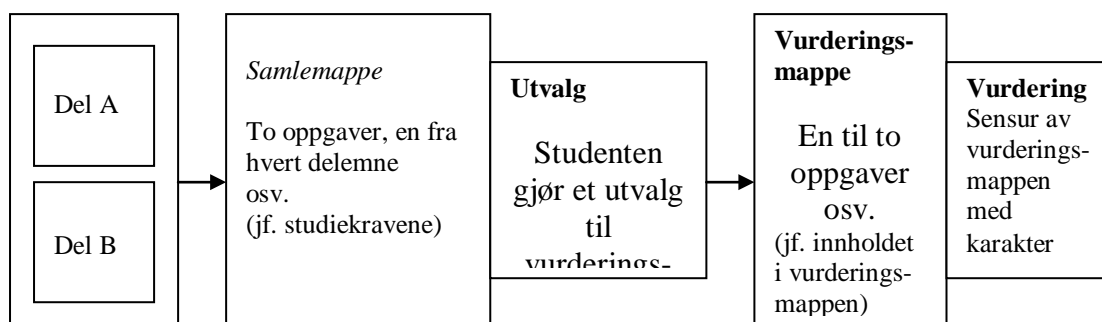
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For Exfac skal vurderingsmappen inneholde

- en til to oppgaver fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet
  - en egenerklæring om at arbeidet eller arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige.
- For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfyller studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen, kan få plass i basisgruppe og seminargruppe med samme retter og plikter som studenter med mappevurdering.

Evaluerings av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

EXAMEN FACULTATUM

(EXFAC)

Utgave våren 2004

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) og *examen facultatum* (exfac) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Et studieår utgjør normalt 60 studiepoeng (ECTS-poeng). Exphil og exfac skal ha 10 studiepoeng hver. Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil og exfac våren 2002. Det betyr at studenter kan ta både exphil og exfac her, også uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil og exfac svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Exphil og exfac er bygd opp av to like store deler, hver del på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (del A) og etikk (del B). *Exfac* omfatter kritisk tenkning (del A) og teologi mellom fornuft og fortelling (del B), med vekt på faghistorie og fagforståelse.

Exfac, KRL og teologi

Exfac utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad eller et teologistudium, men kan også tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Emnet bygger på exphil.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exfac* skal studentene

- øke sin kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon
- gjøre seg kjent med sentrale begreper og problemer i tilknytning til allmenn og vitenskapelig rasjonalitet
- gjøre seg kjent med hovedtrekk ved ulike vitenskapelige arbeidsmåter
- få trening i å vurdere argumentasjonen i tekster fra ulike sammenhenger, og i å bygge opp egen argumentasjon
- gjøre seg kjent med problemer og posisjoner fra faghistorien og kunne se dem i sammenheng med tematikken i *exphil* og *exfac*
- øve opp sin evne til å se relevansen av tematikken i *exphil* og *exfac* for fagstudier og fagforståelse
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I *exfac* søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige deler, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXFAC	POENG
A. Kritisk tenkning	5
B. Teologi mellom fornuft og fortelling	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- være organisert i og delta i en basisgruppe
- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i et av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten av undervisningen. Karakteren er bestått/ikke bestått. Ved ikke bestått kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i vurdering av studietilbudene

A. Kritisk tenkning

Denne delen tar først og fremst sikte på å øke studentenes kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon, samt arbeide med begreper og utsagn. Slik kompetanse er et sentralt element i all akademisk dannelse. Samlet sett er målet at studentene øker sin kompetanse når det gjelder kritisk tenkning og forståelse av vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for vilkår for klarhet og presisjon ved produksjon av tekster og ved annen kommunikasjon
- drøfte forholdet mellom kommunikasjon og forståelse
- gjøre rede for argumentasjonstyper og begrunnelsesmåter
- drøfte forholdet mellom argumentasjon og saklighet
- gjøre rede for definisjonsmåter og utsagnstyper
- drøfte forholdet mellom språk og sannhet
- drøfte hva vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter innebærer, bl.a. med utgangspunkt i tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi

LITTERATUR

- Johannessen, Kjell S.: "Kap. 1 og 3-5" i *Tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi*. 13. oppl. Bergen: Fagbokforlaget, 2001, s. 9-18, 92-177.
- Rokstad, Konrad: *Kommunikasjonslogikk : elementære logiske forutsetninger for saklig meningsutveksling*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2002.

Utaker, Arild: "Kap. 1 og 3-8" i *Språklogikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 9-22, 32-113.

B. Teologi mellom fornuft og fortelling

Del B tar sikte på å presentere de teologiske fagene, både som deler av det tradisjonelle teologistudiet, og som komponenter i studiet av kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL). Det skjer ved at man studerer faghistorisk viktige og aktuelle eksempler på hva teologi har vært og kan være. Studiet skal ha et historisk-systematisk preg. Del B skal bidra til å knytte tematikken i exphil og exfac sammen med fagstudiene, ved å vise hvordan det teologiske arbeidet med bibeltekster har skjedd i skiftende filosofiske, ideologiske og metodologiske settinger.

En tematikk som går igjen i flere av de faghistoriske eksemplene er forholdet mellom fortelling og fornuft når det gjelder kunnskap om Gud. Denne problemstillingen blir gjort til overordnet systematisk problemstilling i del B. Studiene i denne delen av exfac konsentreres om den kristne teologis tilblivelse og utvikling, med hovedvekt på spørsmålet om hva slags type aktivitet teologi har vært og er. I noen grad vil også andre religioners tradisjoner for teologisk arbeid bli berørt.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for bakgrunnen for teologibegrepet og drøfte fagets egenart og utfordringer
- drøfte forholdet mellom fortelling og fornuft ut fra historiske eksempler
- drøfte teologiens karakter av å være vitenskap
- gjøre rede for hovedtrekk i bibeltolkningens historie
- drøfte bibeltolkningens vilkår i nyere tid

LITTERATUR

- L Skarsaune, Oskar og Tore Wigen: *Teologi mellom fornuft og fortelling*. (Ny utg.) Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2004.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

Som hovedregel blir studentene organisert i faste grupper.

- *Basisgruppene* er arbeidsgrupper som består av 4-6 studenter. Disse gruppene vil ha flere funksjoner. De skal være et sted for å skrive og diskutere oppgaver, men kan også brukes til kollokvering ved lesing av pensum, til å ”summe” i forbindelse med seminar og forelesninger, osv.
- *Seminargruppene* omfatter 4-6 basisgrupper, det vil si 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her gis det felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøver. Oppgaver og andre studiekrav skal dokumenteres og legges i en *samlemappe*.

Samlemappen for exfac skal inneholde

- to oppgaver, en fra hver del
- bekreftelse på at en har deltatt ved minst 75% av seminarene for hvert delemne
- bekreftelse på at en har hatt et muntlige seminarframlegg, i ett av delemnene
- bekreftelse på at en har bestått en 60 minutters emneprøve
- bekreftelse på at en har deltatt i vurdering av studietilbudene

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse blir overført til avsluttende skriftlig eksamen.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

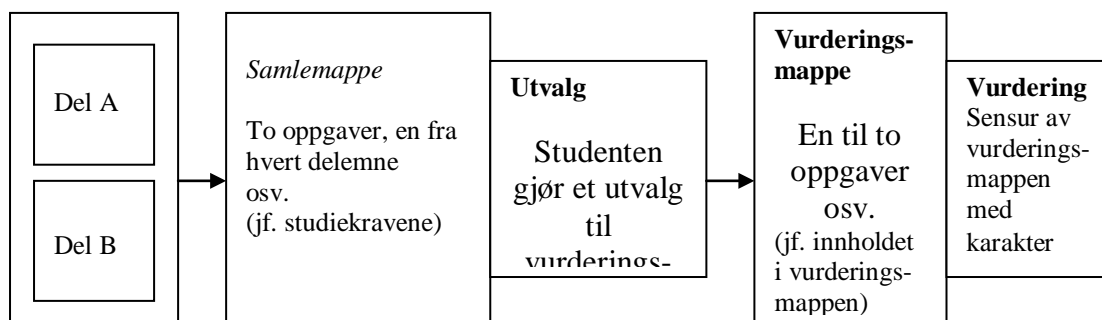
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For exfac skal vurderingsmappen inneholde

- bekreftelse på at samlemappen er godkjent
  - en til to oppgaver fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet
  - en egenerklæring om at arbeidet eller arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige.
- For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfyller studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen, kan få plass i basisgruppe og seminargruppe med samme retter og plikter som studenter med mappevurdering.

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende vurdering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

G/3313/Exfac2004vår

Studieplan

Examen facultatum

Utgave vår 2005

Det teologiske Menighetsfakultet
Gydas vei 4 - Postadresse: Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

G/3313/Exfac2005vår

EXAMEN FACULTATUM

(EXFAC)

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) og *examen facultatum* (exfac) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Et studieår utgjør normalt 60 studiepoeng (ECTS-poeng). Exphil og exfac skal ha 10 studiepoeng hver. Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil og exfac våren 2002. Det betyr at studenter kan ta både exphil og exfac her, også uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil og exfac svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Exphil og exfac er bygd opp av to like store deler, hver del på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (del A) og etikk (del B). *Exfac* omfatter kritisk tenkning (del A) og teologi mellom fornuft og fortelling (del B), med vekt på faghistorie og fagforståelse.

Exfac, KRL og teologi

Exfac utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad eller et teologistudium, men kan også tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Emnet bygger på exphil.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exfac* skal studentene

- øke sin kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon
- gjøre seg kjent med sentrale begreper og problemer i tilknytning til allmenn og vitenskapelig rasjonalitet
- gjøre seg kjent med hovedtrekk ved ulike vitenskapelige arbeidsmåter
- få trening i å vurdere argumentasjonen i tekster fra ulike sammenhenger, og i å bygge opp egen argumentasjon
- gjøre seg kjent med problemer og posisjoner fra faghistorien og kunne se dem i sammenheng med tematikken i exphil og exfac
- øve opp sin evne til å se relevansen av tematikken i exphil og exfac for fagstudier og fagforståelse
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I exfac søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige deler, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXFAC	POENG
A. Kritisk tenkning	5
B. Teologi mellom fornuft og fortelling	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i et av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten av undervisningen. Karakteren er godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i evaluering av studietilbudene

A. Kritisk tenkning

Denne delen tar først og fremst sikte på å øke studentenes kompetanse når det gjelder kommunikasjon og argumentasjon, samt arbeide med begreper og utsagn. Slik kompetanse er et sentralt element i all akademisk dannelse. Samlet sett er målet at studentene øker sin kompetanse når det gjelder kritisk tenkning og forståelse av vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for vilkår for klarhet og presisjon ved produksjon av tekster og ved annen kommunikasjon
- drøfte forholdet mellom kommunikasjon og forståelse
- gjøre rede for argumentasjonstyper og begrunnelsesmåter
- drøfte forholdet mellom argumentasjon og saklighet
- gjøre rede for definisjonsmåter og utsagnstyper
- drøfte forholdet mellom språk og sannhet
- drøfte hva vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige arbeidsmåter innebærer, bl.a. med utgangspunkt i tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi

LITTERATUR

Johannessen, Kjell S.: "Kap. 1 og 3-5" i *Tradisjoner og skoler i moderne vitenskapsfilosofi*. 13. oppl. Bergen: Fagbokforlaget, 2001, s. 9-18, 92-177.

Rokstad, Konrad: *Kommunikasjonslogikk : elementære logiske forutsetninger for saklig meningsutveksling*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2002.

Utaker, Arild: "Kap. 1 og 3-8" i *Språklogikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 9-22, 32-113.

B. Teologi mellom fornuft og fortelling

Del B tar sikte på å presentere de teologiske fagene, både som deler av det tradisjonelle teologistudiet, og som komponenter i studiet av kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL). Det skjer ved at man studerer faghistorisk viktige og aktuelle eksempler på hva teologi har vært og kan være. Studiet skal ha et historisk-systematisk preg. Del B skal bidra til å knytte tematikken i exphil og exfac sammen med fagstudiene, ved å vise hvordan det teologiske arbeidet med bibeltekster har skjedd i skiftende filosofiske, ideologiske og metodologiske settinger.

En tematikk som går igjen i flere av de faghistoriske eksemplene er forholdet mellom fortelling og fornuft når det gjelder kunnskap om Gud. Denne problemstillingen blir gjort til overordnet systematisk problemstilling i del B. Studiene i denne delen av exfac konsentreres om den kristne teologis tilblivelse og utvikling, med hovedvekt på spørsmålet om hva slags type aktivitet teologi har vært og er. I noen grad vil også andre religioners tradisjoner for teologisk arbeid bli berørt.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for bakgrunnen for teologibegrepet og drøfte fagets egenart og utfordringer
- drøfte forholdet mellom fortelling og fornuft ut fra historiske eksempler
- drøfte teologiens karakter av å være vitenskap
- gjøre rede for hovedtrekk i bibeltolkingens historie
- drøfte bibeltolkingens vilkår i nyere tid

LITTERATUR

L Skarsaune, Oskar og Tore Wigen: *Teologi mellom fornuft og fortelling*. (Ny utg.) Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2004.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

- Studentene som skal ha mappevurdering, organiseres i *seminargrupper som* omfatter 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere/studentassistenter. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her blir det gitt felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Informasjon om gruppene gis ved semesterstart.

Studenter som tar Exfac uten mappevurdering, har anledning til å være med i seminargruppe hvis det er plass, med de retter og plikter som det innebærer.

Ved studiestart må studentene registrere seg på mappevurdering og melde seg på seminargruppe *eller* registrere seg på skriftlig eksamen. Studenter som tar skriftlig eksamen, må melde fra til studieadministrasjonen hvis de ønsker plass i en seminargruppe.

Studenter anbefales å danne kollokviégrupper.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle de fastsatte studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøve. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer og evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Classfronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisningssamvær. Studentene er selv ansvarlige for å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Muntlig seminarframlegg registreres av seminarlærer. Godkjent emneprøve registreres av MFs studieadministrasjon.

For Exfac utgjør de samlede studiekravene – dvs *samlemappen* – følgende:

- to oppgaver, én fra hvert delemne (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne (registreres i studieadm.)
- ett muntlig seminarframlegg, i et av delemnene (registreres av seminarlærer)
- godkjent 60 minutters emneprøve (registreres i studieadministrasjonen)
- evaluering av studietilbudet dersom studietilbudet er gjort til gjenstand for evaluering det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i emneheftet og i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten, senest en uke før eksamen.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til F (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

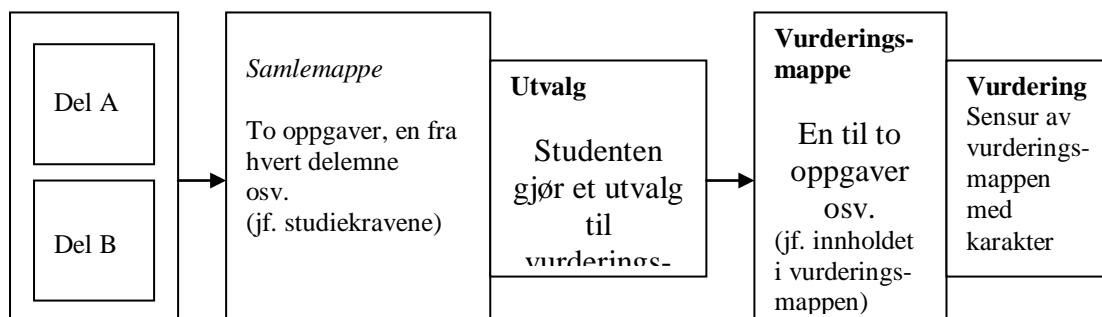
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For Exfac skal vurderingsmappen inneholde

- en til to oppgaver fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet

- en egenerklæring om at arbeidet eller arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfyller studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen, kan få plass i seminargruppe med samme retter og plikter som studenter med mappevurdering.

Evaluerings av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vurderingskriterier ved karaktergivning

Nivåspesifikke karakterbeskrivelser

Fagspesifikke karakterbeskrivelser på 100 nivå:

- A. Besvarelsen viser meget solide kunnskaper i emnet, og viser både overblikk og presis detaljkunnskap. Kunnskapen er gjennomgående gjort relevant i forhold til problemstillinger som er reist. Besvarelsen viser evne til å reise og drøfte problemstillinger som er både rimelige og fruktbare. Besvarelsen viser at kandidaten har god analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker både faglige og saks spesifikke begreper godt. Besvarelsen er resonnerende, ryddig og klar, og viser god metodisk og teoretisk refleksjon. Den dekker all vesentlig kunnskap på en meget tilfredsstillende måte, og viser klar bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- B. Besvarelsen viser gode kunnskaper i emnet. Besvarelsen viser at kandidaten har et godt overblikk og behersker viktig detaljkunnskap. Kunnskapen er relevant plassert og til dels gjort relevant for besvarelsen i form av rimelige problemstillinger. Besvarelsen viser evne til å drøfte viktige problemstillinger og har en rimelig analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker de viktigste faglige og saks spesifikke begreper godt. Besvarelsen er iblant resonnerende, og i hovedsak ryddig og klar. Den viser noe metodisk og teoretisk refleksjon. Besvarelsen er gjennomgående god på alle viktige felt, og har ingen vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser god bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- C. Besvarelsen viser rimelig gode kunnskaper i emnet. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Kunnskapsutvalget har ett eller flere vesentlige hull. Besvarelsen viser varierende evne til å reise og besvare problemstillinger. Kandidaten behersker noen av de relevante faglige og saks spesifikke begrep. Besvarelsen viser tilløp til resonnement, men har en tendens til å ramse opp innlært stoff. Besvarelsen viser lite analytisk distanse eller metodisk og teoretisk refleksjon. Den er tilfredsstillende på de viktigste felt, men kan ha enkelte mangler eller feil av mellomstor karakter. Besvarelsen viser noe bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- D. Besvarelsen dekker noen av de viktigste kunnskapsfelt i emnet, men har også vesentlige hull. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Besvarelsen viser en overveiende tendens til å ramse opp heller enn å resonnerer, reiser i beste fall svake problemstillinger og gjennomfører drøfting/sammenligning dårlig. Begrepsbeherskelsen er svak, selv om noen sentrale begrep beherskes. Besvarelsen viser svake analytiske ferdigheter. Den er grei på sentrale felt, men er ujevn og har vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser liten bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- E. Besvarelsen dekker det nødtørftigste av sentrale kunnskapsfelt men viser svake evner til refleksjon. Fremstillingen er uklar og /eller oppramsende, kunnskapsutvalget svakt ut over det aller mest sentrale, begrepsbeherskelsen svak, og faglig refleksjon nært fraværende. Besvarelsen har grove mangler og/eller feil. Besvarelsen viser liten til ingen bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet

selv og/eller i den faglige diskusjon. Karakteren kan også gis når kandidaten viser klare brudd på faglige holdninger, men allikevel behersker sentral kunnskap godt.

- F. Besvarelsen gir enten en urimelig tolkning av hvilken kunnskap som skal presenteres, eller har så store mangler og/eller feil at kandidaten ikke kan sies å ha vist tilstrekkelige kunnskaper eller ferdigheter. Karakteren kan også gis når kandidaten demonstrerer klare brudd på faglige holdninger og heller ikke behersker sentral kunnskap godt.

Utgave 2004 II

STUDIEPLAN

Examen philosophicum

EXPHIL

Det teologiske Menighetsfakultet
Gydaskive 4 - Postadresse: Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Exphil utgjør 10 studiepoeng (ECTS-poeng). Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil våren 2002. Det betyr at studenter kan ta exphil her, uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Som det framgår av tabellen nedenfor, er emnet exphil bygd opp av to like store delemner på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (delemne A) og etikk (delemne B).

Exphil, KRL og teologi

Exphil utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad, og kan tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Samtidig dekker exphil ett av emnene som inngår i KRL og teologi på 100-nivå, nemlig etikk og filosofi. På den måten inngår exphil også i fagstudiene i KRL og teologi.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exphil* skal studentene

- gjøre seg kjent med sentrale problemstillinger fra filosofi- og vitenskapshistorien
- utvikle en viss evne til å forstå filosofiske og vitenskapelige teorier som alternative løsninger på foreliggende problemer
- få erfaring med problemorientert lesing av originaltekster
- gjøre seg kjent med grunnleggende etiske begreper og teorier, og kunne anvende dem i arbeid med etiske spørsmål fra fag, forskning og samfunnsliv
- utvikle sin evne til selvstendig refleksjon og kritisk tenkning
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I exphil søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige delemner, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXPHIL	POENG
---------------	-------

A. Filosofi- og vitenskapshistorie	5
B. Etikk	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i ett av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten undervisningen. Karakteren er godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i evaluering av studietilbudene

A. Filosofi- og vitenskapshistorie

I delemne A skal studentene arbeide med sentrale tenkere fra filosofihistorien og med noen viktige tradisjoner fra vitenskapshistorien. Lesing av sekundærlitteratur kombineres med studium av et utvalg originaltekster. Studiet skal være problemorientert. Det skal bidra til å identifisere problemer og til å forstå ulike teorier som forskjellige forsøk på å løse problemer. Studiet skal også ha et visst fokus på hvordan problemer og teorier kan ha teologisk relevans. Arbeidet skal gi trening i å begrunne egne tolkninger.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale tenkere og tradisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- gjøre rede for ulike teorier som forsøk på å løse problemer
- bruke originaltekster til å belyse problemer og teorier
- begrunne egne tolkninger og reflektere kritisk over problemer og posisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- reflektere over hvordan teorier og problemer kan ha teologisk relevans

LITTERATUR

- L Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Der tro og tanke møtes : glimt fra den "naturlige" teologiske historie*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. 7-44, 52-84, 93-104.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 34-171, 188-252, 265-287, 308-336, 354-360, 375-396 (stoff merket med stjerne er ikke pensum).

B. Etikk

Mens delemne A er historisk orientert, har delemnet i etikk (B) i hovedsak et systematisk preg. Studentene skal legge hovedvekt på sentrale etiske teorier, og få trening i å anvende

begreper og teorier i drøfting av konkrete etiske spørsmål knyttet til vitenskap og forskning og til samfunnsliv og yrkesliv forøvrig. Studiet vil ta utgangspunkt i dagliglivets etiske argumentasjon. Studentene skal også arbeide med meta-etiske spørsmål som kan gi perspektiver på forståelsen av etiske teorier og moral. Det legges særlig vekt på å drøfte etiske spørsmål av betydning for fagstudier.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale etiske teorier, for etisk argumentasjon og for meta-etiske spørsmål
- anvende etiske begreper, etiske teorier og etisk argumentasjon i arbeid med spørsmål fra forskningsetikk og yrkesetikk
- reflektere kritisk og begrunne egne standpunkter i etiske spørsmål

LITTERATUR

L Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora:

Forskningsetiske

retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora : vedtatt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 15. februar 1999. Oslo: Komitéen, 1999.

Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Nærhet og distanse : grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2000, s. 107-213, 233-264.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 253-264, 290-307.

Thommessen, Bjørn og Jon Wetlesen: "Et utvalg" i *Etisk tenkning : en historisk og systematisk innføring*. Oslo: Ad notam Gyldendal, 1996, s. 213-281.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

Som hovedregel blir studentene organisert i faste grupper.

- *Basisgruppene* er arbeidsgrupper som består av 4-6 personer. Disse gruppene vil ha flere funksjoner. De skal være et sted for å skrive og diskutere oppgaver, men kan også brukes til kollokvering ved lesing av pensum, til å "summe" i i forbindelse med seminar og forelesninger, osv.
- *Seminargruppene* omfatter 4-6 basisgrupper, det vil si 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.

- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her gis det felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle de fastsatte studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøve. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer og evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Classfronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisningssamvær. Studentene er selv ansvarlige for å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Muntlig seminarframlegg registreres av seminarlærer. Godkjent emneprøve registreres av MFs studieadministrasjon.

For Exphil utgjør de samlede studiekravene – dvs *samlemappen* – følgende:

- to godkjente oppgaver, én fra hvert delemne (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne (registreres av lærer / studieadm.)
- ett muntlig seminarframlegg, i ett av delemnene (registreres av seminarlærer)
- godkjent 60 minutters emneprøve (registreres i studieadministrasjonen)
- evaluering av studietilbudet dersom studietilbudet er gjort til gjenstand for evaluering det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i emneheftet og i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå.

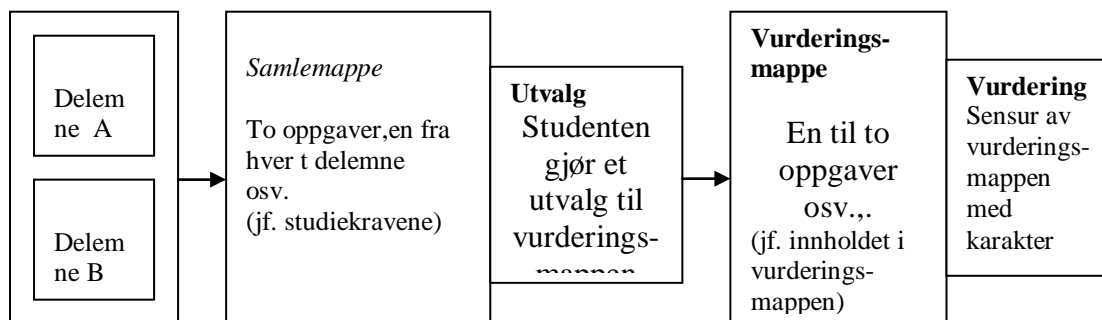
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Jfr. karakterbeskrivelsene på 100-nivå.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For exphil skal vurderingsmappen inneholde

- en til to av oppgavene fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet
- en egenerklæring om at arbeidet (ene) i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfyller studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen kan få plass i basisgruppe og seminargruppe på lik linje med dem som velger mappevurdering..

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Utgave 2004 I

STUDIEPLAN

Examen philosophicum

EXPHIL

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Exphil utgjør 10 studiepoeng (ECTS-poeng). Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil våren 2002. Det betyr at studenter kan ta exphil her, uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Som det framgår av tabellen nedenfor, er emnet exphil bygd opp av to like store delemner på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (delemne A) og etikk (delemne B).

Exphil, KRL og teologi

Exphil utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad, og kan tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Samtidig dekker exphil ett av emnene som inngår i KRL og teologi på 100-nivå, nemlig etikk og filosofi. På den måten inngår exphil også i fagstudiene i KRL og teologi.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exphil* skal studentene

- gjøre seg kjent med sentrale problemstillinger fra filosofi- og vitenskapshistorien
- utvikle en viss evne til å forstå filosofiske og vitenskapelige teorier som alternative løsninger på foreliggende problemer
- få erfaring med problemorientert lesing av originaltekster
- gjøre seg kjent med grunnleggende etiske begreper og teorier, og kunne anvende dem i arbeid med etiske spørsmål fra fag, forskning og samfunnsliv
- utvikle sin evne til selvstendig refleksjon og kritisk tenkning
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I exphil søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige delemner, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXPHIL	POENG
---------------	-------

A. Filosofi- og vitenskapshistorie	5
B. Etikk	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- være organisert og delta i en basisgruppe
- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i et av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten undervisningen. Karakteren er bestått/ikke bestått. Ved ikke bestått kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i vurdering av studietilbudene

A. Filosofi- og vitenskapshistorie

I delemne A skal studentene arbeide med sentrale tenkere fra filosofihistorien og med noen viktige tradisjoner fra vitenskapshistorien. Lesing av sekundærlitteratur kombineres med studium av et utvalg originaltekster. Studiet skal være problemorientert. Det skal bidra til å identifisere problemer og til å forstå ulike teorier som forskjellige forsøk på å løse problemer. Studiet skal også ha et visst fokus på hvordan problemer og teorier kan ha teologisk relevans. Arbeidet skal gi trening i å begrunne egne tolkninger.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale tenkere og tradisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- gjøre rede for ulike teorier som forsøk på å løse problemer
- bruke originaltekster til å belyse problemer og teorier
- begrunne egne tolkninger og reflektere kritisk over problemer og posisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- reflektere over hvordan teorier og problemer kan ha teologisk relevans

LITTERATUR

- L Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Der tro og tanke møtes : glimt fra den "naturlige" teologiske historie*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. 7-44, 52-84, 93-104.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 34-171, 188-252, 265-287, 308-336, 354-360, 375-396 (stoff merket med stjerne er ikke pensum).

B. Etikk

Mens delemne A er historisk orientert, har delemnet i etikk (B) i hovedsak et systematisk preg. Studentene skal legge hovedvekt på sentrale etiske teorier, og få trening i å anvende begreper og teorier i drøfting av konkrete etiske spørsmål knyttet til vitenskap og forskning og til samfunnsliv og yrkesliv forøvrig. Studiet vil ta utgangspunkt i dagliglivets etiske argumentasjon. Studentene skal også arbeide med meta-etiske spørsmål som kan gi perspektiver på forståelsen av etiske teorier og moral. Det legges særlig vekt på å drøfte etiske spørsmål av betydning for fagstudier.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale etiske teorier, for etisk argumentasjon og for meta-etiske spørsmål
- anvende etiske begreper, etiske teorier og etisk argumentasjon i arbeid med spørsmål fra forskningsetikk og yrkesetikk
- reflektere kritisk og begrunne egne standpunkter i etiske spørsmål

LITTERATUR

L Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora:

Forskningsetiske

retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora : vedtatt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 15. februar 1999. Oslo: Komitéen, 1999.

Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Nærhet og distanse : grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2000, s. 107-213, 233-264.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 253-264, 290-307.

Thommessen, Bjørn og Jon Wetlesen: "Et utvalg" i *Etisk tenkning : en historisk og systematisk innføring*. Oslo: Ad notam Gyldendal, 1996, s. 213-281.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

Som hovedregel blir studentene organisert i faste grupper.

- *Basisgruppene* er arbeidsgrupper som består av 4-6 personer. Disse gruppene vil ha flere funksjoner. De skal være et sted for å skrive og diskutere oppgaver, men kan også brukes til kollokvering ved lesing av pensum, til å "summe" i i forbindelse med seminar og forelesninger, osv.

- *Seminargruppene* omfatter 4-6 basisgrupper, det vil si 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her gis det felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle de fastsatte studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøve. Oppgaver og andre studiekrav skal dokumenteres og legges i en *samlemappe*.

Samlemappen for exphil skal inneholde

- to oppgaver, en fra hvert delemne. Oppgavene skal leveres i Classfronter.
- bekreftelse på at en har deltatt ved minst 75% av seminarene for hvert delemne
- bekreftelse på at en har hatt ett muntlige seminarframlegg, i et av delemnene
- bekreftelse på at en har bestått en 60 minutters emneprøve
- bekreftelse på at en har deltatt i vurdering av studietilbudene

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse blir overført til avsluttende skriftlig eksamen.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå.

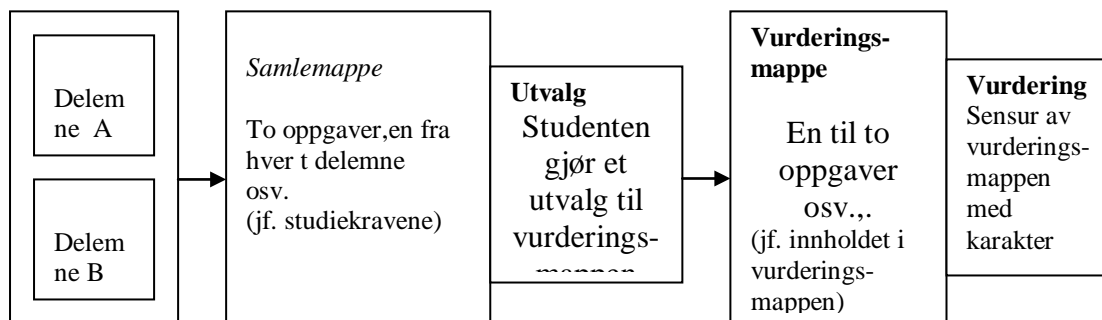
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Jfr. karakterbeskrivelsene på 100-nivå.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For exphil skal vurderingsmappen inneholde

- bekreftelse på at samlemappen er godkjent
- en til to av oppgavene fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet
- en egenerklæring om at arbeidet (ene) i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfyller studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen kan få plass i basisgruppe og seminargruppe på lik linje med dem som velger mappevurdering..

Vurdering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende vurdering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Utgave 2005 I

STUDIEPLAN
Examen philosophicum

EXPHIL

Det teologiske Menighetsfakultet
Gydas vei 4 - Postadresse: Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

G/3313/Exphil05vår

Innledning

Historikk

Stortinget vedtok i 2001 å innføre en ny gradsstruktur for universiteter og høyskoler. Det ble også bestemt at *examen philosophicum* (exphil) skal inngå i den nye treårige bachelorgraden. Exphil utgjør 10 studiepoeng (ECTS-poeng). Reformen har økt studieintensitet som et viktig mål. Det forutsetter prosessorienterte undervisnings- og vurderingsformer.

Menighetsfakultetet ble tildelt eksamensrett i exphil våren 2002. Det betyr at studenter kan ta exphil her, uavhengig av om de tar andre fagstudier ved fakultetet.

Struktur

Planene for exphil svarer i hovedsak til det opplegget som er vedtatt ved Universitetet i Oslo. Som det framgår av tabellen nedenfor, er emnet exphil bygd opp av to like store delemner på 5 studiepoeng. I *exphil* inngår filosofi- og vitenskapshistorie (delemne A) og etikk (delemne B).

Exphil, KRL og teologi

Exphil utgjør et selvstendig emne i en bachelorgrad, og kan tas uavhengig av andre fagstudier ved fakultetet. Samtidig dekker exphil ett av emnene som inngår i KRL og teologi på 100-nivå, nemlig etikk og filosofi. På den måten inngår exphil også i fagstudiene i KRL og teologi.

Felles mål

Gjennom arbeidet med *exphil* skal studentene

- gjøre seg kjent med sentrale problemstillinger fra filosofi- og vitenskapshistorien
- utvikle en viss evne til å forstå filosofiske og vitenskapelige teorier som alternative løsninger på foreliggende problemer
- få erfaring med problemorientert lesing av originaltekster
- gjøre seg kjent med grunnleggende etiske begreper og teorier, og kunne anvende dem i arbeid med etiske spørsmål fra fag, forskning og samfunnsliv
- utvikle sin evne til selvstendig refleksjon og kritisk tenkning
- kvalifisere seg for videre studier

Mål og innhold

I exphil søkes de felles målene realisert ved at studentene arbeider med to forskjellige delemner, hver på 5 studiepoeng.

EMNE – EXPHIL	POENG
A. Filosofi- og vitenskapshistorie	5
B. Etikk	5

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering)

For å få mappevurdering må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne
- ha et muntlig seminarframlegg i ett av delemnene
- skrive to oppgaver innen gitte frister, en fra hvert delemne
- delta på en 60 minutters emneprøve ved slutten undervisningen. Karakteren er godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang i samme semester
- delta i evaluering av studietilbudene

A. Filosofi- og vitenskapshistorie

I delemne A skal studentene arbeide med sentrale tenkere fra filosofihistorien og med noen viktige tradisjoner fra vitenskapshistorien. Lesing av sekundærlitteratur kombineres med studium av et utvalg originaltekster. Studiet skal være problemorientert. Det skal bidra til å identifisere problemer og til å forstå ulike teorier som forskjellige forsøk på å løse problemer. Studiet skal også ha et visst fokus på hvordan problemer og teorier kan ha teologisk relevans. Arbeidet skal gi trening i å begrunne egne tolkninger.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale tenkere og tradisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- gjøre rede for ulike teorier som forsøk på å løse problemer
- bruke originaltekster til å belyse problemer og teorier
- begrunne egne tolkninger og reflektere kritisk over problemer og posisjoner fra filosofi- og vitenskapshistorien
- reflektere over hvordan teorier og problemer kan ha teologisk relevans

LITTERATUR

- L Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Der tro og tanke møtes : glimt fra den "naturlige" teologiske historie*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. 7-44, 52-84, 93-104.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 34-171, 188-252, 265-287, 308-336, 354-360, 375-396 (stoff merket med stjerne er ikke pensum).

B. Etikk

Mens delemne A er historisk orientert, har delemnet i etikk (B) i hovedsak et systematisk preg. Studentene skal legge hovedvekt på sentrale etiske teorier, og få trening i å anvende begreper og teorier i drøfting av konkrete etiske spørsmål knyttet til vitenskap og forskning og til samfunnsliv og yrkesliv forøvrig. Studiet vil ta utgangspunkt i dagliglivets etiske argumentasjon. Studentene skal også arbeide med meta-etiske spørsmål som kan gi perspektiver på forståelsen av etiske teorier og moral. Det legges særlig vekt på å drøfte etiske spørsmål av betydning for fagstudier.

Studentene skal kunne

- gjøre rede for sentrale etiske teorier, for etisk argumentasjon og for meta-etiske spørsmål
- anvende etiske begreper, etiske teorier og etisk argumentasjon i arbeid med spørsmål fra forskningsetikk og yrkesetikk
- reflektere kritisk og begrunne egne standpunkter i etiske spørsmål

LITTERATUR

L Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora:

Forskningsetiske

retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora : vedtatt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 15. februar 1999. Oslo: Komitéen, 1999.

Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Nærhet og distanse : grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2000, s. 107-213, 233-264.

Svare, Helge: "Et utvalg" i *I Sokrates' fotspor : filosofi- og vitenskapshistorie*. 2. utg. Oslo: Pax, 1997, s. 253-264, 290-307.

Thommessen, Bjørn og Jon Wetlesen: "Et utvalg" i *Etisk tenkning : en historisk og systematisk innføring*. Oslo: Ad notam Gyldendal, 1996, s. 213-281.

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og evaluering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

- Studentene som skal ha mappevurdering, organiseres i *seminargrupper som* omfatter 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere/studentassistenter. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her blir det gitt felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Informasjon om gruppene gis ved semesterstart.

Studenter som tar Exphil uten mappevurdering, har anledning til å være med i seminargruppe hvis det er plass, med de retter og plikter som det innebærer.

Ved studiestart må studentene registrere seg på mappevurdering og melde seg på seminargruppe *eller* registrere seg på skriftlig eksamen. Studenter som tar skriftlig eksamen, må melde fra til studieadministrasjonen hvis de ønsker plass i en seminargruppe.

Studenter anbefales å danne kollokviegrupper.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg og får undervisning og veiledning, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Studiekrav

For å få avsluttende mappevurdering må studentene oppfylle de fastsatte studiekravene. Studiekravene gjelder bl.a. frammøte på seminar, oppgaveskriving og prøve. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer og evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Classfronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisningssamvær. Studentene er selv ansvarlige for å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Muntlig seminarframlegg registreres av seminarlærer. Godkjent emneprøve registreres av MFs studieadministrasjon.

For Exphil utgjør de samlede studiekravene – dvs *samlemappen* – følgende:

- to godkjente oppgaver, én fra hvert delemne (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne (registreres av lærer / studieadm.)
- ett muntlig seminarframlegg, i ett av delemnene (registreres av seminarlærer)
- godkjent 60 minutters emneprøve (registreres i studieadministrasjonen)
- evaluering av studietilbudet dersom studietilbudet er gjort til gjenstand for evaluering det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene blir gitt i emneheftet og i seminarene. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten, senest en uke før eksamen.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også av studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til F (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå.

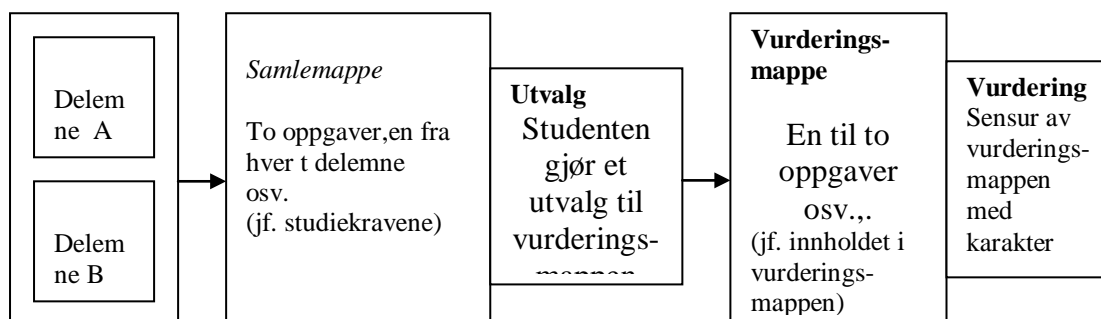
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Jfr. karakterbeskrivelsene på 100-nivå.

Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Karakter fastsettes på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen, ut fra en samlet vurdering.

Mappevurderingen er organisert etter denne modellen:

For exphil skal vurderingsmappen inneholde

- en til to av oppgavene fra samlemappen, fakultetet bestemmer antallet
- en egenerklæring om at arbeidet (ene) i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen 14 dager. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som av ulike grunner ikke oppfylder studiekravene, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen på 4 timer. Studentene kan få en eller to oppgaver. Det avgjøres fra gang til gang hvor mye hver oppgave teller. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Studenter som velger å gå opp til avsluttende skriftlig eksamen kan få plass i seminargruppe på lik linje med dem som velger mappevurdering..

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vurderingskriterier ved karaktergivning

Nivåspesifikke karakterbeskrivelser

Fagspesifikke karakterbeskrivelser på 100 nivå:

- G. Besvarelsen viser meget solide kunnskaper i emnet, og viser både overblikk og presis detaljkunnskap. Kunnskapen er gjennomgående gjort relevant i forhold til problemstillinger som er reist. Besvarelsen viser evne til å reise og drøfte problemstillinger som er både rimelige og fruktbare. Besvarelsen viser at kandidaten har god analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker både faglige og saks spesifikke begreper godt. Besvarelsen er resonnerende, ryddig og klar, og viser god metodisk og teoretisk refleksjon. Den dekker all vesentlig kunnskap på en meget tilfredsstillende måte, og viser klar bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- H. Besvarelsen viser gode kunnskaper i emnet. Besvarelsen viser at kandidaten har et godt overblikk og behersker viktig detaljkunnskap. Kunnskapen er relevant plassert og til dels gjort relevant for besvarelsen i form av rimelige problemstillinger. Besvarelsen viser evne til å drøfte viktige problemstillinger og har en rimelig analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker de viktigste faglige og saks spesifikke begreper godt. Besvarelsen er iblant resonnerende, og i hovedsak ryddig og klar. Den viser noe metodisk og teoretisk refleksjon. Besvarelsen er gjennomgående god på alle viktige felt, og har ingen vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser god bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- I. Besvarelsen viser rimelig gode kunnskaper i emnet. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Kunnskapsutvalget har ett eller flere vesentlige hull. Besvarelsen viser varierende evne til å reise og besvare problemstillinger. Kandidaten behersker noen av de relevante faglige og saks spesifikke begrep. Besvarelsen viser tilløp til resonnement, men har en tendens til å ramse opp innlært stoff. Besvarelsen viser lite analytisk distanse eller metodisk og teoretisk refleksjon. Den er tilfredsstillende på de viktigste felt, men kan ha enkelte mangler eller feil av mellomstor karakter. Besvarelsen viser noe bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- J. Besvarelsen dekker noen av de viktigste kunnskapsfelt i emnet, men har også vesentlige hull. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Besvarelsen viser en overveiende tendens til å ramse opp heller enn å resonnerer, reiser i beste fall svake problemstillinger og gjennomfører drøfting/sammenligning dårlig. Begrepsbeherskelsen er svak, selv om noen sentrale begrep beherskes. Besvarelsen viser svake analytiske ferdigheter. Den er grei på sentrale felt, men er ujevn og har vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser liten bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- K. Besvarelsen dekker det nødtørftigste av sentrale kunnskapsfelt men viser svake evner til refleksjon. Fremstillingen er uklar og /eller oppramsende, kunnskapsutvalget svakt ut over det aller mest sentrale, begrepsbeherskelsen svak, og faglig refleksjon nært fraværende. Besvarelsen har grove mangler og/eller

feil. Besvarelsen viser liten til ingen bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon. Karakteren kan også gis når kandidaten viser klare brudd på faglige holdninger, men allikevel behersker sentral kunnskap godt.

- L. Besvarelsen gir enten en urimelig tolkning av hvilken kunnskap som skal presenteres, eller har så store mangler og/eller feil at kandidaten ikke kan sies å ha vist tilstrekkelige kunnskaper eller ferdigheter. Karakteren kan også gis når kandidaten demonstrerer klare brudd på faglige holdninger og heller ikke behersker sentral kunnskap godt.

Studieplan

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

Fordypningsstudier (200-nivå)

Utgave 2004 II

Innhold:

Innledning	s. 2
Overordnede mål	s. 2
Mål og innhold	s. 3
Faste emnekombinasjoner:	s. 3
KRL211	s. 3
KRL212	s. 4
KRL213	s. 4
KRL214	s. 5
KRL215	s. 5
KRL216	s. 6
KRL217	s. 6
Frittstående emner:	s. 7
Generell orientering om valgmuligheter.....	s. 7
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse ...	s. 7
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro	s. 9
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	s. 10
KRL 204 – Teologi og litteratur	s. 12
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	s. 13
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	s. 16
KRL 208 – Islam	s. 17
KRL 236 - Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk	s. 18
KRL 237 – Kristen initiasjon: tro, dåp og åndsdaap ..	s. 20
Arbeidsformer	s. 22
Vurdering	s. 22
Vedlegg: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen	s. 24

Det teologiske Menighetsfakultet
Gydaskvei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

G/3313/Fordypn.studierKRL Høst2004

FORDYPNINGSSTUDIER (200-nivå)

Innledning

Fakultetet anbefaler 50 studiepoeng (ECTS-poeng) med KRL på 100-nivå, eller tilsvarende, som grunnlag for fordypningsstudier i KRL.

Fordypningsstudiene i KRL består ordinært av tre emner på 200-nivå, hentet fra en liste med ni emner: KRL 201, 202, 203, 204, 205, 208, 231, 236 og 237. Hvert emne utgjør 10 studiepoeng. Normalt vil studenten bruke ett semester på fordypningsstudiene.

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student etter søknad kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Ved fakultetet inngår emnene 201-205 og 231 i sju faste emnekombinasjoner: KRL 211, 212, 213, 214, 215, 216 og 217. Men fordypningsstudier kan også bestå av frittstående emner. Frittstående emner (KRL 208, 236 og 237) får en annen form for vurdering enn de faste emnekombinasjonene (jf. nedenfor). Som frittstående emner på 200-nivå kan en også velge spesialiseringsemnet *Kristendom og billedkunst* eller emner på 200-nivå fra *teologistudiet* (jf. egne studieplaner). Det er også mulig å velge emnet RV602 fra teologi/master-studiet.

Overordnede mål

De felles overordnede målene for Grunnstudier 1 og 2 gjelder også for fordypningsstudiene. Fordypningsstudiene skal

- gi grundig kunnskap om Bibelen og om kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- gi kunnskap om andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- gi grunnlag for faglig og didaktisk god undervisning
- stimulere til en etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen
- stimulere til selvstendig innsats, kritisk vurdering og til en integrert faglig helhetsforståelse
- gi grunnlag for videre studier i kristendomskunnskap, religionskunnskap, livssynskunnskap og teologi

I tillegg har fordypningsstudiene som overordnede mål

- å gi fordypning i teologiske og religionsfaglige emner som belyses tverrfaglig og settes inn i en aktuell sammenheng
- å stimulere til problemorientert læring og fremme evnen til selvstendig faglig refleksjon.

Mål og innhold

De overordnede målene søkes realisert gjennom arbeid med tverrfaglige emner. Studiet skjer ut fra definerte hovedproblemstillinger. Disse er i planen angitt som strekpunkter.

FASTE EMNEKOMBINASJONER

For å få hjemmeeksamen som vurderingsform, må studentene velge én av de sju emnekombinasjonene: KRL 211, 212, 213, 214, 215, 216 eller 217. Innholdet i emnekombinasjonene framgår av de følgende oppstillingene. Til spørsmålet om emnekombinasjoner for teologistudenter, jf. studieplanen for teologi.

KRL 211: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, reformatorisk kristendom	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelser, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet

KRL 212: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, teologi og litteratur	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 204 – Teologi og litteratur	Teologi og litteratur

KRL 213: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, etikk og religiøs forandring	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	A) Etikk og pluralitet
	B) Sekularisering og religiøs forandring

--

KRL 214: Kristologi, reformatorisk kristendom, teologi og litteratur	
	Delemner
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 204 – Teologi og litteratur	Teologi og litteratur

KRL 215: Kristologi, reformatorisk kristendom, etikk og religiøs forandring	
	Delemner
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	A) Etikk og pluralitet
	B) Sekularisering og religiøs forandring
KRL 216: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, metodismens historie og teologi	
	Delemner

KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	A) Metodismens historie
	B) Metodismens teologi
	C) Metodismen i dag

KRL 217: Kristologi, reformatorisk kristendom, metodismens historie og teologi	
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Delemner
	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	A) Metodismens historie
	B) Metodismens teologi
	C) Metodismen i dag

FRITTSTÅENDE EMNER

Generell orientering om valgmuligheter

KRL 201, 202, 203, 204, 205 og 231 kan også velges som frittstående emner. Det samme gjelder KRL 208, 236, 237 og spesialiseringsemnet KRL 226 "Kristendom og billedkunst", emner på 200-nivå fra teologistudiet (jf. egne studieplaner) og emnet RV602 "Møte mellom monoteistiske religioner".

KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse

KRL 201 er organisert ut fra tre hoveddeler; A: *Religion og religiøsitet i dag*, B: *Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet*, C: *Forståelse og formidling*.

A. Religion og religiøsitet i dag

Det 20. århundret har medført store endringer i betingelsene for religion og teologi i vår kulturkrets. Mange har hevdet at religionen er i ferd med å utspille sin rolle. Samtidig er det tegn som synes å antyde at religion heller blir viktigere for folk flest. Det er imidlertid ikke sikkert at det er tradisjonell kirkelig religiøsitet som dermed får oppslutning. Dette er rammen for den som vil forstå og formidle kristendom og religion i dag. Det er også de perspektivene studiet skal legge til grunn i sitt arbeid med emnene kristologi og antropologi i Fellesdelen.

Studiet gir et kort møte med teori og erfaringsmateriale til spørsmålet om religion og kultur, samt et innblikk i hvilken rolle kristen tro kan spille i en aktuell livstolkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvilke sosiale, intellektuelle og åndshistoriske betingelser står religion og teologi overfor i Norge i dag?
- Hva er særlig aktuelle områder og problemer i samtidig religiøs livstolkning?
- Hvordan kan religion spille en konstruktiv rolle i samfunnsliv og oppdragelse?

LITTERATUR

Krogseth, Otto: "Nyreligiøsiteten - i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering : et kulturanalytisk perspektiv" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 29-40

Kraft, Siv Ellen: "New Age, sykdom og kroppsbilder i endring" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 41-53

Brunstad, Paul Otto: "Skrekkfilmens religiøse univers" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 55-67

Mikaelsson, Lisbeth: "'En voksende hjerteølge på Jorden" : kanaliserte budskap for en ny tid" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 85-95

Romarheim, Arild: "Familieukeblader som barometer på folkelig religiøsitet" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 97-115

Botvar, Pål Ketil: "Hvor individualisert er folkereligiøsiteten egentlig?" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* /

redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 139-157

B. Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet

Studiet reflekterer sider ved samtidens sosiale, åndshistoriske og religiøse kontekst. Dette innebærer at man reiser emner med aktuell relevans og spør hvordan disse belyses i teologiens kildetekster. Spørsmålet om mennesket er ett slikt spørsmål.

Studiet går inn på oppfatningen av mennesket i nyreligiøs tenkning. Man skal også arbeide med relevante bibelske tekster og perspektiver særlig fra Det gamle testamente. Studiet vil berøre teologisk refleksjon om mennesket blant oldkirkens teologer, og det vil utdype menneskesynets betydning i kristen etisk tenkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan oppfattes forholdet mellom mennesket og verden og mellom mennesket og Gud / det guddommelige i Bibelen, i kristen teologi og i nyreligiøs tenkning?
- Hvordan kan tekster fra Bibelen og fra oldkirkelig teologi bidra til aktuell kristen forståelse av mennesket?
- Hvordan reflektere etisk ut fra en kristen oppfatning av mennesket?

LITTERATUR

- L Sveinall, Arne Tord: "Et utvalg" i *Det virker jo*. Oslo: Credo, 1995, s. 13-30, 52-58, 97-141, 149-163
- Stordalen, Terje: "Et utvalg" i *Støv og livspust : mennesket i Det gamle testamente*. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 41-125, 136-168, 179-184 (Petit og noter er ikke pensum)
- * McCasland, S.V.: "Man, nature of, in the NT" i *The Interpreter's dictionary of the Bible : an illustrated encyclopedia* / redaktør George Arthur Buttrick, vol. 3. Nashville: Abingdon Press, 1962, s. 246-250
- * Taylor, Walter F.: "Humanity, NT view of" i *The Anchor Bible dictionary* / redaktør David Noel Freedman, vol. 3. New York: Doubleday, 1992, s. 321-325
- Henriksen, Jan-Olav og Gunnar Heiene: "Hele boka unntatt kap. 8" i *Moral og menneskeliv : et kristent perspektiv*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1998, s. ikke angitt

C. Forståelse og formidling

Nyere forskning hevder at det ikke finnes forståelse som er uavhengig av perspektivet til den som forstår. Et slikt standpunkt kan begrunnes prinsipielt. Det kan også belyses materialt – f.eks. ved analyse av hvordan Kristus ble forstått i forskjellige perioder, eller hvordan ulike teologiske modeller slår ut i ulikt pedagogisk grunnsyn. Samtidig må et slikt standpunkt brynes mot erfaringen av at den saken som skal forstås, preger forståelsen i bestemte retninger. Forståelse og formidling finner sted i en spenning mellom sak og tolkende subjekt.

Studiet i denne bolken vil kort berøre spørsmål om forståelse og læring prinsipielt. Videre skal man studere kristusbilder i kunst fra visse perioder og i utvalgte kunstneriske arbeider. Man skal også arbeide med pedagogisk teori i lys av spenningen mellom en antroposentrisk og en teosentrisk tilnærming.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva er forståelse, og hvordan henger forståelse, læring og formidling sammen?
- Hvordan forstås og formidles Kristus i utvalgte estetiske tradisjoner og arbeider?
- Hva innebærer et kristosentrisk og et antroposentrisk perspektiv på religionspedagogikken?

LITTERATUR

- * Wetlesen, Jon: "Samtale med tekster i lys av Gadammers hermeneutikk" i *Norsk filosofisk tidsskrift* 18 (1983), s. 219-244.
- Hellemo, Geir: "Kristus i den kirkelige kunst" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 41-62
- Svare, Marit Hallset: "Kristus i ikontradisjonen : en lysbildeserie" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 139-155
- Kulset, Stig: "'Jesus de Montreal" (regi: Denys Arcand, Canada 1989) : en presentasjon av filmen og regissøren" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 157-167
- Arcand, Denys (regi). *Jesus of Montreal*. [Quebec]: Max Film Productions, 1989.
- L Asheim, Ivar: "Et utvalg" i *Orientering i religionspedagogikken*. Oslo: Institutt for kristen oppseding, 1970 eller senere opplag, s. 104-234

KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro

De oldkirkelige trosbekjennelsene har fulgt kristen tro i alle historiske faser. De står som de fremste uttrykkene for kirkens universelle enhet. Fellesdelens første emne tar innsteg til forståelse og formidling av kristen tro gjennom bekjennelsen til Jesus Kristus som sann Gud og sant menneske – slik den er gitt i rammen av bekjennelsen til den treenige Gud.

Studiet fokuserer kristusbekjennelsens bakgrunn i en rekke bibelske tekster og forestillinger. Videre skal man arbeide med dogmets teologiske historie og dets tolkning i aktuell, økumenisk systematisk teologisk sammenheng.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- På hvilke måter gir NT uttrykk for Jesu særstilling og egenart, og hvilke gammeltestamentlige tradisjoner kommer til anvendelse i den forbindelse? Hvordan kan forskjellige bibelske uttrykksformer ha betydning for kirkens bekjennelse til Jesus Kristus i dag?
- Hvordan ble bekjennelsen til Jesus som Kristus formet i kirkens første århundrer? Hvilken betydning har dette for vår aktuelle forståelse av Kristus-dogmet og for økumenisk arbeid dag?
- Hvordan kan Kristus forstås i en aktuell afrikansk kontekst?
- Hva utgjør de grunnleggende elementene i misjonsteologien?

LITTERATUR

- L Mettinger, Trygve N. D.: "Et utvalg" i *Namnet och närvaron : gudsnamn och gudsbild i böckernas bok*. Örebro: Libris, 1987, s. 13-55, 85-116, 123-146, 154-168
- L Weyde, Karl William: *Messias i Det gamle testamente: pensummateriale til emnet "Jesus Kristus i kristen gudstro": den gammeltestamentlige og mellomtestamentlige bakgrunn*. Oslo: Menighetsfakultetet, 2003.
- L Brown, Raymond E.: *An introduction to New Testament Christology*. New York: Paulist Press, 1994.
- * Aalen, Sverre: "Jesu kristologiske selvbevissthet : et utkast til en "jahvistisk kristologi"" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 40 (1969), s. 1-18.
- Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Troens ord : de tre oldkirkelige bekjennelsene*. Oslo: Luther, 1997, s. 25-240
- "Et utvalg" i *Vi bekjenner den ene tro : en økumenisk utlegning av den apostoliske tro, slik den bekjennes i den Nikensk-konstantinopolitanske trosbekjennelse (381)*. Oslo: Verbum, 1994, s. 13-118 (Greske og latinske kildetekster er ikke pensum)
- * Austad, Torleiv: "Gud i Jesus Kristus : Jesu oppstandelse som kristologiens utgangspunkt" i *Jesustolkningar idag : tio teologer om kristologi*. Stockholm: Verbum, 1995, s. 119-143
- * Jeanrond, Werner: "På väg mot en kristologi idag" i *Jesustolkningar idag : tio teologer om kristologi*. Stockholm: Verbum, 1995, s. 235-262
- * Jørgensen, Knud, Tormod Engelsen og Jan-Martin Berentsen: "Grunntrekk i misjonens teologi" i *Missiologi i dag / redaktør Knud Jørgensen, Tormod Engelsen og Jan-Martin Berentsen*. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 173-185
- * Bediako, Kwame: "Biblical christologies in the context of african traditional religions" i *Sharing Jesus in the Two Thirds world : evangelical Christologies from the contexts of poverty, powerlessness and religious pluralism / redaktør Vinay Samuel og Chris Sugden*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1984, s. 81-121

KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid

Protestantiske kirkesamfunn – eksemplifisert ved lutheranere og metodister – oppstod ved at forsøk på å reformere "moderkirken" ikke førte frem, slik at det i stedet oppstod nye kirkesamfunn. Dette utgangspunktet har ført til at protestantiske kirker ofte har vært mer opptatt av å begrunne nødvendigheten av den kirkesplittelse som skjedde da de oppstod, enn av å overvinne denne splittelsen. Samtidig har disse kirkene gjort erfaringer gjennom vekkelse og misjonsarbeid som klart viser nødvendigheten av et arbeid for å overvinne unødvendig kirkesplittelse.

I dette emnet arbeides det først med reformasjonens grunnleggende periode, 1500-tallet. Deretter studeres to sterke vekkelsesbevegelser på 1700-tallet; pietismen på luthersk hold og metodismen på anglikansk. Vekkelsene resulterte i fornyet misjonsengasjement, men også i øket motivasjon for enhetsarbeid. Siste del av emnet er derfor viet misjon og økumenikk.

A. Reformatorisk teologi

Både lutherdom og metodisme startet som reformbevegelser innen henholdsvis Den romersk katolske og Den anglikanske kirke. Utgangspunktet var ikke kirkesplittelse, men fornying av kirken knyttet opp mot Bibelen og det som ble forstått som den oldkirkelige tradisjon.

Samtalene om teologi og reformer førte imidlertid ikke frem, og endte med brudd.

Studiet gir en innføring i bakgrunn, forutsetninger for og det sentrale innhold i de reformer som ble fremtvunget. Dette innebærer en drøfting av sentrale lærepunkter som rettferdiggjørelsen, helliggjørelsen, Skriften, sakramentene og Kirken.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva var de teologiske, kulturelle og politiske forutsetninger for den lutherske og metodistiske reform?
- Hva er innholdet i læren om rettferdiggjørelse og helliggjørelse i de to tradisjoner?
- Hvilken betydning tilkjenner de to tradisjonene den oldkirkelige lære?
- Hvilken rolle spilte Skriften i arbeidet med kirkelige reformer?
- Hvordan preget den pietistiske veknelsen luthersk kristendomsoppfatning?

LITTERATUR

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *Reformation thought : an introduction*. 3rd ed. Oxford: Blackwell, 1999, s. 1-234, 249-260

Runyon, Theodore: "Et utvalg" i *The new creation : John Wesley's theology today*. Nashville, TN: Abingdon Press, 1998, s. 26-101

Davies, Rupert E.: "Et utvalg" i *Methodism*. Rev. ed. London: Epworth Press, 1976, s. 22-80

* Spener, Philipp Jakob: "Et utvalg" i *Fra pietismens tid* / redaktør Olav Hagesæther. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969, s. 35-84

B. Kirkens sendelse og enhet

1700-tallets vekkelser medførte endringer i de protestantiske kirkenes spiritualitet og teologi, og ikke minst i fornyelse av misjonstanken. Dette utgangspunktet førte til økt teologisk arbeid med spørsmålene om kirkens sendelse og kirkens enhet. I det 20. århundre resulterte dette i moderne økumenisk arbeid.

Studiet gir en innføring i denne historiske utviklingen, først ved å presentere misjonstankens utvikling siden 1500-tallet, dernest ved å presentere hovedbevegelsene innen moderne økumenikk og noen utvalgte økumeniske dokumenter. Studiet tar også opp forholdet mellom misjon og kultur og mellom kristendommen og religionene.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan har misjonsforståelsen utviklet seg fra reformasjonstiden fram til slutten av det 20. århundre?
- Hvilke teologiske hovedretninger finnes innen misjonsteologien, og hvilke følger får de for misjonen?
- Hva er den historiske og teologiske bakgrunn for det økumeniske arbeid i det 20. århundre, og hvilke arbeidsformer og resultater har det ført til i form av dokumenter og avtaler?
- Hvordan skal forholdet mellom misjon og kultur forstås?
- Hva er de viktigste teologiske modellene for forholdet mellom kristendom og andre religioner, og hvilke følger får de for misjonen?

LITTERATUR

"Et utvalg" i *Missiologi i dag* / redaktør Knud Jørgensen, Tormod Engelsen og Jan-Martin Berentsen. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 110-170, 202-242

* Engelsen, Tormod: "Kristent enhetsarbeid" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen og Brynjar Haraldsø. Trondheim: Tapir, 1993, s. 289-305

* Meistad, Tore: "Et utvalg" i *Frelsens veg : teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. Alta: Alta

lærerhøgskole, 1992, s. 353-377

- * Wainwright, Geoffrey: "Et utvalg" i *Methodists in dialogue*. Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 1995, s. 13-19, 109-139
- * Tjørhom, Ola: "Økumeniske læresamtaler som mellomkirkelig arbeidsform" i *Snart enige? : glimt fra samtaler mellom forskjellige kirkesamfunn* / redaktør Rolf Tofte. Oslo: Verbum, 1992, s. 7-12
- * Tveit, Olav Fykse: "Synlig kirkelig fellesskap - bare en drøm?" i *Snart enige? : glimt fra samtaler mellom forskjellige kirkesamfunn* / redaktør Rolf Tofte. Oslo: Verbum, 1992, s. 70-77

Nådens fellesskap : rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1994.

Dåp, nattverd og embete. [Oslo]: Verbum, 1983.

KRL 204 – Teologi og litteratur

Bibelen er et viktig litterært verk i vår kultur. Dens litterære og kulturelle dimensjoner har i nyere tid stått sentralt i refleksjon over sammenhenger mellom litteratur og teologi. Dette fagområdet har to viktige impulser: På den ene siden analyserer man nyere skjønnlitteratur som bearbeidelse av teologisk og religiøs tematikk. På den andre siden tar man i bruk litterær analyse i tolkningen av Bibelen. I begge tilfeller er det et premiss at poesi og skjønnlitteratur har en særlig evne til å fange inn religiøs problematikk og livsfølelse.

Studiet skal dels beskjeftige seg med forholdet mellom teologi og litteratur generelt. Dels skal man også arbeide med en litterær lesning av to bibelske bøker – Jobs bok og Markus-evangeliet.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan har man tilrettelagt forholdet mellom litteratur og religion, og hvordan kan dette bidra til å forstå og formidle religion og teologi i dag?
- Hvordan reflekteres religion og kristen tro i nyere skjønnlitteratur og film?
- Hvordan kan ulike lese måter gi impulser til forståelse og anvendelse av Jobs bok og av Markusevangeliet?

LITTERATUR

- * Stordalen, Terje: "Innledning til mellomfagets valgdelt B" i *Mellomfagstillegget i kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering : kopisamling til Valgdelt B*. Studieplan-utg. [Oslo]: Det teologiske Menighetsfakultet Studieløp for kristendomskunnskap, 2001, s. ikke angitt
- Sørbo, Jan Inge: "Et utvalg" i *Essay om teologi og litteratur*. Oslo: Samlaget, 1994, s. 209-315
- L Bjerg, Svend: "Et utvalg" i *Litteratur og teologi : transfigurerer*. Århus: Anis, 1988, s. 11-94
- * Blixen, Karen: "Babettes gjestebud" i *Skjebneanekdoter*. Oslo: Gyldendal, 1989 og senere opplag, s. 20-54

- Axel, Gabriel og Karen Blixen. *Babette's feast*. Danmark: Orion Pictures, 1988.
- "Jobs bok" i *Bibelen : det Gamle og det Nye testamente*. Oversettelse 1978. [Oslo]: Det Norske bibelselskaps forlag, 1978 og senere opplag, s. ikke angitt
- L Eaton, J. H.: "Et utvalg" i *Job*. Sheffield: JSOT Press, 1985 og senere opplag, s. 31-60, 62-68
- * Habel, Norman C.: "2. The narrative plot" i *The Book of Job : a commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1985, s. 25-35
- * Habel, Norman C.: "fra 4. Literary features and their significance" i *The Book of Job : a commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1985, s. 42-53
- * Clines, David J. A.: "The arguments of Job's three friends" i *Art and meaning : rhetoric in Biblical literature / redaktør David M. Gunn, Alan J. Hauser og David J. A. Clines*. Sheffield: JSOT Press, 1982, s. 199-214
- * Mettinger, Trygve N. D.: "Job och hans Gud" i *Namnet och närvaron : gudsnamn och gudsbild i böckernas bok*. Örebro: Libris, 1987, s. 169-191
- "Markus evangelium" i *Bibelen : det Gamle og det Nye testamente*. Oversettelse 1978. [Oslo]: Det Norske bibelselskaps forlag, 1978 eller senere opplag, s. ikke angitt
- Smith, Stephen H.: *A lion with wings : a narrative-critical approach to Mark's gospel*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996.
- * Lasine, Stuart: "Job and his friends in the modern world : Kafka's the trial" i *The Voice from the whirlwind : interpreting the book of Job / redaktør Leo G. Perdue og W. Clark Gilpin*. Nashville: Abingdon Press, 1991, s. 144-155
- * Spilling, Gunnar: "Fra Job til Faust" i *Kirke og kultur* 59 (1954), s. 436-444.

KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering

Religion og etikk står i dag overfor en rekke utfordringer. Overleverte tradisjoner har ikke uten videre løsningen i møte med endrede situasjoner og nye etiske spørsmål. Dessuten utfordres tradisjonell religion og etikk av alternative syn. Dette krever at man setter seg inn i disse utfordringene, og at man spør hvordan et moderne samfunn kan løse de vanskelighetene som ligger i situasjonen. KRL 205 nærmer seg problemfeltet ved å spørre hvordan religions- og livssynsmangfoldet er en utfordring til etisk refleksjon og ved å analysere sammenhengen mellom dette mangfoldet og de sosiale prosessene vi gjerne kaller sekularisering.

Emnet er organisert i to deler, A: Etikk og pluralitet og B: Sekularisering og religiøs forandring.

A. Etikk og pluralitet

Hva er ulikheter og sammenhenger mellom ulike religioner og livssyn? Finnes det felles verdier? Hvordan kan man argumentere etisk i et pluralistisk samfunn?

Studiet fokuserer møtet mellom ulike livssyn i en pluralistisk kultur. Det tar også opp utfordringene til religion og etikk i et flerkulturelt samfunn, og det gir innblikk i etisk refleksjon knyttet til ett bestemt saksområde: bioteknologi.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan utvikles og brytes ulike oppfatninger av mennesket og verden mot hverandre i en moderne sammenheng?

- Hva slags utfordringer innebærer moderne, religiøs og etisk pluralisme for kristen teologi, og hvordan kan man begrunne kristen etikk i en slik situasjon?
- Hva slags utfordringer innebærer moderne bioteknologi og menneskerelaterte vitenskaper for en teologisk forståelse av mennesket.

LITTERATUR

Bråkenhielm, Carl Reinhold: *Människan i världen : om filosofi, teologi och etik i våra världsbilder*. 3. omarb. oppl. Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1994.

Kværne, Per: "Religionene og etisk pluralisme" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 11-20

Klausen, Arne Martin: "Det fellesmenneskelige og kulturrelativt : et sosialantropologisk perspektiv" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 21-35

Asheim, Ivar: "Religion og etikk i teologisk lys" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 39-56

* Asheim, Ivar: "Et utvalg" i *Øyet og horisonten : grunnproblemer i aktuell etikkdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 27-59

Heiene, Gunnar og Maud Marion Laird Stenseng: "Hva er etisk pluralisme?" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 47-68

Østnor, Lars: "Konsens eller dissens? : etikkteoretiske perspektiver på den nordiske befolkningens etikk" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 117-135

Østnor, Lars: "Finnes det grenser for akseptabelt, etisk mangfold i Norden?" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 199-216

Heiene, Gunnar: "Gudstro, religion og etikk i et pluralistisk samfunn" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 265-289

og enten:

"Et utvalg" i *Mer enn gener : utredning om bioteknologi og menneskeverd*. [Oslo]: Kirkerådet, 1989, s. 3-63

eller:

Christoffersen, Svein Aage: "What is bioethics?" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 2-8

Østnor, Lars, Jaana Hallamaa, Svend Andersen, Björn Björnsson, Gert Nilsson og Lars Thunberg: "The lutheran approach to bioethics" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 9-34

Niekerk, Kees van Kooten og Per Sundström: "Genetic counselling and prenatal diagnosis : an exchange between a medical doctor and a theologian" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 36-40

Björnsson, Björn og Lena Kjems: "In vitro fertilization : a letter to a childless couple" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 41-49

Østnor, Lars og Anne-Marie Thunberg: "Fertilized eggs and pre-implantation diagnosis : a

letter to a medical researcher" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 50-63

B. Sekularisering og religiøs forandring

Mangfoldet i religion og livssyn er dels betinget av at religion og religiøs overbevisning mister innflytelse over offentlige livsområder – selv om de får stor oppmerksomhet både i media og i menneskers privatliv. Selve mangfoldet bidrar dessuten ytterligere til denne prosessen, som vi kaller sekularisering.

Studiet fokuserer de sosiale prosessene som påvirker utviklingen av religion og religiøse uttrykk i et moderne samfunn, med basis i religionssosiologisk teori. Dette danner bakgrunn for å vurdere hvorvidt nyreligiøsiteten i dag kan ses som en følge av sekulariserings- og pluraliseringsprosessene i Vesten.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva er forholdet mellom sekularisering og pluralisering?
- Hva er betingelsene for at religiøs overbevisning kan få gjennomslag og opprettholdes i et moderne samfunn?
- Hvordan kan en si at nyreligiøse fenomener gjenspeiler sentrale trender i moderne kultur- og samfunnsutvikling?

LITTERATUR

Berger, Peter L.: *The sacred canopy : elements of a sociological theory of religion*. New York: Anchor Books / Doubleday, 1967 eller senere opplag. (Finnes også i dansk oversettelse).

L Repstad, Pål: "Et utvalg" i *Mellom himmel og jord : en innføring i religionssosiologi*. 2. oppl., utv. utg. Oslo: Gyldendal, 1984, s. 9-53

* Repstad, Pål: "Pluralisme og religion : paradigmeskifte i religionssosiologien?" i *Tidsskrift for kirke - religion - samfunn*, no. 7 (1994), s. 150-163.

* Martin, D.: "The secularisation issue : prospect and retrospect" i *British journal of sociology* 42 (1991), s. 465-474.

* Martin, David: "Sosiologi og teologi" i *Religionsfag - samfunnsfag* / redaktør Gustav Erik Gullikstad Karlsaune. [Trondheim]: Tapir, 1994, s. 109-121

L Romarheim, Arild: "Et utvalg" i *Kristus i Vannmannens tegn : nyreligiøse oppfatninger av Jesus Kristus*. Rev. utg. Oslo: Credo, 1994, s. 87-156

* Arlebrand, Håkan: "Hvor ble det av New Age?" i *Brytninger i en ny tid* / redaktør Audun Mosevoll. Bergen: NLA-forlaget, 1996, s. 7-20

* Rothstein, Mikael: "New Age-bevægelsen : tradition og fornyelse i den religiøse subkultur" i *Politikens bog om religioner & religiøse bevegelser : trossamfund der præger verden i dag* / redaktør Mogens Müller. København: Politiken, 1996, s. 372, 374-376, 378-397

KRL 231 – Metodismens historie og teologi

KRL 231 er organisert i tre delemner: A. *Metodismens historie* (3p), B. *Metodismens teologi* (5,5p) og C. *Metodismen i dag* (1,5p).

A. Metodismens historie (3p)

Delemnet gir en innføring i metodismen og metodistkirkens historie i Norge, og en innføring i John Wesleys liv og skrifter.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til metodismen i Norge
- ha kjennskap til Metodistkirken i Norge
- ha kjennskap til John Wesleys liv
- ha god kunnskap om et utvalg av John Wesleys skrifter

LITTERATUR

- * Borgen, Peder: "Metodistkirken" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen, et al. Trondheim: Tapir, 1993, s.229 – 242.
- * Haddal, Ingvar: "Hvem var John Wesley?" i *Metodismen og John Wesley* / redaktør E. Anker Nilsen. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969. s.15-35.
- L Haddal, Ingvar: *Vær fra vest: fra Metodistkirkens historie i Norge*. Oslo: Luther forlag, 1977
- * Hassing, Arne: "Et utvalg" i *Religion og makt: Metodismen i norsk historie*. Trondheim: Tapir, 1991, s. 247-315
- * Wesley, John: "Et besøk hos Herrnhuterne; Metodist-selskapene" i *Metodismen og John Wesley* / redaktør E. Anker Nilsen. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969,. s.104 -121.
- Wesley, John: "Et utvalg" i *Et utvalg fra Wesleys standardprekener*. Bergen: Metodistkirkens studiesenter, 1991, s. 12 – 31, 63 – 69.

B. Metodismens teologi (5,5p)

Studiet av dette delemnet skal gi en innføring i hovedpunkter metodismens teologi og i Wesleyansk teologi.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til hovedtrekkene i John Wesleys teologi
- ha god kunnskap om hovedtrekkene i metodismens teologi
- kunne se metodismens teologi fra andre kirkers synsvinkel
- ha forståelse for sammenhengen mellom teologi og etikk i metodismen
- gis innblikk i den utfordring metodismens teologi kan gi til dagens samfunn

LITTERATUR

Meistad, Tore: "Et utvalg" i *Frelsens veg: teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. Alta: Alta

lærerhøgskole, 1992, s.13 – 234, 265 – 299, 325 – 330, 353 – 399.

Meistad, Tore: ”Metodistisk kristendomsforståelse i dag. (Med teologiske kommentarer fra representanter for andre kirkesamfunn)” i *Teologisk Forum* 13, nr. 2 (1999), s. 1-87.

* Nordby, Lars Erik: ”Wesley, en inspirator for 1990 årene?” i *Teologisk Forum* 2, nr.2 (1988), s.67 – 69.

C. Metodismen i dag (1,5p)

Studiet av dette delemnet skal gi en innføring i den internasjonale metodisme i dag. Studiet tar også sikte på å gi innføring i avtalen ”Nådens fellesskap”.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til internasjonal metodisme i dag
- ha god kunnskap om ”Nådens fellesskap”

LITTERATUR

- * Borgen, Peder: ”Avtalen ”Nådens fellesskap” mellom Metodistkirken og Den norske kirke” i *Tidsskrift for Teologi og kirke* 73, nr 3.(2002), s. 185-198
”Et utvalg” i *Nådens fellesskap: rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke*. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1994, s. 2 – 58
- * Fotland, Roar G., Lars Erik Nordby og Øyvind Helliesen: *Metodistkirken i internasjonalt perspektiv*. Oslo, 2003.
- * Haga, Joar og Olav Fykse Tveit ””Nådens fellesskap” eit grunnlag for samarbeid” i *Tidsskrift for teologi og kirke* 73, nr 3 (2002) s. 199-215

KRL 208 Islam

Islam står ved siden av kristendommen i en særstilling blant verdensreligionene når det gjelder oppslutning og utbredelse. Om lag femteparten av verdens befolkning hører til denne religionen. Emnet omfatter både det som er felles for de fleste muslimer og de variasjonene som finnes innen religionen. Sentrale aspekter ved islams historie, lære og praksis inngår i emnet, så vel som introduksjoner til ulikheter i konfesjonelle spørsmål, fromhetstype (sufismen) og politiske oppfatninger av islam. Emnet legger stor vekt på hvordan islam fortolkes og praktiseres av muslimer i nyere tid, med særlig vekt på norske forhold, hvor vi ser norske former for islam utvikle seg.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til islams bakgrunn og historie
- kjennskap til hvordan denne historie har preget religionens uttrykksformer
- kjennskap til de ulike former for islam
- god kunnskap om islam i dagens verden
- god kunnskap om hvordan muslimer i Norge utvikler sine fellesskap, sin praksis og sine fortolkninger av islam under norske forhold

- evne til å kunne kommunisere meningsfullt med muslimer angående kulturelle og religiøse spørsmål

LITTERATUR

Opsal, Jan: *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*. Universitetsforlaget, Oslo 1994, s. 11-312

Kari Vogt: *Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge*. J.W. Cappelens forlag, Oslo 2000, s. 15-237

Kari Vogt: *Islams hus, verdensreligion på fremmarsj*, J.W. Cappelens forlag, Oslo 1993, s. 15-79

Østberg, Sissel: *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Universitetsforlaget, Oslo 2003, s. 9-210

KRL 236: Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk

Det teologiske Menighetsfakultet tilbyr - i samarbeid med Pentekostalt senter for Ledelse og Teologi (PLT) - fra høsten 2004 et KRL-emne på 200-nivå kalt *KRL 236 Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk*. Emnet er et studium i pentekostalt orientert bibelforståelse og bibelbruk og hvilket bidrag pentekostal teologi kan gi i møte med andre hermeneutiske tradisjoner. Emnet gir også innføring i de viktigste teologiske og idehistoriske epoker som har ledet fram til de skrifttolkningsposisjoner som i dag er rådende.

Mål

Studenten skal ha

- kjennskap til hovedlinjer i hermeneutikkens historie fra oldkirken til nyere tid
- kjennskap til de mest vanlige bibelsynstradisjoner
- god kunnskap om pentekostal forståelse av Skriften som Guds ord
- god kunnskap om pentekostal bibelbruk, skrifttolkning og hermeneutikk
- evne til å reflektere kritisk omkring bibelsyn, bibeltolkningstradisjoner og -metoder.

LITTERATUR:

* Alexander, Kimberly Ervin: "'And the signs are following" - a journey into pentecostal hermeneutics" i *Journal of pentecostal theology* 12, nr. 2 (2003), s. 147-170.

* Asheim, Ivar: "Et reformatorisk skriftsyn - noen historiske holdepunkter" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet/* redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 41-73.

* Austad, Torleiv: "Skriftens autoritet" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet/* redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 160-185.

* Carson, D. A.: "Recent developments in the doctrine of scripture" i *Hermeneutics, authority and canon*/ redaktør D. A. Carson, et al. Leicester: Inter-Varsity Press, 1986, s. 5-48.

* Ellington, S.A.: "Pentecostalism and the authority of scripture" i *Journal of pentecostal theology*, nr. 9 (1996), s. 16-38.

"Et utvalg" i *Tegn, tekst og tolk : teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*/ redaktør Jan-Olav Henriksen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 13-34, 51-67, 80-235, 263-274.

Fee, Gordon D.: *Gospel and spirit : issues in New Testament hermeneutics*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1991.

* Feinberg, Paul D.: "The meaning of inerrancy" i *Inerrancy*/ redaktør Norman L. Geisler. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1979, s. 265-304.

* Grudem, Wayne A.: "Scripture's self-attestation and the problem of formulating a doctrine of scripture" i *Scripture and truth*/ redaktør D. A. Carson, et al. Grand Rapids, Mich.: Zondervan Pub. House, 1983, s. 19-59.

* Higgins, John R.: "God's inspired word" i *Systematic theology*/ redaktør Stanley M. Horton. Springfield, Mo.: Logion Press, 1995, s. 81-115.

* Larsson, Edvin: "Fortolkning og skriftsyn - Det nye testamente" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet*/ redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 110-140.

* Strobel, Lee: "The documentary evidence" i *The case for Christ : a journalist's personal investigation of the evidence for Jesus*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1998, s. 55-72.

* Stronstad, Roger: "Et utvalg" i *Spirit, scripture and theology : a pentecostal perspective*. Baguio City: Asia Pacific Theological Seminary Press, 1995, s. 11-30, 53-78.

* Sæbø, Magne: "Historisk-kritisk bibelforskning" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet*/ redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 74-87.

* Thomas, John Christopher: "Reading the Bible from within our traditions" i *Between two horizons : spanning New Testament studies and systematic theology*/ redaktør Max Turner, et al. Grand Rapids, Mich.: W.B. Eerdmans, 2000, s. 108-123.

* Wormnæs, Odd: "Et utvalg" i *Vitenskapsfilosofi*. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 1987, s. 12-33.

KILDETEKSTER

* Gilbrant, Thoralf: "Urkristent syn på Skriften" i *Pinsebevegelsen i Norge 75 år, 1907-1982 [jubileumskonferansen i tekst og bilder]*/ redaktør Terje Hegertun. Oslo: Filadelfiaforl., 1982, s. 93-108.

* Hegertun, Terje og Kontaktutvalget for pinsebevegelsen i Norge: *Ja til Bibelen : bibelmanifest*. Oslo, 2002.

* Karlsen, Ludvig: "I pottemakerens hånd" i *Alt av nåde*. Oslo: Rex, 1995, s. 57-67.

KRL 237: Kristen initiasjon: tro, dåp og åndsdaap

Det engelske uttrykket "Christian initiation" refererer til et teologisk felt som har med tilegnelsen av frelsen og begynnelsen av det kristne liv å gjøre. Begrep som omvendelse, gjenfødelse, tro, dåp og åndsdaap hører hjemme her. I nyere tid har spesielt pinsebevegelsen satt spørsmålet om daapen i Den Hellige Ånd og dens kjennetegn på kirkens og teologiens dagsorden. Dette tverrfaglige fordypningsemnet aktualiserer spørsmål om det som hører med til "Christian initiation" og forholdet mellom bl.a. tro, dåp og åndsdaap. Det tar opp hvordan disse spørsmålene behandles i Skriften, i oldkirken og fram til vår egen tid. Det presenterer ulike syn innen pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelse og drøfter forholdet mellom dem og andre teologiske hovedtradisjoner. Også erfaringsdimensjonen ved Åndens gjerning i frelestilegnelsen vil bli drøftet og satt i forhold til de teoretiske perspektivene. Emnet er et samarbeid med Pentekostalt senter for Ledelse og Teologi (PLT).

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om pinsebevegelsens og den karismatiske bevegelses syn på åndsdaap og åndsfylde
- kjennskap til hvordan kirken i sin historie har forstått og praktisert kristen initiasjon
- kjennskap til ulike kirkelige tradisjoners syn på forholdet mellom tro, dåp og åndsdaap/Åndens gave i dag
- kjennskap til de viktigste tolkningene av det nytestamentlige materiale
- kjennskap til de empiriske eller erfaringsmessige sidene ved åndsmeddelelsen og hvordan disse tolkes
- evne til å vurdere de ulike syn og perspektiver

LITTERATUR

* Asheim, Ivar: "Kan spebarn være medlem av de troendes fellesskap?" i *Kirkens skole - statens kirke : festskrift til professor dr. philos. Brynjar Haraldsø på 70-årsdagen 29. september 1995*/ redaktør Dagfinn Rian, et al. Trondheim: Tapir, 1995, s. 187-203.

* Atkinson, William: "Pentecostal responses to Dunn's Baptism in The Holy Spirit" i *Journal of pentecostal theology*, nr. 6 og 7 (1995), s. 87-131 og 49-72.

L Engelsviken, Tormod: "Et utvalg" i *The gift of the spirit : an analysis and evaluation of the charismatic movement from a Lutheran theological perspective*. Dubuque, Iowa: T. Engelsviken?, 1981, s. 1-85, 411-494, 562-571.

* Halldorf, Peter: "Et utvalg" i *Drikk dypt av Ånden : Den Hellige Ånds nærvær og gaver i den kristnes personlige liv*. Oslo: Luther, 2003, s. 101-150.

* Larsson, Edvin: ""Åndsdaap" og "Åndens fylde" i nytestamentlig perspektiv" i *Jeg tror på den Hellige Ånd : vår lutherske kirke i møte med den karismatiske utfordring*/ redaktør Lars Østnor. Oslo: Land og Kirke/Gyldendal, 1982, s. 57-77.

Lederle, Henry I.: "Et utvalg" i *Treasures old and new : interpretations of "spirit-baptism" in the charismatic renewal movement*. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1988, s. 37-113, 124-163, 213-240.

* Macchia, Frank D.: "Groans too deep for words : towards a theology of tongues as initial evidence" i *Asian journal of pentecostal studies* 1, nr. 2 (1998), s. ikke angitt.
<http://www.aps.edu/ajps/98-2/98-2-macchia-frames.htm>

* McDonnell, Kilian og George T. Montague: "Et utvalg" i *Christian initiation and baptism in the Holy Spirit : evidence from the first eight centuries*. 2. utg. Collegeville, Minn.: The Liturgical Press, 1994, s. 86-115, 207-218, 266-273, 288-293, 310-313, 339-382.

* Menzies, Robert P.: "Evidential tongues : an essay on theological method" i *Asian journal of pentecostal studies* 1, nr. 2 (1998), s. 111-123. <http://www.aps.edu/ajps/98-2/R-Menzies.pdf>

* Ottosen, Espen: "Åndsdaåplæren i trosbevegelsen : et sentralt og integrert lærepunkt?" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 69, nr. 2 (1998), s. 116-130.

* Sannes, Kjell Olav: "Et utvalg" i *Dåpen og dens plass i kirkens liv*. Oslo: Aschehoug, 1978, s. 81-96.

Stronstad, Roger: *The charismatic theology of St. Luke*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1984.

* Turner, Max: "Et utvalg" i *The Holy Spirit and spiritual gifts in the New Testament Church and today*. Rev. utg. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1998, s. 36-56, 150-168.

* Wyckoff, John W.: "The Baptism in the Holy Spirit" i *Systematic theology*. rev. utg/ redaktør Stanley M. Horton. Springfield, Mo.: Logion Press, 1995, s. 423-455.

SUPPLERENDE LITTERATUR

Edwardsen, Aril: Åndens dåp - åndens gaver. Ny utvidet utg. Kvinesdal: Logos, 1975.

Torrey, R. A.: *The baptism with the Holy Spirit*. N.Y.: Fleming H. Revell, 1897.

Arbeidsformer

Arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene får en aktiv læringsprosess gjennom hele studiet.

Arbeidsmåtene vil vekse mellom selvstudium, seminar og forelesninger. I seminar kan studenter skrive oppgaver, gi respons til hverandre og få veiledning av lærer. Vi anbefaler at studentene på eget initiativ danner grupper, bl.a. for å skrive oppgaver.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 200-nivå.

Klage på karakter

For spørsmål om klage på karakter, se forskrift for klagebehandling.

Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve kandidatens evne til å identifisere lærestoffet som er relevant for oppgaven, og hennes eller hans ferdighet i å gjøre rede for, vurdere og formulere innsikt i dette stoffet. Det legges betydelig vekt på evne til å arbeide problemorientert. Det innebærer at lærestoffet ikke bare refereres, men stilles inn i rammen av en problemstilling. Jf. karakterbeskrivelsene for 200-nivået.

Vurdering med avsluttende skriftlig hjemmeeksamen

Studenter som tar en av de faste emnekombinasjonene (KRL 211-217), går opp til en avsluttende skriftlig hjemmeeksamen. Disse studentene må på forhånd ha oppfylt visse studiekraav.

Studiekraav

For å gå opp til skriftlig hjemmeeksamen må studentene ha levert og fått godkjent tre mindre faglige bidrag for hvert emne, til sammen ni bidrag. Bidragene skal være individuelle og selvstendige, og ha et omfang på minst 500 ord. Tre små bidrag kan eventuelt slås sammen til ett eller to som er tilsvarende større. Bidragene skal skrives i tilknytning til fagstoff og undervisning i emnet, eller som øvingsoppgaver i oppgaveseminarene. Bidragene skal leveres i Classfronten. Ett eller flere bidrag kan også leveres som muntlige presentasjoner. Studentene velger emner fra en liste som er satt opp av faglærer, eller de får andre emner godkjent av faglærer.

Evaluering av studietilbudet vil være et studiekraft i de semestre hvor fordypningsstudiene er en del av fakultetets fortløpende evalueringssopplegg.

Skriftlig hjemmeeksamen

Skriftlig hjemmeeksamen er en prøve av en ukes varighet (f.eks. fra mandag kl. 09.00 til neste mandag kl. 09.00). Som regel formuleres oppgavene med utgangspunkt i ett av de hovedproblemområder som studieplanen angir. Materiale for å besvare oppgaven kan hentes fra ulike emner. Det kan gis alternative oppgaver.

Grunnlaget for å besvare oppgaven til hjemmeeksamen finnes i den oppsatte pensumlitteraturen. Kandidatene kan også bruke annen litteratur som er relevant.

Besvarelsen ved hjemmeeksamen skal ha en lengde på maksimalt 6000 ord. Den leveres normalt i maskinskrevet stand i 2 eksemplarer.

For lange oppgaver vil kunne bli trukket i karakter. Eksamensbesvarelsen skal være et selvstendig arbeid. Det gis ikke eksamensveiledning etter at oppgavene til hjemmeeksamen er kunngjort.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Studenter som tar ett eller flere frittstående emner, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve) i hvert emne. Emner på 10 studiepoeng prøves med en skriftlig eksamen på 4 eller 6 timer. Hvert emne får en separat karakter.

To 4-timers eksamener kan slås sammen til en 8-timers eksamen. Det gis da en oppgave fra hvert emne og separate karakterer.

Studiekraft

Alle som tar avsluttende skriftlige eksamener i frittstående emner på 200-nivå, må ha levert og fått godkjent tre mindre faglige bidrag fra hvert emne. Bidragene skal være individuelle og selvstendige, og ha et omfang på minst 500 ord. Tre små bidrag kan eventuelt slås sammen til ett eller to som er tilsvarende større. Bidragene skal skrives i tilknytning til fagstoff eller undervisning i emnet og leveres i Classfronter eller som muntlige presentasjoner. Studentene velger emner fra en liste som er satt opp av faglærer, eller de får andre emner godkjent av faglærer.

Evaluering av studietilbudet vil være et studiekraft i de semestre hvor fordypningsstudiene er en del av fakultetets fortløpende evalueringssopplegg.

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Godkjente hjelpemidler ved avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Se vedlegg.

Vedlegg

Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Tilsvarende internasjonale utgaver kan godkjennes av studieadministrasjonen etter søknad. Før eksamen skal tillegg som ordforklaringer og tidstabell være klippet bort eller forsvarlig plombert.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

To av de nevnte bibelutgaver samt synopsen lånes ut. Bibelordbøker og eventuelt andre bibelutgaver må studentene selv bringe med på eksamen. Hjelpemidler skal være helt uten understrekninger og notater.

Studieplan
Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap
Fordypningsstudier (200-nivå)
Utgave 2005 I

Innhold:

Innledning	s. 2
Overordnede mål	s. 2
Mål og innhold	s. 3
Faste emnekombinasjoner:	s. 3
KRL211	s. 3
KRL212	s. 4
KRL213	s. 4
KRL214	s. 5
KRL215	s. 5
KRL216	s. 6
KRL217	s. 6
Frittstående emner:	s. 7
Generell orientering om valgmuligheter.....	s. 7
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse ...	s. 7
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro	s. 9
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	s. 10
KRL 204 – Teologi og litteratur	s. 12
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	s. 13
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	s. 16
KRL 208 – Islam	s. 17
KRL 236 - Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk	s. 18
KRL 237 – Kristen initiasjon: tro, dåp og åndsdaap ..	s. 20
Arbeidsformer	s. 22
Vurdering	s. 22
Vedlegg: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen	s. 24
Vurderingskriterier ved karaktergivning	s. 25

Det teologiske Menighetsfakultet
Gydaskvei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

FORDYPNINGSSTUDIER (200-nivå)

Innledning

Fakultetet anbefaler 50 studiepoeng (ECTS-poeng) med KRL på 100-nivå, eller tilsvarende, som grunnlag for fordypningsstudier i KRL.

Fordypningsstudiene i KRL består ordinært av tre emner på 200-nivå, hentet fra en liste med ni emner: KRL 201, 202, 203, 204, 205, 208, 231, 236 og 237. Hvert emne utgjør 10 studiepoeng. Normalt vil studenten bruke ett semester på fordypningsstudiene.

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student etter søknad kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Ved fakultetet inngår emnene 201-205 og 231 i sju faste emnekombinasjoner: KRL 211, 212, 213, 214, 215, 216 og 217. Men fordypningsstudier kan også bestå av frittstående emner. Frittstående emner (KRL 208, 236 og 237) får en annen form for vurdering enn de faste emnekombinasjonene (jf. nedenfor). Som frittstående emner på 200-nivå kan en også velge spesialiseringsemnene *Kristendom og billedkunst* og *Estetikken i religionene* eller emner på 200-nivå fra *teologistudiet* (jf. egne studieplaner). Det er også mulig å velge emnet RV602 fra teologi/master-studiet.

Overordnede mål

De felles overordnede målene for Grunnstudier 1 og 2 gjelder også for fordypningsstudiene. Fordypningsstudiene skal

- gi grundig kunnskap om Bibelen og om kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- gi kunnskap om andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- gi grunnlag for faglig og didaktisk god undervisning
- stimulere til en etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen
- stimulere til selvstendig innsats, kritisk vurdering og til en integrert faglig helhetsforståelse
- gi grunnlag for videre studier i kristendomskunnskap, religionskunnskap, livssynskunnskap og teologi

I tillegg har fordypningsstudiene som overordnede mål

- å gi fordypning i teologiske og religionsfaglige emner som belyses tverrfaglig og settes inn i en aktuell sammenheng
- å stimulere til problemorientert læring og fremme evnen til selvstendig faglig refleksjon.

Mål og innhold

De overordnede målene søkes realisert gjennom arbeid med tverrfaglige emner. Studiet skjer ut fra definerte hovedproblemstillinger. Disse er i planen angitt som strekpunkter.

FASTE EMNEKOMBINASJONER

For å få hjemmeeksamen som vurderingsform, må studentene velge én av de sju emnekombinasjonene: KRL 211, 212, 213, 214, 215, 216 eller 217. Innholdet i emnekombinasjonene framgår av de følgende oppstillingene. Til spørsmålet om emnekombinasjoner for teologistudenter, jf. studieplanen for teologi.

KRL 211: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, reformatorisk kristendom	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet

KRL 212: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, teologi og litteratur	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 204 – Teologi og litteratur	Teologi og litteratur

KRL 213: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, etikk og religiøs forandring	
KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	Delemner
	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	A) Etikk og pluralitet
	B) Sekularisering og religiøs forandring

KRL 214: Kristologi, reformatorisk kristendom, teologi og litteratur	
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Delemner
	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 204 – Teologi og litteratur	Teologi og litteratur

KRL 215: Kristologi, reformatorisk kristendom, etikk og religiøs forandring	
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Delemner
	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering	A) Etikk og pluralitet
	B) Sekularisering og religiøs forandring
KRL 216: Religion, antropologi og forståelse, kristologi, metodismens historie og teologi	
	Delemner

KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse	A) Religion og religiøsitet i dag
	B) Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet
	C) Forståelse og formidling
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	A) Metodismens historie
	B) Metodismens teologi
	C) Metodismen i dag

KRL 217: Kristologi, reformatorisk kristendom, metodismens historie og teologi	
KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro (kristologi)	Delemner
	Jesus Kristus i kristen gudstro
KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekking, misjon, enhetsarbeid	A) Reformatorisk teologi
	B) Kirkens sendelse og enhet
KRL 231 – Metodismens historie og teologi	A) Metodismens historie
	B) Metodismens teologi
	C) Metodismen i dag

FRITTSTÅENDE EMNER

Generell orientering om valgmuligheter

KRL 201, 202, 203, 204, 205 og 231 kan også velges som frittstående emner. Det samme gjelder KRL 208, 236, 237 og spesialiseringsemnene KRL 226 "Kristendom og billedkunst" og KRL 228 "Estetikken i religionene", emner på 200-nivå fra teologistudiet (jf. egne studieplaner) og emnet RV 602 "Møte mellom monoteistiske religioner".

KRL 201 – Religion, antropologi og forståelse

KRL 201 er organisert ut fra tre hoveddeler; A: *Religion og religiøsitet i dag*, B: *Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet*, C: *Forståelse og formidling*.

A. Religion og religiøsitet i dag

Det 20. århundret har medført store endringer i betingelsene for religion og teologi i vår kulturkrets. Mange har hevdet at religionen er i ferd med å utspille sin rolle. Samtidig er det tegn som synes å antyde at religion heller blir viktigere for folk flest. Det er imidlertid ikke sikkert at det er tradisjonell kirkelig religiøsitet som dermed får oppslutning. Dette er rammen for den som vil forstå og formidle kristendom og religion i dag. Det er også de perspektivene studiet skal legge til grunn i sitt arbeid med emnene kristologi og antropologi i Fellesdelen.

Studiet gir et kort møte med teori og erfaringsmateriale til spørsmålet om religion og kultur, samt et innblikk i hvilken rolle kristen tro kan spille i en aktuell livstolkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvilke sosiale, intellektuelle og åndshistoriske betingelser står religion og teologi overfor i Norge i dag?
- Hva er særlig aktuelle områder og problemer i samtidig religiøs livstolkning?
- Hvordan kan religion spille en konstruktiv rolle i samfunnsliv og oppdragelse?

LITTERATUR

Krogseth, Otto: "Nyreligiøsiteten - i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering : et kulturanalytisk perspektiv" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 29-40

Kraft, Siv Ellen: "New Age, sykdom og kroppsbilder i endring" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 41-53

Brunstad, Paul Otto: "Skrekkfilmens religiøse univers" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 55-67

Mikaelsson, Lisbeth: "'En voksende hjerteølge på Jorden" : kanaliserte budskap for en ny tid" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 85-95

Romarheim, Arild: "Familieukeblader som barometer på folkelig religiøsitet" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* / redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 97-115

Botvar, Pål Ketil: "Hvor individualisert er folkereligiøsiteten egentlig?" i *Troen er løs : bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* /

redaktør Arne Tord Sveinall og Leif Gunnar Engedal. [Oslo]: Egede institutt, 2000, s. 139-157

B. Mennesket i kristen tradisjon og i moderne religiøsitet

Studiet reflekterer sider ved samtidens sosiale, åndshistoriske og religiøse kontekst. Dette innebærer at man reiser emner med aktuell relevans og spør hvordan disse belyses i teologiens kildetekster. Spørsmålet om mennesket er ett slikt spørsmål.

Studiet går inn på oppfatningen av mennesket i nyreligiøs tenkning. Man skal også arbeide med relevante bibelske tekster og perspektiver særlig fra Det gamle testamente. Studiet vil berøre teologisk refleksjon om mennesket blant oldkirkens teologer, og det vil utdype menneskesynets betydning i kristen etisk tenkning.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan oppfattes forholdet mellom mennesket og verden og mellom mennesket og Gud / det guddommelige i Bibelen, i kristen teologi og i nyreligiøs tenkning?
- Hvordan kan tekster fra Bibelen og fra oldkirkelig teologi bidra til aktuell kristen forståelse av mennesket?
- Hvordan reflektere etisk ut fra en kristen oppfatning av mennesket?

LITTERATUR

- L Sveinall, Arne Tord: "Et utvalg" i *Det virker jo*. Oslo: Credo, 1995, s. 13-30, 52-58, 97-141, 149-163
- Stordalen, Terje: "Et utvalg" i *Støv og livspust : mennesket i Det gamle testamente*. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 41-125, 136-168, 179-184 (Petit og noter er ikke pensum)
- * McCasland, S.V.: "Man, nature of, in the NT" i *The Interpreter's dictionary of the Bible : an illustrated encyclopedia* / redaktør George Arthur Buttrick, vol. 3. Nashville: Abingdon Press, 1962, s. 246-250
- * Taylor, Walter F.: "Humanity, NT view of" i *The Anchor Bible dictionary* / redaktør David Noel Freedman, vol. 3. New York: Doubleday, 1992, s. 321-325
- Henriksen, Jan-Olav og Gunnar Heiene: "Hele boka unntatt kap. 8" i *Moral og menneskeliv : et kristent perspektiv*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1998, s. ikke angitt

C. Forståelse og formidling

Nyere forskning hevder at det ikke finnes forståelse som er uavhengig av perspektivet til den som forstår. Et slikt standpunkt kan begrunnes prinsipielt. Det kan også belyses materialt – f.eks. ved analyse av hvordan Kristus ble forstått i forskjellige perioder, eller hvordan ulike teologiske modeller slår ut i ulikt pedagogisk grunnsyn. Samtidig må et slikt standpunkt brynes mot erfaringen av at den saken som skal forstås, preger forståelsen i bestemte retninger. Forståelse og formidling finner sted i en spenning mellom sak og tolkende subjekt.

Studiet i denne bolken vil kort berøre spørsmål om forståelse og læring prinsipielt. Videre skal man studere kristusbilder i kunst fra visse perioder og i utvalgte kunstneriske arbeider. Man skal også arbeide med pedagogisk teori i lys av spenningen mellom en antroposentrisk og en teosentrisk tilnærming.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva er forståelse, og hvordan henger forståelse, læring og formidling sammen?
- Hvordan forstås og formidles Kristus i utvalgte estetiske tradisjoner og arbeider?
- Hva innebærer et kristosentrisk og et antroposentrisk perspektiv på religionspedagogikken?

LITTERATUR

- * Wetlesen, Jon: "Samtale med tekster i lys av Gadammers hermeneutikk" i *Norsk filosofisk tidsskrift* 18 (1983), s. 219-244.
- Hellemo, Geir: "Kristus i den kirkelige kunst" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 41-62
- Svare, Marit Hallset: "Kristus i ikontradisjonen : en lysbildeserie" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 139-155
- Kulset, Stig: "'Jesus de Montreal" (regi: Denys Arcand, Canada 1989) : en presentasjon av filmen og regissøren" i *Kristusbilder : kristustolkninger i litteratur, kirkekunst, musikk og film* / redaktør Olav Hognestad, Irene Bergheim og Renate Banschbach Eggen. [Trondheim] ,: Tapir, 1992, s. 157-167
- Arcand, Denys (regi). *Jesus of Montreal*. [Quebec]: Max Film Productions, 1989.
- L Asheim, Ivar: "Et utvalg" i *Orientering i religionspedagogikken*. Oslo: Institutt for kristen oppseding, 1970 eller senere opplag, s. 104-234

KRL 202 – Jesus Kristus i kristen gudstro

De oldkirkelige trosbekjennelsene har fulgt kristen tro i alle historiske faser. De står som de fremste uttrykkene for kirkens universelle enhet. Fellesdelens første emne tar innsteg til forståelse og formidling av kristen tro gjennom bekjennelsen til Jesus Kristus som sann Gud og sant menneske – slik den er gitt i rammen av bekjennelsen til den treenige Gud.

Studiet fokuserer kristusbekjennelsens bakgrunn i en rekke bibelske tekster og forestillinger. Videre skal man arbeide med dogmets teologiske historie og dets tolkning i aktuell, økumenisk systematisk teologisk sammenheng.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- På hvilke måter gir NT uttrykk for Jesu særstilling og egenart, og hvilke gammeltestamentlige tradisjoner kommer til anvendelse i den forbindelse? Hvordan kan forskjellige bibelske uttrykksformer ha betydning for kirkens bekjennelse til Jesus Kristus i dag?
- Hvordan ble bekjennelsen til Jesus som Kristus formet i kirkens første århundrer? Hvilken betydning har dette for vår aktuelle forståelse av Kristus-dogmet og for økumenisk arbeid dag?
- Hvordan kan Kristus forstås i en aktuell afrikansk kontekst?
- Hva utgjør de grunnleggende elementene i misjonsteologien?

LITTERATUR

- L Mettinger, Trygve N. D.: "Et utvalg" i *Namnet och närvaron : gudsnamn och gudsbild i böckernas bok*. Örebro: Libris, 1987, s. 13-55, 85-116, 123-146, 154-168
- L Weyde, Karl William: *Messias i Det gamle testamente: pensummateriale til emnet "Jesus Kristus i kristen gudstro": den gammeltestamentlige og mellomtestamentlige bakgrunn*. Oslo: Menighetsfakultetet, 2003.
- L Brown, Raymond E.: *An introduction to New Testament Christology*. New York: Paulist Press, 1994.
- * Aalen, Sverre: "Jesu kristologiske selvbevissthet : et utkast til en "jahvistisk kristologi"" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 40 (1969), s. 1-18.
- Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Troens ord : de tre oldkirkelige bekjennelsene*. Oslo: Luther, 1997, s. 25-240
- "Et utvalg" i *Vi bekjenner den ene tro : en økumenisk utlegning av den apostoliske tro, slik den bekjennes i den Nikensk-konstantinopolitanske trosbekjennelse (381)*. Oslo: Verbum, 1994, s. 13-118 (Greske og latinske kildetekster er ikke pensum)
- * Austad, Torleiv: "Gud i Jesus Kristus : Jesu oppstandelse som kristologiens utgangspunkt" i *Jesustolkningar idag : tio teologer om kristologi*. Stockholm: Verbum, 1995, s. 119-143
- * Jeanrond, Werner: "På väg mot en kristologi idag" i *Jesustolkningar idag : tio teologer om kristologi*. Stockholm: Verbum, 1995, s. 235-262
- * Jørgensen, Knud, Tormod Engelsen og Jan-Martin Berentsen: "Grunntrekk i misjonens teologi" i *Missiologi i dag 2.utg/ redaktør Knud Jørgensen, et al.* Oslo: Universitetsforl., 2004, s. 173-186.
- * Bediako, Kwame: "Biblical christologies in the context of african traditional religions" i *Sharing Jesus in the Two Thirds world : evangelical Christologies from the contexts of poverty, powerlessness and religious pluralism / redaktør Vinay Samuel og Chris Sugden*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1984, s. 81-121

KRL 203 – Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid

Protestantiske kirkesamfunn – eksemplifisert ved lutheranere og metodister – oppstod ved at forsøk på å reformere "moderkirken" ikke førte frem, slik at det i stedet oppstod nye kirkesamfunn. Dette utgangspunktet har ført til at protestantiske kirker ofte har vært mer opptatt av å begrunne nødvendigheten av den kirkesplittelse som skjedde da de oppstod, enn av å overvinne denne splittelsen. Samtidig har disse kirkene gjort erfaringer gjennom vekkelse og misjonsarbeid som klart viser nødvendigheten av et arbeid for å overvinne unødvendig kirkesplittelse.

I dette emnet arbeides det først med reformasjonens grunnleggende periode, 1500-tallet. Deretter studeres to sterke vekkelsesbevegelser på 1700-tallet; pietismen på luthersk hold og metodismen på anglikansk. Vekkelsene resulterte i fornyet misjonsengasjement, men også i øket motivasjon for enhetsarbeid. Siste del av emnet er derfor viet misjon og økumenikk.

C. Reformatorisk teologi

Både lutherdom og metodisme startet som reformbevegelser innen henholdsvis Den romersk katolske og Den anglikanske kirke. Utgangspunktet var ikke kirkesplittelse, men fornying av kirken knyttet opp mot Bibelen og det som ble forstått som den oldkirkelige tradisjon.

Samtalene om teologi og reformer førte imidlertid ikke frem, og endte med brudd.

Studiet gir en innføring i bakgrunn, forutsetninger for og det sentrale innhold i de reformer som ble fremtvunget. Dette innebærer en drøfting av sentrale lærepunkter som rettferdiggjørelsen, helliggjørelsen, Skriften, sakramentene og Kirken.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva var de teologiske, kulturelle og politiske forutsetninger for den lutherske og metodistiske reform?
- Hva er innholdet i læren om rettferdiggjørelse og helliggjørelse i de to tradisjoner?
- Hvilken betydning tilkjenner de to tradisjonene den oldkirkelige lære?
- Hvilken rolle spilte Skriften i arbeidet med kirkelige reformer?
- Hvordan preget den pietistiske vekkelsen luthersk kristendomsoppfatning?

LITTERATUR

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *Reformation thought : an introduction*. 3rd ed. Oxford: Blackwell, 1999, s. 1-234, 249-260

Runyon, Theodore: "Et utvalg" i *The new creation : John Wesley's theology today*. Nashville, TN: Abingdon Press, 1998, s. 26-101

Davies, Rupert E.: "Et utvalg" i *Methodism*. Rev. ed. London: Epworth Press, 1976, s. 22-80

* Spener, Philipp Jakob: "Et utvalg" i *Fra pietismens tid* / redaktør Olav Hagesæther. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969, s. 35-84

D. Kirkens sendelse og enhet

1700-tallets vekkelser medførte endringer i de protestantiske kirkenes spiritualitet og teologi, og ikke minst i fornyelse av misjonstanken. Dette utgangspunktet førte til økt teologisk arbeid med spørsmålene om kirkens sendelse og kirkens enhet. I det 20. århundre resulterte dette i moderne økumenisk arbeid.

Studiet gir en innføring i denne historiske utviklingen, først ved å presentere misjonstankens utvikling siden 1500-tallet, dernest ved å presentere hovedbevegelsene innen moderne økumenikk og noen utvalgte økumeniske dokumenter. Studiet tar også opp forholdet mellom misjon og kultur og mellom kristendommen og religionene.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan har misjonsforståelsen utviklet seg fra reformasjonstiden fram til slutten av det 20. århundre?
- Hvilke teologiske hovedretninger finnes innen misjonsteologien, og hvilke følger får de for misjonen?
- Hva er den historiske og teologiske bakgrunn for det økumeniske arbeid i det 20. århundre, og hvilke arbeidsformer og resultater har det ført til i form av dokumenter og avtaler?
- Hvordan skal forholdet mellom misjon og kultur forstås?
- Hva er de viktigste teologiske modellene for forholdet mellom kristendom og andre religioner, og hvilke følger får de for misjonen?

LITTERATUR

Berentsen, Jan-Martin og Tormod Engelsen: "Et utvalg" i *Missiologi i dag*. 2.utg./ redaktør Knud Jørgensen, et al. Oslo: Universitetsforl., 2004, s. 106-170, 220-261.

* Engelsen, Tormod: "Kristent enhetsarbeid" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen og Brynjar Haraldsø. Trondheim: Tapir, 1993, s. 289-305

* Meistad, Tore: "Et utvalg" i *Frelsens veg : teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. Alta: Alta

lærerhøgskole, 1992, s. 353-377

- * Wainwright, Geoffrey: "Et utvalg" i *Methodists in dialogue*. Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 1995, s. 13-19, 109-139
- * Tjørhom, Ola: "Økumeniske læresamtaler som mellomkirkelig arbeidsform" i *Snart enige? : glimt fra samtaler mellom forskjellige kirkesamfunn* / redaktør Rolf Tofte. Oslo: Verbum, 1992, s. 7-12
- * Tveit, Olav Fykse: "Synlig kirkelig fellesskap - bare en drøm?" i *Snart enige? : glimt fra samtaler mellom forskjellige kirkesamfunn* / redaktør Rolf Tofte. Oslo: Verbum, 1992, s. 70-77

Nådens fellesskap : rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1994.

Dåp, nattverd og embete. [Oslo]: Verbum, 1983.

KRL 204 – Teologi og litteratur

Bibelen er et viktig litterært verk i vår kultur. Dens litterære og kulturelle dimensjoner har i nyere tid stått sentralt i refleksjon over sammenhenger mellom litteratur og teologi. Dette fagområdet har to viktige impulser: På den ene siden analyserer man nyere skjønnlitteratur som bearbeidelse av teologisk og religiøs tematikk. På den andre siden tar man i bruk litterær analyse i tolkningen av Bibelen. I begge tilfeller er det et premiss at poesi og skjønnlitteratur har en særlig evne til å fange inn religiøs problematikk og livsfølelse.

Studiet skal dels beskjeftige seg med forholdet mellom teologi og litteratur generelt. Dels skal man også arbeide med en litterær lesning av to bibelske bøker – Jobs bok og Markus-evangeliet.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan har man tilrettelagt forholdet mellom litteratur og religion, og hvordan kan dette bidra til å forstå og formidle religion og teologi i dag?
- Hvordan reflekteres religion og kristen tro i nyere skjønnlitteratur og film?
- Hvordan kan ulike lese måter gi impulser til forståelse og anvendelse av Jobs bok og av Markusevangeliet?

LITTERATUR

- * Stordalen, Terje: "Innledning til mellomfagets valgdelt B" i *Mellomfagstillegget i kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering : kopisamling til Valgdelt B*. Studieplan-utg. [Oslo]: Det teologiske Menighetsfakultet Studieløp for kristendomskunnskap, 2001, s. ikke angitt
- Sørbo, Jan Inge: "Et utvalg" i *Essay om teologi og litteratur*. Oslo: Samlaget, 1994, s. 209-315
- L Bjerg, Svend: "Et utvalg" i *Litteratur og teologi : transfigurerer*. Århus: Anis, 1988, s. 11-94
- * Blixen, Karen: "Babettes gjestebud" i *Skjebneanekdoter*. Oslo: Gyldendal, 1989 og senere opplag, s. 20-54

- Axel, Gabriel og Karen Blixen. *Babette's feast*. Danmark: Orion Pictures, 1988.
- "Jobs bok" i *Bibelen : det Gamle og det Nye testamente*. Oversettelse 1978. [Oslo]: Det Norske bibelselskaps forlag, 1978 og senere opplag, s. ikke angitt
- L Eaton, J. H.: "Et utvalg" i *Job*. Sheffield: JSOT Press, 1985 og senere opplag, s. 31-60, 62-68
- * Habel, Norman C.: "2. The narrative plot" i *The Book of Job : a commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1985, s. 25-35
- * Habel, Norman C.: "fra 4. Literary features and their significance" i *The Book of Job : a commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1985, s. 42-53
- * Clines, David J. A.: "The arguments of Job's three friends" i *Art and meaning : rhetoric in Biblical literature / redaktør David M. Gunn, Alan J. Hauser og David J. A. Clines*. Sheffield: JSOT Press, 1982, s. 199-214
- * Mettinger, Trygve N. D.: "Job och hans Gud" i *Namnet och närvaron : gudsnamn och gudsbild i böckernas bok*. Örebro: Libris, 1987, s. 169-191
- "Markus evangelium" i *Bibelen : det Gamle og det Nye testamente*. Oversettelse 1978. [Oslo]: Det Norske bibelselskaps forlag, 1978 eller senere opplag, s. ikke angitt
- Smith, Stephen H.: *A lion with wings : a narrative-critical approach to Mark's gospel*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996.
- * Lasine, Stuart: "Job and his friends in the modern world : Kafka's the trial" i *The Voice from the whirlwind : interpreting the book of Job / redaktør Leo G. Perdue og W. Clark Gilpin*. Nashville: Abingdon Press, 1991, s. 144-155
- * Spilling, Gunnar: "Fra Job til Faust" i *Kirke og kultur* 59 (1954), s. 436-444.

KRL 205 – Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering

Religion og etikk står i dag overfor en rekke utfordringer. Overleverte tradisjoner har ikke uten videre løsningen i møte med endrede situasjoner og nye etiske spørsmål. Dessuten utfordres tradisjonell religion og etikk av alternative syn. Dette krever at man setter seg inn i disse utfordringene, og at man spør hvordan et moderne samfunn kan løse de vanskelighetene som ligger i situasjonen. KRL 205 nærmer seg problemfeltet ved å spørre hvordan religions- og livssynsmangfoldet er en utfordring til etisk refleksjon og ved å analysere sammenhengen mellom dette mangfoldet og de sosiale prosessene vi gjerne kaller sekularisering.

Emnet er organisert i to deler, A: Etikk og pluralitet og B: Sekularisering og religiøs forandring.

A. Etikk og pluralitet

Hva er ulikheter og sammenhenger mellom ulike religioner og livssyn? Finnes det felles verdier? Hvordan kan man argumentere etisk i et pluralistisk samfunn?

Studiet fokuserer møtet mellom ulike livssyn i en pluralistisk kultur. Det tar også opp utfordringene til religion og etikk i et flerkulturelt samfunn, og det gir innblikk i etisk refleksjon knyttet til ett bestemt saksområde: bioteknologi.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan utvikles og brytes ulike oppfatninger av mennesket og verden mot hverandre i en moderne sammenheng?

- Hva slags utfordringer innebærer moderne, religiøs og etisk pluralisme for kristen teologi, og hvordan kan man begrunne kristen etikk i en slik situasjon?
- Hva slags utfordringer innebærer moderne bioteknologi og menneskerelaterte vitenskaper for en teologisk forståelse av mennesket.

LITTERATUR

- L Bråkenhielm, Carl Reinhold: *Människan i världen : om filosofi, teologi och etik i våra världsbilder*. 3. omarb. oppl. Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1994.
- Kværne, Per: "Religionene og etisk pluralisme" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 11-20
- Klausen, Arne Martin: "Det fellesmenneskelige og kulturrelativt : et sosialantropologisk perspektiv" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 21-35
- Asheim, Ivar: "Religion og etikk i teologisk lys" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 39-56
- * Asheim, Ivar: "Et utvalg" i *Øyet og horisonten : grunnproblemer i aktuell etikkdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 27-59
- Heiene, Gunnar og Maud Marion Laird Stenseng: "Hva er etisk pluralisme?" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 47-68
- Østnor, Lars: "Konsens eller dissens? : etikkteoretiske perspektiver på den nordiske befolkningens etikk" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 117-135
- Østnor, Lars: "Finnes det grenser for akseptabelt, etisk mangfold i Norden?" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 199-216
- Heiene, Gunnar: "Gudstro, religion og etikk i et pluralistisk samfunn" i *Etisk pluralisme i Norden* / redaktør Lars Østnor. Kristiansand: Høyskoleforl., 2001, s. 265-289
- og enten:
- "Et utvalg" i *Mer enn gener : utredning om bioteknologi og menneskeverd*. [Oslo]: Kirkerådet, 1989, s. 3-63
- eller:
- Christoffersen, Svein Aage: "What is bioethics?" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 2-8
- Østnor, Lars, Jaana Hallamaa, Svend Andersen, Björn Björnsson, Gert Nilsson og Lars Thunberg: "The lutheran approach to bioethics" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 9-34
- Niekerk, Kees van Kooten og Per Sundström: "Genetic counselling and prenatal diagnosis : an exchange between a medical doctor and a theologian" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 36-40
- Björnsson, Björn og Lena Kjems: "In vitro fertilization : a letter to a childless couple" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 41-49
- Østnor, Lars og Anne-Marie Thunberg: "Fertilized eggs and pre-implantation diagnosis : a

letter to a medical researcher" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 50-63

B. Sekularisering og religiøs forandring

Mangfoldet i religion og livssyn er dels betinget av at religion og religiøs overbevisning mister innflytelse over offentlige livsområder – selv om de får stor oppmerksomhet både i media og i menneskers privatliv. Selve mangfoldet bidrar dessuten ytterligere til denne prosessen, som vi kaller sekularisering.

Studiet fokuserer de sosiale prosessene som påvirker utviklingen av religion og religiøse uttrykk i et moderne samfunn, med basis i religionssosiologisk teori. Dette danner bakgrunn for å vurdere hvorvidt nyreligiøsiteten i dag kan ses som en følge av sekulariserings- og pluraliseringsprosessene i Vesten.

Arbeidet med emnet skal gi forståelse for følgende hovedproblemstillinger:

- Hva er forholdet mellom sekularisering og pluralisering?
- Hva er betingelsene for at religiøs overbevisning kan få gjennomslag og opprettholdes i et moderne samfunn?
- Hvordan kan en si at nyreligiøse fenomener gjenspeiler sentrale trender i moderne kultur- og samfunnsutvikling?

LITTERATUR

Berger, Peter L.: *The sacred canopy : elements of a sociological theory of religion*. New York: Anchor Books / Doubleday, 1967 eller senere opplag. (Finnes også i dansk oversettelse).

L Repstad, Pål: "Et utvalg" i *Mellom himmel og jord : en innføring i religionssosiologi*. 2. oppl., utv. utg. Oslo: Gyldendal, 1984, s. 9-53

* Repstad, Pål: "Pluralisme og religion : paradigmeskifte i religionssosiologien?" i *Tidsskrift for kirke - religion - samfunn*, no. 7 (1994), s. 150-163.

* Martin, D.: "The secularisation issue : prospect and retrospect" i *British journal of sociology* 42 (1991), s. 465-474.

* Martin, David: "Sosiologi og teologi" i *Religionsfag - samfunnsfag* / redaktør Gustav Erik Gullikstad Karlsaune. [Trondheim]: Tapir, 1994, s. 109-121

L Romarheim, Arild: "Et utvalg" i *Kristus i Vannmannens tegn : nyreligiøse oppfatninger av Jesus Kristus*. Rev. utg. Oslo: Credo, 1994, s. 87-156

* Arlebrand, Håkan: "Hvor ble det av New Age?" i *Brytninger i en ny tid* / redaktør Audun Mosevoll. Bergen: NLA-forlaget, 1996, s. 7-20

* Rothstein, Mikael: "New Age-bevægelsen : tradition og fornyelse i den religiøse subkultur" i *Politikens bog om religioner & religiøse bevægelser : trossamfund der præger verden i dag* / redaktør Mogens Müller. København: Politiken, 1996, s. 372, 374-376, 378-397

KRL 231 – Metodismens historie og teologi

KRL 231 er organisert i tre delemner: A. *Metodismens historie* (3p), B. *Metodismens teologi* (5,5p) og C. *Metodismen i dag* (1,5p).

A. Metodismens historie (3p)

Delemnet gir en innføring i metodismen og metodistkirkens historie i Norge, og en innføring i John Wesleys liv og skrifter.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til metodismen i Norge
- ha kjennskap til Metodistkirken i Norge
- ha kjennskap til John Wesleys liv
- ha god kunnskap om et utvalg av John Wesleys skrifter

LITTERATUR

- * Borgen, Peder: "Metodistkirken" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen, et al. Trondheim: Tapir, 1993, s.229 – 242.
- * Haddal, Ingvar: "Hvem var John Wesley?" i *Metodismen og John Wesley* / redaktør E. Anker Nilsen. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969. s.15-35.
- L Haddal, Ingvar: *Vær fra vest: fra Metodistkirkens historie i Norge*. Oslo: Luther forlag, 1977
- * Hassing, Arne: "Et utvalg" i *Religion og makt: Metodismen i norsk historie*. Trondheim: Tapir, 1991, s. 247-315
- * Wesley, John: "Et besøk hos Herrnhuterne; Metodist-selskapene" i *Metodismen og John Wesley* / redaktør E. Anker Nilsen. Oslo: Lutherstiftelsen, 1969,. s.104 -121.
- Wesley, John: "Et utvalg" i *Et utvalg fra Wesleys standardprekener*. Bergen: Metodistkirkens studiesenter, 1991, s. 12 – 31, 63 – 69.

B. Metodismens teologi (5,5p)

Studiet av dette delemnet skal gi en innføring i hovedpunkter metodismens teologi og i Wesleyansk teologi.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til hovedtrekkene i John Wesleys teologi
- ha god kunnskap om hovedtrekkene i metodismens teologi
- kunne se metodismens teologi fra andre kirkers synsvinkel
- ha forståelse for sammenhengen mellom teologi og etikk i metodismen
- gis innblikk i den utfordring metodismens teologi kan gi til dagens samfunn

LITTERATUR

Meistad, Tore: "Et utvalg" i *Frelsens veg: teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. Alta: Alta

lærerhøgskole, 1992, s.13 – 234, 265 – 299, 325 – 330, 353 – 399.

Meistad, Tore: ”Metodistisk kristendomsforståelse i dag. (Med teologiske kommentarer fra representanter for andre kirkesamfunn)” i *Teologisk Forum* 13, nr. 2 (1999), s. 1-87.

* Nordby, Lars Erik: ”Wesley, en inspirator for 1990 årene?” i *Teologisk Forum* 2, nr.2 (1988), s.67 – 69.

C. Metodismen i dag (1,5p)

Studiet av dette delemnet skal gi en innføring i den internasjonale metodisme i dag. Studiet tar også sikte på å gi innføring i avtalen ”Nådens fellesskap”.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til internasjonal metodisme i dag
- ha god kunnskap om ”Nådens fellesskap”

LITTERATUR

- * Borgen, Peder: ”Avtalen ”Nådens fellesskap” mellom Metodistkirken og Den norske kirke” i *Tidsskrift for Teologi og kirke* 73, nr 3.(2002), s. 185-198
”Et utvalg” i *Nådens fellesskap: rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke*. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1994, s. 2 – 58
- * Fotland, Roar G., Lars Erik Nordby og Øyvind Helliesen: *Metodistkirken i internasjonalt perspektiv*. Oslo, 2003.
- * Haga, Joar og Olav Fykse Tveit ””Nådens fellesskap” eit grunnlag for samarbeid” i *Tidsskrift for teologi og kirke* 73, nr 3 (2002) s. 199-215

KRL 208 Islam

Islam står ved siden av kristendommen i en særstilling blant verdensreligionene når det gjelder oppslutning og utbredelse. Om lag femteparten av verdens befolkning hører til denne religionen. Emnet omfatter både det som er felles for de fleste muslimer og de variasjonene som finnes innen religionen. Sentrale aspekter ved islams historie, lære og praksis inngår i emnet, så vel som introduksjoner til ulikheter i konfesjonelle spørsmål, fromhetstype (sufismen) og politiske oppfatninger av islam. Emnet legger stor vekt på hvordan islam fortolkes og praktiseres av muslimer i nyere tid, med særlig vekt på norske forhold, hvor vi ser norske former for islam utvikle seg.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til islams bakgrunn og historie
- kjennskap til hvordan denne historie har preget religionens uttrykksformer
- kjennskap til de ulike former for islam
- god kunnskap om islam i dagens verden
- god kunnskap om hvordan muslimer i Norge utvikler sine fellesskap, sin praksis og sine fortolkninger av islam under norske forhold

- evne til å kunne kommunisere meningsfullt med muslimer angående kulturelle og religiøse spørsmål

LITTERATUR

Opsal, Jan: *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*. Universitetsforlaget, Oslo 1994, s. 11-312

Kari Vogt: *Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge*. J.W. Cappelens forlag, Oslo 2000, s. 15-237

Kari Vogt: *Islams hus, verdensreligion på fremmarsj*, J.W. Cappelens forlag, Oslo 1993, s. 15-79

Østberg, Sissel: *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Universitetsforlaget, Oslo 2003, s. 9-210

KRL 236: Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk

Det teologiske Menighetsfakultet tilbyr - i samarbeid med Pentekostalt senter for Ledelse og Teologi (PLT) - fra høsten 2004 et KRL-emne på 200-nivå kalt *KRL 236 Pentekostal bibelbruk og hermeneutikk*. Emnet er et studium i pentekostalt orientert bibelforståelse og bibelbruk og hvilket bidrag pentekostal teologi kan gi i møte med andre hermeneutiske tradisjoner. Emnet gir også innføring i de viktigste teologiske og idehistoriske epoker som har ledet fram til de skrifttolkningsposisjoner som i dag er rådende.

Mål

Studenten skal ha

- kjennskap til hovedlinjer i hermeneutikkens historie fra oldkirken til nyere tid
- kjennskap til de mest vanlige bibelsynstradisjoner
- god kunnskap om pentekostal forståelse av Skriften som Guds ord
- god kunnskap om pentekostal bibelbruk, skrifttolkning og hermeneutikk
- evne til å reflektere kritisk omkring bibelsyn, bibeltolkningstradisjoner og -metoder.

LITTERATUR:

* Alexander, Kimberly Ervin: "'And the signs are following" - a journey into pentecostal hermeneutics" i *Journal of pentecostal theology* 12, nr. 2 (2003), s. 147-170.

* Asheim, Ivar: "Et reformatorisk skriftsyn - noen historiske holdepunkter" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet/* redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 41-73.

* Austad, Torleiv: "Skriftens autoritet" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet/* redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 160-185.

* Carson, D. A.: "Recent developments in the doctrine of scripture" i *Hermeneutics, authority and canon*/ redaktør D. A. Carson, et al. Leicester: Inter-Varsity Press, 1986, s. 5-48.

* Ellington, S.A.: "Pentecostalism and the authority of scripture" i *Journal of pentecostal theology*, nr. 9 (1996), s. 16-38.

"Et utvalg" i *Tegn, tekst og tolk : teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*/ redaktør Jan-Olav Henriksen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 13-34, 51-67, 80-235, 263-274.

Fee, Gordon D.: *Gospel and spirit : issues in New Testament hermeneutics*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1991.

* Feinberg, Paul D.: "The meaning of inerrancy" i *Inerrancy*/ redaktør Norman L. Geisler. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1979, s. 265-304.

* Grudem, Wayne A.: "Scripture's self-attestation and the problem of formulating a doctrine of scripture" i *Scripture and truth*/ redaktør D. A. Carson, et al. Grand Rapids, Mich.: Zondervan Pub. House, 1983, s. 19-59.

* Higgins, John R.: "God's inspired word" i *Systematic theology*/ redaktør Stanley M. Horton. Springfield, Mo.: Logion Press, 1995, s. 81-115.

* Larsson, Edvin: "Fortolkning og skriftsyn - Det nye testamente" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet*/ redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 110-140.

* Strobel, Lee: "The documentary evidence" i *The case for Christ : a journalist's personal investigation of the evidence for Jesus*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1998, s. 55-72.

* Stronstad, Roger: "Et utvalg" i *Spirit, scripture and theology : a pentecostal perspective*. Baguio City: Asia Pacific Theological Seminary Press, 1995, s. 11-30, 53-78.

* Sæbø, Magne: "Historisk-kritisk bibelforskning" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet*/ redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 74-87.

* Thomas, John Christopher: "Reading the Bible from within our traditions" i *Between two horizons : spanning New Testament studies and systematic theology*/ redaktør Max Turner, et al. Grand Rapids, Mich.: W.B. Eerdmans, 2000, s. 108-123.

* Wormnæs, Odd: "Et utvalg" i *Vitenskapsfilosofi*. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 1987, s. 12-33.

KILDETEKSTER

* Gilbrant, Thoralf: "Urkristent syn på Skriften" i *Pinsebevegelsen i Norge 75 år, 1907-1982 [jubileumskonferansen i tekst og bilder]*/ redaktør Terje Hegertun. Oslo: Filadelfiaforl., 1982, s. 93-108.

* Hegertun, Terje og Kontaktutvalget for pinsebevegelsen i Norge: *Ja til Bibelen : bibelmanifest*. Oslo, 2002.

* Karlsen, Ludvig: "I pottemakerens hånd" i *Alt av nåde*. Oslo: Rex, 1995, s. 57-67.

KRL 237: Kristen initiasjon: tro, dåp og åndsdaap

Det engelske uttrykket "Christian initiation" refererer til et teologisk felt som har med tilegnelsen av frelsen og begynnelsen av det kristne liv å gjøre. Begrep som omvendelse, gjenfødelse, tro, dåp og åndsdaap hører hjemme her. I nyere tid har spesielt pinsebevegelsen satt spørsmålet om daapen i Den Hellige Ånd og dens kjennetegn på kirkens og teologiens dagsorden. Dette tverrfaglige fordypningsemnet aktualiserer spørsmål om det som hører med til "Christian initiation" og forholdet mellom bl.a. tro, dåp og åndsdaap. Det tar opp hvordan disse spørsmålene behandles i Skriften, i oldkirken og fram til vår egen tid. Det presenterer ulike syn innen pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelse og drøfter forholdet mellom dem og andre teologiske hovedtradisjoner. Også erfaringsdimensjonen ved Åndens gjerning i frelestilegnelsen vil bli drøftet og satt i forhold til de teoretiske perspektivene. Emnet er et samarbeid med Pentekostalt senter for Ledelse og Teologi (PLT).

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om pinsebevegelsens og den karismatiske bevegelses syn på åndsdaap og åndsfylde
- kjennskap til hvordan kirken i sin historie har forstått og praktisert kristen initiasjon
- kjennskap til ulike kirkelige tradisjoners syn på forholdet mellom tro, dåp og åndsdaap/Åndens gave i dag
- kjennskap til de viktigste tolkningene av det nytestamentlige materiale
- kjennskap til de empiriske eller erfaringsmessige sidene ved åndsmeddelelsen og hvordan disse tolkes
- evne til å vurdere de ulike syn og perspektiver

LITTERATUR

* Asheim, Ivar: "Kan spebarn være medlem av de troendes fellesskap?" i *Kirkens skole - statens kirke : festskrift til professor dr. philos. Brynjar Haraldsø på 70-årsdagen 29. september 1995/* redaktør Dagfinn Rian, et al. Trondheim: Tapir, 1995, s. 187-203.

* Atkinson, William: "Pentecostal responses to Dunn's Baptism in The Holy Spirit" i *Journal of pentecostal theology*, nr. 6 og 7 (1995), s. 87-131 og 49-72.

L Engelsviken, Tormod: "Et utvalg" i *The gift of the spirit : an analysis and evaluation of the charismatic movement from a Lutheran theological perspective*. Dubuque, Iowa: T. Engelsviken?, 1981, s. 1-85, 411-494, 562-571.

* Halldorf, Peter: "Et utvalg" i *Drikk dypt av Ånden : Den Hellige Ånds nærvær og gaver i den kristnes personlige liv*. Oslo: Luther, 2003, s. 101-150.

* Larsson, Edvin: ""Åndsdaap" og "Åndens fylde" i nytestamentlig perspektiv" i *Jeg tror på den Hellige Ånd : vår lutherske kirke i møte med den karismatiske utfordring/* redaktør Lars Østnor. Oslo: Land og Kirke/Gyldendal, 1982, s. 57-77.

Lederle, Henry I.: "Et utvalg" i *Treasures old and new : interpretations of "spirit-baptism" in the charismatic renewal movement*. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1988, s. 37-113, 124-163, 213-240.

* Macchia, Frank D.: "Groans too deep for words : towards a theology of tongues as initial evidence" i *Asian journal of pentecostal studies* 1, nr. 2 (1998), s. ikke angitt.
<http://www.apts.edu/ajps/98-2/98-2-macchia-frames.htm>

* McDonnell, Kilian og George T. Montague: "Et utvalg" i *Christian initiation and baptism in the Holy Spirit : evidence from the first eight centuries*. 2. utg. Collegeville, Minn.: The Liturgical Press, 1994, s. 86-115, 207-218, 266-273, 288-293, 310-313, 339-382.

* Menzies, Robert P.: "Evidential tongues : an essay on theological method" i *Asian journal of pentecostal studies* 1, nr. 2 (1998), s. 111-123. <http://www.apts.edu/ajps/98-2/R-Menzies.pdf>

* Ottosen, Espen: "Åndsdaåplæren i trosbevegelsen : et sentralt og integrert lærepunkt?" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 69, nr. 2 (1998), s. 116-130.

* Sannes, Kjell Olav: "Et utvalg" i *Dåpen og dens plass i kirkens liv*. Oslo: Aschehoug, 1978, s. 81-96.

Stronstad, Roger: *The charismatic theology of St. Luke*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1984.

* Turner, Max: "Et utvalg" i *The Holy Spirit and spiritual gifts in the New Testament Church and today*. Rev. utg. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1998, s. 36-56, 150-168.

* Wyckoff, John W.: "The Baptism in the Holy Spirit" i *Systematic theology*. rev. utg/redaktør Stanley M. Horton. Springfield, Mo.: Logion Press, 1995, s. 423-455.

SUPPLERENDE LITTERATUR

Edwardsen, Aril: *Åndens dåp - åndens gaver*. Ny utvidet utg. Kvinesdal: Logos, 1975.

Torrey, R. A.: *The baptism with the Holy Spirit*. N.Y.: Fleming H. Revell, 1897.

Arbeidsformer

Arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene får en aktiv læringsprosess gjennom hele studiet.

Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, seminar og forelesninger. I seminar kan studenter skrive oppgaver, gi respons til hverandre og få veiledning av lærer. Vi anbefaler at studentene på eget initiativ danner grupper, bl.a. for å skrive oppgaver.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, studieplaner osv.

I den avsluttende, formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til F (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 200-nivå.

Klage på karakter

For spørsmål om klage på karakter, se forskrift for klagebehandling.

Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve kandidatens evne til å identifisere lærestoffet som er relevant for oppgaven, og hennes eller hans ferdighet i å gjøre rede for, vurdere og formulere innsikt i dette stoffet. Det legges betydelig vekt på evne til å arbeide problemorientert. Det innebærer at lærestoffet ikke bare refereres, men stilles inn i rammen av en problemstilling. Jf. karakterbeskrivelsene for 200-nivået.

Vurdering med avsluttende skriftlig hjemmeeksamen

Studenter som tar en av de faste emnekombinasjonene (KRL 211-217), går opp til en avsluttende skriftlig hjemmeeksamen. Disse studentene må på forhånd ha oppfylt visse studiekraav.

Studiekraav

For å gå opp til skriftlig hjemmeeksamen må studentene ha levert og fått godkjent tre mindre faglige bidrag for hvert emne, til sammen ni bidrag. Bidragene skal være individuelle og selvstendige, og ha et omfang på minst 500 ord. Tre små bidrag kan eventuelt slås sammen til ett eller to som er tilsvarende større. Bidragene skal skrives i tilknytning til fagstoff og undervisning i emnet, eller som øvingsoppgaver i oppgaveseminarene. Bidragene skal leveres i Classfronten. Ett eller flere bidrag kan også leveres som muntlige presentasjoner. Studentene velger emner fra en liste som er satt opp av faglærer, eller de får andre emner godkjent av faglærer.

Evaluering av studietilbudet vil være et studiekraft i de semestre hvor fordypningsstudiene er en del av fakultetets fortløpende evalueringssopplegg.

Skriftlig hjemmeeksamen

Skriftlig hjemmeeksamen er en prøve av en ukes varighet (f.eks. fra mandag kl. 09.00 til neste mandag kl. 09.00). Som regel formuleres oppgavene med utgangspunkt i ett av de hovedproblemområder som studieplanen angir. Materiale for å besvare oppgaven kan hentes fra ulike emner. Det kan gis alternative oppgaver.

Grunnlaget for å besvare oppgaven til hjemmeeksamen finnes i den oppsatte pensumlitteraturen. Kandidatene kan også bruke annen litteratur som er relevant.

Besvarelsen ved hjemmeeksamen skal ha en lengde på maksimalt 6000 ord. Den leveres normalt i maskinskrevet stand i 2 eksemplar.

For lange oppgaver vil kunne bli trukket i karakter. Eksamensbesvarelsen skal være et selvstendig arbeid. Det gis ikke eksamensveiledning etter at oppgavene til hjemmeeksamen er kunngjort.

Vurdering med avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Studenter som tar ett eller flere frittstående emner, går opp til en avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve) i hvert emne. Emner på 10 studiepoeng prøves med en skriftlig eksamen på 6 timer. Hvert emne får en separat karakter.

Studiekraft

Evaluering av studietilbudet vil være et studiekraft i de semestre hvor fordypningsstudiene er en del av fakultetets fortløpende evalueringssopplegg.

Godkjente hjelpemidler ved avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Se vedlegg.

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vedlegg

Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen (klausurprøve)

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Tilsvarende internasjonale utgaver kan godkjennes av studieadministrasjonen etter søknad. Før eksamen skal tillegg som ordforklaringer og tidstabell være klippet bort eller forsvarlig plombert.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

To av de nevnte bibelutgaver samt synopsen lånes ut. Bibelordbøker og eventuelt andre bibelutgaver må studentene selv bringe med på eksamen. Hjelpemidler skal være helt uten understrekninger og notater.

Vurderingskriterier ved karaktergivning

Nivåspesifikke karakterbeskrivelser

Fagspesifikke karakterbeskrivelser på 200-nivå

På 200-nivå forventes generelt høyere grad av akademisk modenhet, selvstendighet og refleksjon enn på 100-nivå.

- A. Besvarelsen viser meget gode analytiske ferdigheter og tolkningsevner og behersker kunnskapsstoffet tilsvarende. Evnen til å reise selvstendige, relevante og fruktbare problemstillinger er meget god. Drøfting og sammenligning er gjennomført på en overbevisende måte. Fremstillingen er klar, resonnerende og presis. Besvarelsen veksler suverent mellom overblikk og viktige detaljer i forhold til de problemstillinger som er reist. Begrepsbeherskelsen er meget god. Besvarelsen viser hele veien god metodisk og teoretisk refleksjon.
- B. Besvarelsen viser gode analytiske ferdigheter og tolkningsevner, og behersker kunnskapsstoffet tilsvarende. Evnen til å reise selvstendige, relevante og fruktbare problemstillinger er god. Drøfting og sammenligning er gjennomført på en overbevisende måte. Fremstillingen er klar, resonnerende og presis. Besvarelsen veksler godt mellom overblikk og viktige detaljer i forhold til de problemstillinger som er reist. Begrepsbeherskelse er god. Besvarelsen viser god metodisk og teoretisk refleksjon.
- C. Besvarelsen viser relativt gode analytiske ferdigheter og tolkningsevner, og behersker kunnskapsstoffet tilsvarende. Evnen til å reise selvstendige, relevante og fruktbare problemstillinger er tilfredsstillende. Drøfting og sammenligning er tilfredsstillende gjennomført. Fremstillingen er stort sett klar og presis, og besvarelsen er mer resonnerende enn oppramsende. Besvarelsen viser tilfredsstillende overblikk og en del detaljkunnskap i forhold til feltet. Begrepsbeherskelsen er rimelig god. Besvarelsen viser en viss metodisk og teoretisk refleksjon.
- D. Besvarelsen viser ikke sikre analytiske ferdigheter eller tolkningsevner, og behersker kunnskapsstoffet i varierende grad. Den viser svake evner til å reise selvstendige, relevante og fruktbare problemstillinger. Drøfting og sammenligning er ujevnt til svakt gjennomført. Fremstillingen er ujevn eller preget av uklarheter, og besvarelsen er mer oppramsende enn resonnerende. Besvarelsen viser en del viktig detaljkunnskap og noe overblikk i forhold til feltet. Begrepsbeherskelsen er ujevn, tidvis svak. Besvarelsen viser noe, men ujevn metodisk og teoretisk refleksjon.
- E. Besvarelsen viser svake analytiske ferdigheter og tolkningsevner, behersker kunnskapsstoffet dårlig, men dekker noen av de vesentlige felt. Den viser manglende evner til å reise selvstendige, relevante og fruktbare problemstillinger. Drøfting og sammenligning er svakt gjennomført. Fremstillingen er svak eller preget av uklarheter, og besvarelsen er preget av oppramsing. Besvarelsen viser noe viktig detaljkunnskap og noe overblikk i forhold til feltet. Begrepsbeherskelsen er svak. Besvarelsen demonstrerer ikke teoretisk refleksjon.
- F. Besvarelsen viser svake eller ingen analytiske ferdigheter eller tolkningsevner, og behersker ikke det vesentligste kunnskapsstoffet. Besvarelsen mangler både viktig detaljkunnskap og overblikk i forhold til feltet. Begrepsbeherskelsen er svak. Besvarelsen viser ikke metodisk og teoretisk refleksjon.

STUDIEPLAN

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)

Grunnstudier – emner på 100-nivå

Utgave 2004 II

Innhold

Innledning	s. 2
Overordnede mål	s. 4
Mål og innhold	s. 4
Faste emnekombinasjoner	s. 4
KRL 111 – Grunnstudier 1	s. 4
KRL 112 – Grunnstudier 2.....	s. 6
Frittstående emner	s. 7
KRL 101 – Bibelfag og didaktikk	s. 7
KRL 102 – Kristen tro og livstolkning	s. 9
KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning	s. 11
KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk	s. 13
KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap	s. 14
Organisering og arbeidsformer	s. 17
Vurdering	s. 18
Vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler	s. 21
Vedlegg 2: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen	s. 22

Det teologiske Menighetsfakultet

Gydaskive 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00

<http://www.mf.no>

Innledning

Nye grader

Stortinget vedtok i 2001 å innføre nye grader for universiteter og høyskoler. Gradene cand.mag. og cand.philol. erstattes av de internasjonale gradene *bachelor* og *master*. Gradene bygges opp av emner og emnegrupper. Et emne kan settes sammen av flere delemner og er den minste enhet som kan gi uttelling i studiepoeng. En emnegruppe er en samling av emner fra ett eller flere fag som gjennom en studieplan er definert som en samlet enhet. Et fag er en samling emner som er beslektet og som derfor er samlet under en egen fagbetegnelse. Kristendomskunnskap og teologi er fagbetegnelser, mens KRL er betegnelse på en emnegruppe.

Den gamle forskjellen mellom grunnfag og mellomfag erstattes av to forskjellige fordypningsnivå: 100-nivå svarer til tidligere grunnfag, mens 200-nivå svarer til tidligere mellomfag. 500-nivå uttrykker fordypningen innenfor en mastergrad, og svarer til det gamle hovedfagsnivået.

Omfanget av et studium ble tidligere målt i vektall. 20 vektall svarte til ett års studium. Innenfor de nye gradene regnes omfanget i studiepoeng. Ett års studium på heltid tilsvarer 60 studiepoeng (ECTS-poeng).

Innføringen av nye grader forutsetter at det også tas i bruk arbeids- og vurderingsformer som i større grad aktiviserer studentene (jf. nedenfor).

Rammebestemmelser

Graden *bachelor* oppnås etter 3 års studium. Det vil si at kravet til omfang er 180 studiepoeng. For å få bachelorgraden utstedt fra Det teologiske Menighetsfakultet, er det et vilkår at minst 60 av de avlagte studiepoengene er avlagt ved Menighetsfakultetet. I de 180 studiepoengene inngår examen philosophicum (exphil) og examen facultatum (exfac), hver på 10 studiepoeng. I de 180 studiepoengene skal det inngå et fag/en emnegruppe på minst 80 studiepoeng. Minst 30 av disse poengene skal være fordypning/spesialisering. Hva som er fordypning/spesialisering, er definert i de enkelte studieplanene.

For å begynne på en disiplinbasert *mastergrad* må minst 80 poeng i bachelorgraden være hentet fra ett fag/én emnegruppe. Minst 30 av de 80 poengene må være på 200-nivå.

Den foreliggende studieplanen er tilpasset rammekravene for en bachelorgrad og opptakskravene for en disiplinbasert mastergrad. Studieplanen tar også hensyn til den revisjonen av skolefaget KRL som ble gjennomført våren 2002.

Emnegruppen KRL i en bachelorgrad

Studieplanen er samlet sett en del av anbefalt plan for *emnegruppen KRL* i en bachelorgrad. Den legger vekt på å være skole- og yrkesrelevant. Sammen med exphil ivaretar planen hele fagfeltets bredde og integritet.

50 poeng KRL

Planen omfatter til sammen 50 poeng på 100-nivå. Emner på 100 og 200-nivå kan byttes ut med KRL-relaterte emner på samme nivå fra andre institusjoner i inn- og utland. Det er fullt mulig å ta mer enn 80 poeng KRL innenfor en bachelorgrad. Studiet kan suppleres med andre KRL-emner eller med emner fra teologistudiet.

60 poeng KRL

For å få plass til KRL som det andre skolefaget i en bachelorgrad, kan noen studenter ønske å ta 60 poeng KRL. Da anbefaler fakultetet å supplere de 50 poengene på 100-nivå med et emne på 200-nivå, for eksempel KRL 201.

KRL og teologistudiet

Samme eller tilsvarende emnegruppe i KRL inngår også som en del av teologistudiet (jf. studieplan for teologi og for kateketutdanning). De tre første årene av teologistudiet oppfyller opptakskravene til en disiplinbasert mastergrad i Kristendomskunnskap. På denne måten er KRL-, kristendoms- og teologistudiet samordnet ved fakultetet.

Frittstående emner i en bachelorgrad

Ut fra den foreliggende studieplanen er det også mulig å velge frittstående emner. Emner fra planen kan brukes til å øke bredden eller dybden i andre emnegrupper enn KRL, eller til å fylle opp med studiepoeng som måtte mangle innenfor en bachelorgrad.

Oppbygningen av planen

Studieplanen gir en oversikt over KRL-emner på 100-nivå. Hvert emne utgjør 10 studiepoeng. Emnene er ordnet i to faste, anbefalte emnekombinasjoner: *KRL 111 – Grunnstudier 1* (30 studiepoeng) og *KRL 112 – Grunnstudier 2* (20 studiepoeng). Disse emnekombinasjonene har mappevurdering som vurderingsform. Under KRL 111 og KRL 112 formuleres også de *studiekravene* som må oppfylles for å få mappevurdering (jf. nedenfor).

De enkelte emnene betegnes med en bokstavkode og et tresifret tall. Bokstavkoden refererer til en emnegruppe (KRL), mens første *siffer* markerer fordypningsnivå/spesialisering: 1 står for 100-nivå. 2 står for 200-nivå osv. *Pensumlitteraturen* er plassert under de enkelte emner.

Litteraturlistene:

* i margen betyr at artikkelen eller bokutdraget er del av kopisamling for Grunnstudier 1 eller 2 .
Kopisamlingen fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste.

L i margen betyr at boka eller heftet fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste

Overordnede mål

Studiene av KRL på 100-nivå (grunnstudiene) har som overordnede mål

- å gi grundig kunnskap om Bibelen og om kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- å gi kunnskap om andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- å gi grunnlag for faglig og didaktisk god undervisning
- å stimulere til en etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen
- å stimulere til selvstendig innsats, kritisk vurdering og til en integrert faglig helhetsforståelse
- å gi grunnlag for videre studier i kristendomskunnskap, religionskunnskap, livssynskunnskap og teologi

Mål og innhold

De felles, overordnede målene søkes realisert ved at studentene arbeider med KRL-emner på 100-nivå, i faste kombinasjoner eller som frittstående emner.

Faste emnekombinasjoner

For å få mappevurdering må studentene velge faste emnekombinasjoner (KRL 111 og KRL 112) og oppfylle de tilhørende studiekravene (jf. nedenfor). KRL 111 og KRL 112 er fakultetets ordinære studietilbud på 100-nivå.

KRL 111– Grunnstudier 1

KRL 111 utgjør 30 studiepoeng. Den gir både en innføring i KRL og et grunnlag for videre studium innenfor emnegruppen KRL.

Vektingen av de ulike fagkomponentene er i hovedsak i samsvar med vektingen innenfor skolefaget KRL. Unntaket er etikk og filosofi. Noe etikk er integrert i KRL 101A og i KRL 102B, men hoveddelen av etikk og filosofi dekkes gjennom Examen philosophicum (exphil), som har egen studieplan.

Oppbygningen av KRL 111 framgår av følgende tabell.

KRL 111 – Grunnstudier 1		
EMNE	DELEMNER	Studiepoeng
KRL 101 – Bibelfag og didaktikk	A. Bibelfag (GT og NT)	8
	B. Fagdidaktikk	2
KRL 102 – Kristen tro og livstolkning	A. Kristendommens historie	5
	B. Kristen livstolkning i dag	5
KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning	A. Livstolkningsteori	1
	B. Religionsvitenskap	6,5
	C. Livssynskunnskap	2,5

Studiekrav

(Jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering, s.17-18 og s.18-19.)

For å få mappevurdering av *KRL 111* må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne der det er seminarundervisning
- bestå en skriftlig prøve i bibelkunnskap. Prøven vurderes til godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang
- levere øvingsoppgave i livstolkningsteori
- skrive en kort rapport (ca 1 s) knyttet til ekskursjon til moske, synagoge eller lignende
- skrive seks mindre oppgaver innen gitte frister. Det fastsettes hvert semester hvilke delemner disse skal hentes fra
- ha fått godkjent to til tre individuelle kortinnleveringer eller kortprøver. Det fastsettes hvert semester hvor mange og hvilken form disse skal ha. I de tilfeller innleveringene eller prøvene ikke godkjennes, kan studenten gjennomføre ny prøve én gang
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester

Oppgaver, rapport, kortinnlevering(er) og studieevaluering leveres gjennom Classfronter.

KRL 112 – Grunnstudier 2

KRL 112 utgjør 20 studiepoeng. Studiet supplerer KRL 111, gir utvidede kunnskaper i KRL og skal danne grunnlag for videre studier på 200-nivå. Fakultetet anbefaler at studentene tar KRL 111 før KRL 112. KRL 104A krever forkunnskaper tilsvarende KRL 101A.

Vektingen av de ulike fagkomponentene er i hovedsak i samsvar med vektingen innenfor skolefaget KRL.

Studenter som ønsker 60 poeng KRL, anbefales å utvide KRL 112 med 10 poeng KRL på 200-nivå (jf. ovenfor).

Oppbygningen av KRL 112 framgår av følgende tabell.

KRL 112 – Grunnstudier 2		
EMNE	DELEMNER	Studiepoeng
KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk	A. Bibelfag (GT og NT)	7
	B. Religionspedagogikk	3
KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap	A. Konfesjonskunnskap	2
	B. Kristen livstolkning i dag	4
	B. Religionsvitenskap	4

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering, s. 17-18 og s.18-19).

For å få mappevurdering av *KRL 112* må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne der det er seminarundervisning
- skrive fire oppgaver innen gitte frister. Det fastsettes hvert semester hvilke delemner disse skal hentes fra
- ha fått godkjent to til tre individuelle kortinnleveringer eller kortprøver. Det fastsettes hvert semester hvor mange og hvilken form disse skal ha. I de tilfeller innleveringene eller prøvene ikke godkjennes, kan studenten gjennomføre ny prøve én gang
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester

Oppgaver, kortinnlevering(er) og studieevaluering leveres gjennom Classfronter.

Frittstående emner

KRL 101-105 kan også studeres som frittstående emner. I så fall får en ikke mappevurdering. Vurderingen skjer da i form av avsluttende skriftlig(e) prøve(r) (jf. nedenfor, s.19).

KRL 101 – Bibelfag og didaktikk

KRL 101 er organisert i to delemner: *A. Bibelfag* (8 studiepoeng), med lik vekt på Det gamle og Det nye testamente, og *B. Fagdidaktikk* (2 studiepoeng).

A. Bibelfag (8 studiepoeng)

Studiet av Det gamle (GT) og Det nye testamente (NT) presenterer og drøfter de bibelske skrifter, deres tilblivelse, innhold samt deres bruk og betydning. Fagene rommer tradisjonelt språk (hebraisk og gresk), innledningsvitenskap, historisk bakgrunn, bibelteologi, tekstanalyse samt tekst- og kanonhistorie. I delemnet er det lik vekt på Det gamle og det nye testamente.

I KRL 101 studeres bibelfag med særlig vekt på bibelkunnskap, innledningsvitenskap, historie, tekst- og kanonhistorie og bibelteologi.

Studiet av Det gamle og Det nye testamente har som felles mål å gi

- kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten, til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen og til hvordan Bibelen gir hjelp til livstolkning
- kjennskap til Bibelens tekst- og kanonhistorie, til hovedtrekk i Bibelens historie i Norge og til aktuell oversettelsesproblematikk

LITTERATUR

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 19-64, 385-470

- * Myhre, Klara: "'Guds barnet klager ei?'" Salmene i Det gamle testamente og i kristendomsundervisningen" i *Veiviser til verdier : fagdidaktiske artikler om Bibelen i grunnskolen* / redaktør Axel Smith, Hans Kvalbein og Brynjar Haraldsø. [Oslo]: MF-bok : Verbum forlag, 1992, s. 113-128

Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Da Skriften ble åpnet : den første kristne tolkning av Det gamle testamente*. Oslo: Den norske israelsmisjon/Nye Luther, 1987, s. 57-107

Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s. 21

Studiet av Det gamle testamente skal gi

- bibelkunnskap: oversikt over innholdet i 1. Mosebok, 2. Mosebok 1–34, 5. Mosebok, Josva 1–8 og 23–24, Dommerne 1–8, Rut, 1.–2. Samuelsbok, 1. Kongebok, 2. Kongebok 1–5 og 14–25, Salme 1–41 og 110–150, Amos og Jona
- kjennskap til sjangerspørsmålet knyttet til GTs historieverk, historiske noveller, poetiske bøker og profetbøker
- god kunnskap om 1. Mosebok, Salmenes bok og Jesajaboken

- oversikt over Israels historie i gammeltestamentlig tid og metodiske problemer knyttet til en slik historie
- kjennskap til utvalgte emner fra gammeltestamentlig teologi

LITTERATUR

Anførte skrifter fra *Bibelen*.

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 69-118, 138-151

Stordalen, Terje, Kåre Berge, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamentet : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 25-35, 73-88, 149-152, 231-235, 248-254, 269-273 (ekskurset), 311-318.

- * Albrektson, Bertil og Helmer Ringgren: "Bibelteologiska grundbegrepp" i *En bok om Gamla testamentet*. 5. omarb. uppl. Malmö: Gleerup, 1992, s. 85-103
- * Lindström, Fredrik: "De bibelske salmer som bibelsk teologi" i *Bibelsk teologi* / redaktør Sigfred Pedersen. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2000, s. 75-96
- * Skjeggstad, Marit: "Israels historie" i *Norsk teologisk tidsskrift* 97, no. 4 (1996), s. 204-218.
- * Tångberg, Arvid: "Israels tilblivelse : fra diskusjonen om Israels eldste historie i nyere forskning" i *Midtøsten forum* 9, no. 1 (1995), s. 30-32.
Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s.21.

Studiet av Det nye testamentet skal gi

- - bibelkunnskap: oversikt over innholdet i Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet, Apostlenes gjerninger, Romerbrevet, 1 Korinterbrev, Hebreerbrevet og Johannes' åpenbaring
- - kjennskap til evangeliene tilblivelse og det synoptiske problem
- - kjennskap til sjangerspørsmålet knyttet til evangeliene, Apostlenes gjerninger, brevene og Johannes' åpenbaring
- - god kunnskap om Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet og Romerbrevet
- - kjennskap til nytestamentlig tidshistorie
- - kjennskap til Jesu liv og historiske problemer knyttet til dette
- - oversikt over kristendommens eldste historie

-

-

LITTERATUR

Anførte skrifter fra *Bibelen*.

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 176-200, 211-299, 342-348, 368-382

Sandnes, Karl Olav og Oskar Skarsaune: *Mannen som ble Messias*. [Oslo]: Undervisningsredaksjonen NRK, 2000

Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s.21

B. Fagdidaktikk (2 studiepoeng)

Fagdidaktikken arbeider med undervisningsspørsmål i skole og kirke i spenningen mellom teori og praksis.

Studiet av fagdidaktikk skal gi

- god kunnskap om bakgrunnen og grunnlaget for KRL-faget
- god kunnskap om KRL-fagets hovedoppgaver
- kjennskap til lærerrollen og til et kristent syn på barnet
- god kunnskap om utvalgte didaktiske spørsmål
- kjennskap til den kristne elementærundervisningens innhold

LITTERATUR

Mogstad, Sverre Dag og Levi Geir Eidhamar: "Kap. 1-3 og 5-11" i *Fag, identitet og fortelling: didaktikk til kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 1999, s. 13-49, 73-217

KRL 102 – Kristen tro og livstolkning

KRL 102 er organisert i to like store delemner: A. *Kristendommens historie* (5 studiepoeng) og B. *Kristen livstolkning i dag* (5 studiepoeng). Emnet handler om kristendommen som livstolkning i historien og i dag.

A. Kristendommens historie (5 studiepoeng)

Studiet av kristendommens historie (KH) omfatter hovedtrekk av den kristne kirkes historie fra begynnelsen til våre dager, norsk kirkehistorie og konfesjonskunnskap. KH er et historisk fag som drøfter og fremstiller kristendommens utbredelse, de historiske prosesser i kirkens institusjoner, kirkens praksis (som liturgi, misjon og diakoni), teologi og tros- og fromhetsliv, gjerne under perspektivet bibelens virkningshistorie. Faget omfatter også kirkens historiske forhold til samfunn og kultur, og hvilken virkning kristendommen har hatt i de troendes liv og levnet.

I dette emnet omfatter studiet historien om den kristne kirkes opprinnelse, kristendommens historie i Europa til og med reformasjonen og norsk kirkehistorie fram til ca. 1940. Det legges vekt på studiet av kristen tro, fromhet og livstolkning og deres uttrykk i kirkelig praksis, kunst og arkitektur.

Studiet av kristendommens historie skal gi

- kjennskap til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning gjennom tidene
- oversikt over viktige utviklingslinjer i kristendommens historie i Europa til og med reformasjonen
- kjennskap til de ulike perioder av kirkens og kristendommens historie i Norge fram til ca. 1940
- oversikt over uttrykk for kristen tro, fromhet og livstolkning i disse periodene i salmer, kunst og arkitektur
- evne til å redegjøre for og drøfte et historisk forløp

LITTERATUR

- Haraldsø, Brynjar: "Et utvalg" i *Kirke og misjon gjennom 2000 år : allmenn kirke- og misjonshistorie*. Oslo: Lunde, 1997, s. 13-26, 28-30, 35-45, 47, 49-66, 69-71, 77-90, 91-120, 127-143, 149-183
- Oftestad, Bernt T., Jan Schumacher og Tarald Rasmussen: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 1993, s. 13-53, 62-80, 90-263
- Danbolt, Gunnar og Mabel Kjerschow: "Et utvalg" i *Billedspor : kunst- og kulturhistorie*, vol. 1. Vollen: Tell, 1996, s. 90-99, 114-149
- "Salme nr.: 1, 45, 59, 172, 222, 322, 487, 492, 518, 641, 741, 780" i *Norsk salmebok*. Oslo: Verbum, 1985 eller senere opplag, s. ikke angitt
- "Salme nr.: 40" i *Salmer 1997 : tillegg til Norsk salmebok*. [Oslo]: Verbum, 1997 eller senere opplag, s. ikke angitt

B. Kristen livstolkning i dag (5 studiepoeng)

Kristen livstolkning i dag skal bidra til å framstille og drøfte den kristne tro slik at den kan bli relevant for mennesker i dag.

Kristen livstolkning i dag (KLT) omfatter et studium av sentrale tema i kristen dogmatikk og etikk. Delemnet gir oversikt over kristen tro og etikk som livstolkning, kjennskap til sammenhengen mellom etikk, religion og livssyn og til etiske og trosmessige forskjeller mellom kristendommen og andre religioner og livssyn. Andre sentrale tema er luthersk kristendomsforståelse, de oldkirkelige trosbekjennelsene og Luthers lille katekisme og nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning.

Studiet av kristen livstolkning i dag skal gi

- kjennskap til kristen tro og etikk som livstolkning med utgangspunkt i den apostoliske trosbekjennelse, den nikenske trosbekjennelse og Luthers lille katekisme
- god kunnskap om bruk av Bibelen i dogmatikken, om det kristne gudsbilde og om kristen forståelse av allmenn og spesiell åpenbaring, skapelse og frelse, kristendommen og religionene
- god kunnskap om skapelsesteologi og menneskesyn
- kjennskap til salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning
- god kunnskap om grunnlaget for kristen etikk og om forholdet mellom kristen og annen etikk
- kjennskap til ulike tilnæringsmåter i etikken og til etisk metode
- god kunnskap om politisk etikk

LITTERATUR

Dogmatikk som kristen livstolkning

- Brunvoll, Arve: "De oldkirkelige trosbekjennelsene" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 17-31 (Finnes også i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter* / redaktør Jens Olav Mæland. Oslo: Lunde, 1985 eller senere opplag, s. 15-21)
- Brunvoll, Arve: "Luthers lille katekisme" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 98-148 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 277-295)

Jensen, Oddvar Johan: "Et utvalg" i *Katekismens teologi*. 1. og 2. opplag. Oslo: Credo, 1994 og 1997, s. 37-71
Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 15-141
"Salme nr.: 104, 196" (eller tilsvarende salmer) i *Norsk salmebok*. Oslo: Verbum, 1985 eller senere opplag, s. ikke angitt, eller tilsvarende
"Salme nr.: 2, 22, 41, 45, 113" (eller tilsvarende salmer) i *Salmer 1997 : tillegg til Norsk salmebok*. [Oslo]: Verbum, 1997 eller senere opplag, s. ikke angitt, eller tilsvarende.

Etikk som kristen livstolkning

Brunvoll, Arve: "De oldkirkelige trosbekjennelsene" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 17-31 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 15-21)
Brunvoll, Arve: "Luthers lille katekisme" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 98-148 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 277-295)
Jensen, Oddvar Johan: "Et utvalg" i *Katekismens teologi*. 1. og 2. opplag. Oslo: Credo, 1994 og 1997, s. 75-90
Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. [2. utg.]. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 19-26, 48-141, 267-288

KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning

KRL 103 er organisert i tre delemner: *A. Livstolkningsteori* (1 studiepoeng), *B. Religionsvitenskap* (6,5 studiepoeng) og *C. Livssynskunnskap* (2,5 studiepoeng).

A. Livstolkningsteori (1 studiepoeng)

Livstolkningsteori gir et overgripende, tverrfaglig perspektiv på religions- og livssynsstudiet generelt og på emnene på 100-nivå spesielt. Arbeidet med delemnet gir et grunnlag for å forstå Bibelen, kristendommen, andre religioner og livssyn, etikk og filosofi som ulike former for livstolkning.

Studiet av livstolkningsteori skal gi

- kjennskap til det teoretiske grunnlag for å tale om kristendommen og andre religioner og livssyn som livstolkning
- evne til å bruke livstolkningsteori i møte med materiale fra Bibelen, kristendommen og andre religioner og livssyn

LITTERATUR

- L Gravem, Peder: "Livstolkning" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 47, no. 6 (1996), s. 235-273.

B. Religionsvitenskap (6,5 studiepoeng)

Religionsvitenskap gir en beskrivelse av religionenes historie fram til i dag og beskriver deres særpreg når det gjelder tro, kultus og plass i dagens samfunn. De enkelte religioner behandles i samsvar med deres selvforståelse og i lys av deres aktualitet i en norsk sammenheng. Fra en mer generell synsvinkel behandler delemnet også fenomenet religion, religion som livstolkning, menneskets religiøsitet og dets søken etter mening.

Studiet av religionsvitenskap skal gi

- god kunnskap om hinduisme, buddhisme, jødedom og islam
- kjennskap til disse religionene i Norge i dag

LITTERATUR

Rian, Dagfinn og Levi Geir Eidhamar: "Et utvalg" i *Jødedommen og islam*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 16-101, 123-219

Jacobsen, Knut A. og Notto R. Thelle: "Et utvalg" i *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 37-131, 177-266, 305-316

Vogt, Kari, Dagfinn Rian og Knut A. Jacobsen: "Et utvalg" i *Verdensreligioner i Norge* / redaktør Knut A. Jacobsen. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 44-69, 87-122, 138-163, 188-209

C. Livssynskunnskap (2,5 studiepoeng)

Livssynskunnskap gir en beskrivelse av ulike livssyn og deres historiske bakgrunn. De enkelte livssyn behandles i samsvar med deres selvforståelse og i lys av deres aktualitet i en norsk sammenheng. Studiet inkluderer også en drøfting av fenomenet livssyn, dets relasjon til livstolkning og religion og mer generelt til menneskers søking etter mening.

Studiet av livssynskunnskap skal gi

- kjennskap til hva et livssyn er, til forholdet mellom begrepene religion, livssyn og livstolkning, og til religionenes og livssynenes betydning for kultur og samfunn
- kjennskap til den historiske bakgrunnen for livssynsmangfoldet
- god kunnskap om humanisme og naturalisme som livssyn/livstolkninger
- kjennskap til human-etikk og til Human-Etisk Forbund
- kjennskap til marxisme, nazisme, feminisme og økosofi som livssyn/livstolkninger
- kjennskap til dikt eller sanger som uttrykker livssyn

LITTERATUR

* Hegstad, Harald: *Religion som sosialt fenomen*. Oslo: Harald Hegstad, 2002

Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 9-50, 107-194

L Human-Etisk Forbund: *Humanisme : et livssyn*. Oslo: Human-etisk forbund, [199?].

- * Hauge, Astri: *Feminisme : livssyn eller politisk ideologi?* [Oslo]: Det Teologiske Menighetsfakultet, 1997.
- * Næss, Arne: "Økosofi T" i *Økologi, økofilosofi* / redaktør Arne Vinje og Paul Hofseth. [Oslo]: Gyldendal, 1975, s. 150-163
- Cranner, Alf: "Din tanke er fri" i *Treklang : med noter og besifring*. 4. utg. / redaktør Øivin Sønnesyn. Oslo: Norges KFUK-KFUM ; i samarbeid med Norsk Musikkforl., 1997, s. 151
- Pottier, Eugene: "Internasjonalen" i *Vi synger : arbeiderbevegelsens sangbok*. [Oslo]: Tiden : Arbeidernes opplysningsforbund, 1974, s. 132
- Preus, Anne Grete: "Vrimmel" i *Vrimmel*. Oslo: Warner Music Norway, 1996,

KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk

KRL 104 er organisert i to delemner: A. *Bibelfag* (7 studiepoeng) og B. *Religionspedagogikk* (3 studiepoeng).

A. Bibelfag (7 studiepoeng)

Bibelfag studeres med særlig vekt på tekstanalyse.

Studiet av bibelfag skal gi

- kjennskap til tekstanalytiske tolkningsmetoder
- evne til å anvende disse metodene i analyse av utvalgte bibeltekster

LITTERATUR

Anførte tekster fra *Bibelen*

- L Weyde, Karl William og Karl Olav Sandnes: "*Forstår du det du leser?*": en innføring i *bibelfaglig metode*, Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2003
Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler, s. 21

Tekstutvalget i Det gamle testamente er følgende:

- 1. Mosebok 1,1–2,3; 2,4–3,24; 12,1-9; 22,1-19
- 2. Mosebok 20,1-17
- Salme 8; 23; 46; 51; 110
- Jesaja 6,1-13; 7,1-17; 9,2-7; 11,1-10; 40,1-11; 52,13–53,12

LITTERATUR

Stordalen, Terje, Kåre Berge, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamente : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 17-22, 25-69, 73-119, 200-227, 255-308, 319-325, 342-377.

Tekstutvalget i Det nye testamente er følgende:

- Matteusevangeliet 3,13-17; 5,1-32; 6,1-15; 8,23-9,8; 16,13-23; 21,1-17; 25,31-46
- Lukasevangeliet 10,25-42; 12,13-21; 15,1-32; 18,1-14
- Johannesevangeliet 1,1-18; 2,1-12; 11,1-57
- Romerbrevet 1,1-17; 3,21-4,12; 6,1-14; 8,1-39; 11,1-36; 12,1-8; 13,1-10

LITTERATUR

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Fortolkning til Matteusevangeliet. B.1.* Oslo: Nye Luther forlag, 1989 eller senere opplag, s. 40-59, 102-108, 124-158, 164-179, 201-211, 226-236, 252-263

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Fortolkning til Matteusevangeliet. B.2.* Oslo: Nye Luther forlag, 1990 eller senere opplag, s. 63-75, 135-144, 223-230

Donahue, John R.: "Et utvalg" i *The Gospel in Parable : Metaphor, Narrative, and Theology in the Synoptic Gospels.* [Philadelphia, Penn.]: Fortress, 1990, s. 126-138, 146-162, 176-193

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Hovedtanker i Johannesevangeliet*. Oslo: Lunde, 1970 eller senere opplag, s. 26-33, 47-53, 76-86

- L Hvalvik, Reidar: "Avsnittene til de aktuelle tekstene" i *Romberbrevet : en kommentar*. Foreløpig utg. Oslo: [MFs skrivestue], 1988, s. ikke angitt

B. Religionspedagogikk (3 studiepoeng)

Religionspedagogikk er i vår tradisjon en del av den systematiske teologi. Disiplinen arbeider med undervisnings- og oppdragelsesspørsmål i skole og kirke i spenningen mellom teori og praksis.

Studiet av religionspedagogikk skal gi

- god kunnskap om skoleteoretiske og oppdragelsesteoretiske grunnlagsspørsmål
- god kunnskap om teologiske begrunnelser for kristen skole, kristen oppdragelse, pedagogisk mandat og forholdet mellom teologi og pedagogikk
- god kunnskap om skolens formål og verdigrunnlag
- kjennskap til hermeneutiske og kommunikasjonsteoretiske spørsmål i forbindelse med undervisning og oppdragelse
- kjennskap til teorier om moralsk og religiøs utvikling
- god kunnskap om lesemåter og sjangere

LITTERATUR

Asheim, Ivar og Sverre Dag Mogstad: "Kap. 1-2, 6-8,10" i *Religionspedagogikk : tolkning, undervisning, oppdragelse*. [Rev. utg.]. [Oslo]: Universitetsforlaget, 1987, s. ikke angitt

Svensen, Åsfrid: "Et utvalg" i *Tekstens mønstre : innføring i litterær analyse*. Oslo: Universitetsforl., 1985 eller senere opplag, s. 19-56, 83-128, 170-218 (Sidetallene er hentet fra 9. opplag 1997)

KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap

KRL 105 er organisert i tre delemner: *A. Konfesjonskunnskap* (2 studiepoeng), *B. Kristen livstolkning i dag* (4 studiepoeng) og *C. Religionsvitenskap* (4 studiepoeng).

A. Konfesjonskunnskap (2 studiepoeng)

I konfesjonskunnskapen studeres både de kristne kirkesamfunns historiske bakgrunn og deres aktuelle utforming i dag. Kirkesamfunnenes tro, lære og praksis er ofte preget av deres historiske utgangspunkt. Samtidig bidrar konfesjonskunnskapen til et økumenisk perspektiv på studiet av den kristne tro og lære i dag (dogmatikken). I studiet av kristenhetens mangfold behandles også noen nyreligiøse bevegelser med røtter i kristendommen.

Studiet av konfesjonskunnskap skal gi

- kjennskap til de viktigste kristne kirkesamfunn og deres historiske bakgrunn
- kjennskap til kirkesamfunnenes lære som ulike varianter av kristen livstolkning

- kjennskap til de ulike kirkesamfunnenes trosuttrykk
- kjennskap til nyreligiøse bevegelser med røtter i kristendommen

LITTERATUR

Austad, Torleiv, Bernt T. Oftestad og Paul Leer-Salvesen: "Et utvalg" i *Det Kristne Norge : innføring i konfesjonskunnskap* / redaktør Helje Kringlebotn Sødal. Kristiansand: Høyskoleforl., 2002, s. 9-32, 36-37, 42-56, 63-77, 155-189, 199-210, 255-285, 299-321

B. Kristen livstolkning i dag (4 studiepoeng)

I delemnet Kristen livstolkning i dag studeres kristen troslære og etikk med utgangspunkt i en luthersk kristendomsforståelse. I troslære ligger vekten på sentrale emner fra andre og tredje trosartikkel og disse emners plassering i en økumenisk sammenheng. I etikk behandles utvalgte grunnlagsspørsmål i kristen etikk og etisk argumentasjon relatert til konkrete etiske emner.

Studiet av kristen tro i dag skal gi

- kjennskap til Den augsburgske bekjennelse og dens betydning for kristen dogmatikk og etikk
- god kunnskap om sentrale emner fra troslæren knyttet til andre og tredje trosartikkel
- evne til å plassere emner fra troslæren i en økumenisk sammenheng
- god kunnskap om utvalgte emner fra områdeetikken
- evne til å bruke etisk metode i arbeid med emner fra områdeetikken

LITTERATUR

Brunvoll, Arve: "Den augsburgske bekjennelse (art.1-20 og art. 28)" i *Den Norske kirkes bekjennesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 32-60, 86-96 (Finnes også i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland. Oslo: Lunde, 1985 eller senere opplag, s. 23-39, 53-58)

Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 142-284

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. [2. utg.]. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 142-266

L "Et utvalg" i *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Oslo: Mellomkirkelig råd, 1997 eller senere opplag, s. 11-16

* "Et utvalg" i *Nådens fellesskap : rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke*. Oslo, : Kirkens informasjonstjeneste, 1994, s. 15-27

C. Religionsvitenskap (4 studiepoeng)

Studiet omfatter arbeid med begreper og metoder som blir brukt i studiet av religioner, med religionsfenomenologi, religionsmøte og nyreligiøsitet og med spørsmål knyttet til religions- og livssynsdialog. Perspektivet på studiet er forståelsen av religioner som levende kilde for tro og livstolkning.

Studiet av religionsvitenskap skal gi

- kjennskap til religionsvitenskapelige begreper, metoder og problemstillinger
- kjennskap til noen religionsfenomenologiske emner
- kjennskap til etikk i religionsmøte
- kjennskap til spørsmål knyttet til religions- og livssynsdialog
- kjennskap til nyreligiøsitet

LITTERATUR

Religionsfenomenologi

- * Kværne, Per: "Tanker omkring studiet av religion" i *Religionshistorie og religionsundervisning : noen fagdidaktiske synspunkter*. [Trondheim]: Tapir, 1983, s. 9- 29
- Eliade, Mircea: "Et utvalg" i *Det hellige og det profane*. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 1994 eller senere opplag, s. 59-127

Nyreligiøsitet

- Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 195-204, 229-271
- Alver, Bente Gullveig, Ingvild Sælid Gilhus, Lisbeth Mikaelsson og Torunn Selberg: "Et utvalg" i *Myte, magi og mirakel : i møte med det moderne*. Oslo: Pax, 1999, s. 7-21, 43-56, 104-133, 172-182, 200-223

Religionsmøte

- Naguib, Sphinaz-Amal: "Religion og etikk i islamsk lys" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 78-96
- Lothe, Egil: "Å formidle østlig etikk i et vestlig samfunn", i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 132-150.
- Engelsviken, Tormod: "Tverrkulturell verdiformidling i kristen misjon" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 116-131

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

Som hovedregel blir studentene organisert i faste grupper.

- *Basisgruppene* er arbeidsgrupper som består av 4-6 studenter. Disse gruppene vil ha flere funksjoner. De skal være et sted for å skrive og diskutere oppgaver, men kan også brukes til kollokvering ved lesing av pensum, til å ”summe” i forbindelse med seminar og forelesninger, osv.
- *Seminargruppene* omfatter 4-6 basisgrupper, det vil si 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere/studentassistenter. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her blir det gitt felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Informasjon om gruppene gis ved semesterstart.

Studenter som tar KRL 101- KRL 105 som ett eller flere frittstående emner (uten mappevurdering), har anledning til å være med i seminargruppe, med de retter og plikter som det innebærer. Disse studentene anbefales å danne egne kollokviegrupper. Ved studiestart må studentene gi beskjed om de skal ha mappevurdering.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg, får undervisning og veiledning, stimuleres til samtale om faglige og eksistensielle spørsmål, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

For studenter som tar KRL 101-KRL 105 som ett eller flere frittstående emner, vil arbeidsmåtene for de fleste være selvstudium og forelesninger i storgruppe, eventuelt supplert med deltakelse i seminargruppe, med de arbeidsformer som der finnes.

Studiekrav

For å få mappevurdering av KRL 111 og KRL 112 må studentene oppfylle de studiekravene som er angitt ovenfor (s. 5 og 6). Studiekravene gjelder bl.a. prøver, oppgaveskriving og fram møte på seminar. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer (de ordinære, samt eventuell rapport eller innføringsoppgaver), godkjenning av eventuell kortinnlevering, samt evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Fronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisningsamvær. Studentene er selv ansvarlig for

å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Godkjente bibelkunnskapsprøver / kortprøver registreres av MFs studieadministrasjon.

For KRL 111 utgjør de samlede studiekravene – dvs *samlemappen* – følgende:

- seks oppgaver, levert innen fastsatte frister (registreres i Classfronter).
- godkjent skriftlig prøve i bibelkunnskap (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjent øvingsoppgave i livstolkningsteori (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne der det er seminarundervisning (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjente fastsatte kortinnleveringer eller kortprøver (registreres i Fronter [kortinnlevering] / i studieadministrasjonen [kortprøve])
- en kort rapport (ca.1 side) knyttet til en ekskursjon til moske, synagoge eller lignende (registreres i Classfronter)
- deltagelse i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

For KRL 112 – *Grunnstudier 2* utgjør de samlede studiekravene – dvs. ”samlemappen” – følgende:

- eventuelt godkjente innføringsoppgaver (registreres i Classfronter)
- fire oppgaver, levert innen fastsatte frister (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne der det er seminarundervisning (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjente fastsatte kortinnleveringer eller kortprøver (registreres i Fronter [kortinnlevering] / i studieadministrasjonen [kortprøve])
- deltagelse i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene for KRL 111 og KRL 112 blir gitt i emneheftene og i forbindelse med undervisningen. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå.

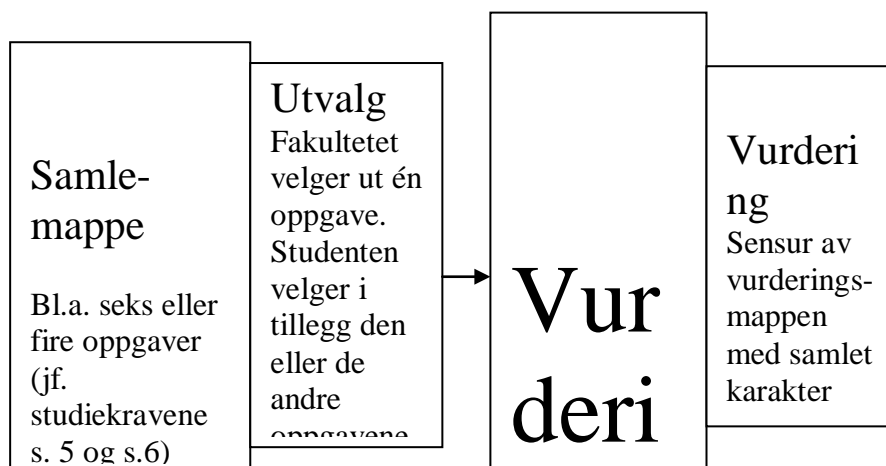
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til å gjøre rede for relevant fagstoff på en oversiktlig og mest mulig selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Jf. karakterbeskrivelsen på 100-nivå.

A. Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Oppgavene i vurderingsmappen leveres i to eksemplarer. Det fastsettes én karakter på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen.

Mappevurderingen av KRL 111 og KRL 112 er organisert etter denne modellen:

KRL 111 – Grunnstudier 1

Etter at samlemappen er godkjent, bestemmer fakultetet én oppgave og én kortinnlevering/kortprøve som skal legges i vurderingsmappen. Studentene velger ut de to andre oppgavene. Studentene velger de oppgavene som de selv mener er de beste. Lærerne gir ingen konkret veiledning om utvalg av oppgaver.

For KRL 111 skal *vurderingsmappen* inneholde

- tre av oppgavene fra samlemappen
- én av kortinnleveringene/kortprøvene (legges i mappen av studieadministrasjonen)
- en egenerklæring om at arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk
- et kort refleksjonsnotat (inntil 1000 ord) der studenten reflekterer over egen læring og begrunner utvalget av oppgaver i vurderingsmappen

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Dette gjelder ikke den godkjente kortinnleveringen/kortprøven som skal legges i mappen. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen en nærmere angitt frist. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

KRL 112 – Grunnstudier 2

Etter at samlemappen er godkjent, bestemmer fakultet én oppgave og én kortinnlevering/kortprøve som skal legges i vurderingsmappen. Studenten velger den andre

oppgaven, den de selv mener er den beste. Lærerne gir ingen konkret veiledning om utvalg av oppgaver.

For KRL 112 skal *vurderingsmappen* inneholde

- to av oppgavene fra samlemappen
- en av kortinnleveringene/kortprøvene (legges i mappen av studieadministrasjonen)
- en egenerklæring om at arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk
- et kort refleksjonsnotat (inntil 1000 ord) om egen læring med utgangspunkt i vurderingsmappen

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Dette gjelder ikke den godkjente kortinnleveringen/kortprøven som skal legges i mappen. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen en nærmere angitt frist. Den reviderte mappen kan ikke få bedre karakter enn D.

B. Avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som har avsluttende skriftlig eksamen, kan velge om de vil gå opp i enkeltemner eller om de vil slå sammen flere emner til en større eksamen.

Studenter som velger å gå opp til skriftlig prøve i enkeltemner (KRL 101-105), får en skriftlig prøve på 4 timer. Et unntak er her KRL 104, som kan gis som en prøve på seks timer. Studentene får én eller to oppgaver og en samlet karakter for hvert emne. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Eksamen i to emner kan slås sammen til en 8-timers eksamen. Det gis da en oppgave fra hvert emne og separate karakterer.

Eksamen i emnene KRL101, KRL 102 og KRL 103 kan også slås sammen til en 8-timers eksamen. Det gis da en oppgave fra hvert emne og separate karakterer.

Se også vedlegg 2: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå, nedenfor s. 22.

Evalueringsav studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

VEDLEGG 1:

Bibelutgaver og hjelpemidler

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

GTs apokryfer:

Det gamle testaments apokryfiske bøker, Oslo: Bibelselskapet 1988. Finnes også i enkelte utgaver av NO 78/85 fra 1993 og senere.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbøker:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

G. Johnstad: *Navn i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1983, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord: Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

VEDLEGG 2:

Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Tilsvarende internasjonale utgaver kan godkjennes av studieadministrasjonen etter søknad. Før eksamen skal tillegg som ordforklaringer og tidstabell være klippet bort eller forsvarlig plombert.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

To av de nevnte bibelutgaver samt synopsen lånes ut. Bibelordbøker og eventuelt andre bibelutgaver må studentene selv bringe med på eksamen. Hjelpemidler skal være helt uten understreknings- og notater.

Arbeidsdokument.

STUDIEPLAN

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)

Grunnstudier – emner på 100-nivå

Utgave 2005 I

Innhold

	(skal sjekkes)	
Innledning		s. 2
Overordnede mål		s. 4
Mål og innhold		s. 4
Faste emnekombinasjoner		s. 4
KRL 111 – Grunnstudier 1		s. 4
KRL 112 – Grunnstudier 2.....		s. 6
Frittstående emner		s. 7
KRL 101 – Bibelfag og didaktikk		s. 7
KRL 102 – Kristen tro og livstolkning		s. 9
KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning		s. 11
KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk		s. 13
KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap		s. 14
Organisering og arbeidsformer		s. 17
Vurdering		s. 18
Vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler		s. 21
Vedlegg 2: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen		s. 22
Vedlegg 3: Gjeldende nivåspesifikk karakterbeskrivelse		s. 23

Det teologiske Menighetsfakultet
 Gydas vei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00
<http://www.mf.no>

G/3313/Grunnstudier1+2 høst04

Innledning

Nye grader

Stortinget vedtok i 2001 å innføre nye grader for universiteter og høyskoler. Gradene cand.mag. og cand.philol. erstattes av de internasjonale gradene *bachelor* og *master*. Gradene bygges opp av emner og emnegrupper. Et emne kan settes sammen av flere delemner og er den minste enhet som kan gi uttelling i studiepoeng. En emnegruppe er en samling av emner fra ett eller flere fag som gjennom en studieplan er definert som en samlet enhet. Et fag er en samling emner som er beslektet og som derfor er samlet under en egen fagbetegnelse. Kristendoms-kunnskap og teologi er fagbetegnelser, mens KRL er betegnelse på en emnegruppe.

Den gamle forskjellen mellom grunnfag og mellomfag erstattes av to forskjellige fordypningsnivå: 100-nivå svarer til tidligere grunnfag, mens 200-nivå svarer til tidligere mellomfag. 500-nivå uttrykker fordypningen innenfor en mastergrad, og svarer til det gamle hovedfagsnivået.

Omfanget av et studium ble tidligere målt i vekttall. 20 vekttall svarte til ett års studium. Innenfor de nye gradene regnes omfanget i studiepoeng. Ett års studium på heltid tilsvarer 60 studiepoeng (ECTS-poeng).

Innføringen av nye grader forutsetter at det også tas i bruk arbeids- og vurderingsformer som i større grad aktiviserer studentene (jf. s.17-20).

Rammebestemmelser

Graden *bachelor* oppnås etter 3 års studium. Det vil si at kravet til omfang er 180 studiepoeng. For å få bachelorgraden utstedt fra Det teologiske Menighetsfakultet, er det et vilkår at minst 60 av de avlagte studiepoengene er avlagt ved Menighetsfakultetet. I de 180 studiepoengene inngår examen philosophicum (exphil) og examen facultatum (exfac), hver på 10 studiepoeng. I de 180 studiepoengene skal det inngå et fag/en emnegruppe på minst 80 studiepoeng. Minst 30 av disse poengene skal være fordypning/spesialisering. Hva som er fordypning/spesialisering, er definert i de enkelte studieplanene.

For å begynne på en disiplinbasert *mastergrad* må minst 80 poeng i bachelorgraden være hentet fra ett fag/én emnegruppe. Minst 20 av de 80 poengene må være på 200-nivå.

Den foreliggende studieplanen er tilpasset rammekravene for en bachelorgrad og opptakskravene for en disiplinbasert mastergrad. Studieplanen tar også hensyn til den revisjonen av skolefaget KRL som ble gjennomført våren 2002.

Emnegruppen KRL i en bachelorgrad

Studieplanen er samlet sett en del av anbefalt plan for *emnegruppen KRL* i en bachelorgrad. Den legger vekt på å være skole- og yrkesrelevant. Sammen med exphil ivaretar planen hele fagfeltets bredde og integritet.

50 poeng KRL

Planen omfatter til sammen 50 poeng på 100-nivå. Emner på 100 og 200-nivå kan byttes ut med KRL-relaterte emner på samme nivå fra andre institusjoner i inn- og utland. Det er fullt mulig å ta mer enn 80 poeng KRL innenfor en bachelorgrad. Studiet kan suppleres med andre KRL-emner eller med emner fra teologistudiet.

60 poeng KRL

For å få plass til KRL som det andre skolefaget i en bachelorgrad, kan noen studenter ønske å ta 60 poeng KRL. Da anbefaler fakultetet å supplere de 50 poengene på 100-nivå med et emne på 200-nivå.

KRL og teologistudiet, kateketstudiet og bachelorstudiet ”Ungdom, kultur og tro”

Samme eller tilsvarende emnegruppe i KRL inngår også som en del av teologistudiet, kateketstudiet og bachelorstudiet ”Ungdom, kultur og tro”. (jf. studieplanene for disse studiene).

Frittstående emner i en bachelorgrad

Ut fra den foreliggende studieplanen er det også mulig å velge frittstående emner. Emner fra planen kan brukes til å øke bredden eller dybden i andre emnegrupper enn KRL, eller til å fylle opp med studiepoeng som måtte mangle innenfor en bachelorgrad.

Oppbygningen av planen

Studieplanen gir en oversikt over KRL-emner på 100-nivå. Hvert emne utgjør 10 studiepoeng. Emnene er ordnet i to faste, anbefalte emnekombinasjoner: *KRL 111 – Grunnstudier 1* (30 studiepoeng) og *KRL 112 – Grunnstudier 2* (20 studiepoeng). Disse emnekombinasjonene har mappevurdering som vurderingsform. Under KRL 111 og KRL 112 formuleres også de *studiekravene* som må oppfylles i forbindelse med mappevurdering (jf. s.5-6 og s.17-20).

Dersom studiekravene ikke oppfylles, eller studenter av andre grunner ønsker skriftlig eksamen som vurderingsform, er det mulig å registrere seg til skriftlig eksamen i enkeltemnene KRL101-105 (jf. s.20).

De enkelte emnene betegnes med en bokstavkode og et tresifret tall. Bokstavkoden refererer til en emnegruppe (KRL), mens første *siffer* markerer fordypningsnivå/spesialisering: 1 står for 100-nivå. 2 står for 200-nivå osv. *Pensumlitteraturen* er plassert under de enkelte emner.

Litteraturlistene:

* *i margen betyr at artikkelen eller bokutdraget er del av kopisamling for Grunnstudier 1 eller 2 . Kopisamlingen fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste.*

L i margen betyr at boka eller heftet fås kjøpt i MFs Litteraturtjeneste

Overordnede mål

Studiene av KRL på 100-nivå (grunnstudiene) har som overordnede mål

- å gi grundig kunnskap om Bibelen og om kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- å gi kunnskap om andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- å gi grunnlag for faglig og didaktisk god undervisning
- å stimulere til en etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen
- å stimulere til selvstendig innsats, kritisk vurdering og til en integrert faglig helhetsforståelse
- å gi grunnlag for videre studier i kristendomskunnskap, religionskunnskap, livssynskunnskap og teologi

Mål og innhold

De felles, overordnede målene søkes realisert ved at studentene arbeider med KRL-emner på 100-nivå, i faste kombinasjoner eller som frittstående emner.

Faste emnekombinasjoner

For å få mappevurdering må studentene velge faste emnekombinasjoner (KRL 111 og KRL 112) og oppfylle de tilhørende studiekravene (jf. s.5-6). KRL 111 og KRL 112 er fakultetets ordinære studietilbud på 100-nivå.

KRL 111– Grunnstudier 1

KRL 111 utgjør 30 studiepoeng. Den gir både en innføring i KRL og et grunnlag for videre studium innenfor emnegruppen KRL.

Vektingen av de ulike fagkomponentene er i hovedsak i samsvar med vektingen innenfor skolefaget KRL. Unntaket er etikk og filosofi. Noe etikk er integrert i KRL 101A og i KRL 102B, men hoveddelen av etikk og filosofi dekkes gjennom Examen philosophicum (exphil), som har egen studieplan.

Oppbygningen av KRL 111 framgår av følgende tabell.

KRL 111 – Grunnstudier 1		
EMNE	DELEMNER	Studiepoeng
KRL 101 – Bibelfag og didaktikk	A. Bibelfag (GT og NT)	8
	B. Fagdidaktikk	2
KRL 102 – Kristen tro og livstolkning	A. Kristendommens historie	5
	B. Kristen livstolkning i dag	5
KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning	A. Livstolkningsteori	1
	B. Religionsvitenskap	6,5
	C. Livssynskunnskap	2,5

Studiekrav

(Jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering, s.17-18 og s.18-19.)

For å få mappevurdering av *KRL 111* må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne der det er seminarundervisning
- bestå en skriftlig prøve i bibelkunnskap. Prøven vurderes til godkjent/ikke godkjent. Ved ikke godkjent kan studenten gå opp til ny prøve én gang
- levere øvingsoppgave i livstolkningsteori
- skrive en kort rapport (ca 1 s) knyttet til ekskursjon til moske, synagoge eller lignende
- skrive fem til seks mindre oppgaver innen gitte frister. Det fastsettes hvert semester hvilke delemner disse skal hentes fra
- ha fått godkjent to til tre kortprøver. Studenten har én mulighet i løpet av semesteret til å gå opp til ny prøve dersom en kortprøve ikke godkjennes.
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester
- skrive et avsluttende refleksjonsnotat

Oppgaver, rapport, kortinnlevering(er) og studieevaluering leveres gjennom Classfronter.

Dersom disse studiekravene ikke oppfylles, henvises studenten til skriftlig eksamen (Jf. s.20)

KRL 112 – Grunnstudier 2

KRL 112 utgjør 20 studiepoeng. Studiet supplerer KRL 111, gir utvidede kunnskaper i KRL og skal danne grunnlag for videre studier på 200-nivå. Fakultetet anbefaler at studentene tar KRL 111 før KRL 112. KRL 104A krever forkunnskaper tilsvarende KRL 101A.

Vektingen av de ulike fagkomponentene er i hovedsak i samsvar med vektingen innenfor skolefaget KRL.

Studenter som ønsker 60 poeng KRL, anbefales å utvide KRL 112 med 10 poeng KRL på 200-nivå (jf. ovenfor).

Oppbygningen av KRL 112 framgår av følgende tabell.

KRL 112 – Grunnstudier 2		
EMNE	DELEMNER	Studiepoeng
KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk	A. Bibelfag (GT og NT)	7
	B. Religionspedagogikk	3
KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap	A. Konfesjonskunnskap	2
	B. Kristen livstolkning i dag	4
	B. Religionsvitenskap	4

Studiekrav

(jf. nedenfor, Organisering og arbeidsformer og Vurdering, s. 17-18 og s.18-19).

For å få mappevurdering av *KRL 112* må den enkelte student

- delta på minst 75 % av seminarsamlingene for hvert delemne der det er seminarundervisning
- skrive fire oppgaver innen gitte frister. Det fastsettes hvert semester hvilke delemner disse skal hentes fra
- ha fått godkjent to til tre kortprøver. Studenten har én mulighet i løpet av semesteret til å gå opp til ny prøve dersom en kortprøve ikke godkjennes.
- delta i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester
- skrive et avsluttende refleksjonsnotat

Oppgaver, kortinnlevering(er) og studieevaluering leveres gjennom Classfronter.

Dersom studiekravene ikke oppfylles, henvises studenten til skriftlig eksamen (Jf. S. 20)

Frittstående emner

KRL 101-105 kan også studeres som frittstående emner. I så fall får en ikke mappevurdering. Vurderingen skjer da i form av avsluttende skriftlig(e) prøve(r) (Jf. s.20).

KRL 101 – Bibelfag og didaktikk

KRL 101 er organisert i to delemner: *A. Bibelfag* (8 studiepoeng), med lik vekt på Det gamle og Det nye testamente, og *B. Fagdidaktikk* (2 studiepoeng).

A. Bibelfag (8 studiepoeng)

Studiet av Det gamle (GT) og Det nye testamente (NT) presenterer og drøfter de bibelske skrifter, deres tilblivelse, innhold samt deres bruk og betydning. I delemnet er det lik vekt på Det gamle og det nye testamente.

I KRL 101 studeres bibelfag med særlig vekt på bibelkunnskap, innledningsvitenskap, historie, tekst- og kanonhistorie og bibelteologi.

Studiet av Det gamle og Det nye testamente har som felles mål å gi

- kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten, til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen og til hvordan Bibelen gir hjelp til livstolkning
- kjennskap til Bibelens tekst- og kanonhistorie, til hovedtrekk i Bibelens historie i Norge og til aktuell oversettelsesproblematikk

LITTERATUR

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 19-64, 385-470

- * Myhre, Klara: "'Guds barnet klager ei?'" Salmene i Det gamle testamente og i kristendomsundervisningen" i *Veiviser til verdier : fagdidaktiske artikler om Bibelen i grunnskolen* / redaktør Axel Smith, Hans Kvalbein og Brynjar Haraldsø. [Oslo]: MF-bok : Verbum forlag, 1992, s. 113-128

Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Da Skriften ble åpnet : den første kristne tolkning av Det gamle testamente*. Oslo: Den norske israelsmisjon/Nye Luther, 1987, s. 57-107

Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s. 21

Studiet av Det gamle testamente skal gi

- bibelkunnskap: oversikt over innholdet i 1. Mosebok, 2. Mosebok 1–34, 5. Mosebok, Josva 1–8 og 23–24, Dommerne 1–8, Rut, 1.–2. Samuelsbok, 1. Kongebok, 2. Kongebok 1–5 og 14–25, Salme 1–41 og 110–150, Amos og Jona
- kjennskap til sjangerspørsmålet knyttet til GTs historieverk, historiske noveller, poetiske bøker og profetbøker
- god kunnskap om 1. Mosebok, Salmenes bok og Jesajaboken
- oversikt over Israels historie i gammeltestamentlig tid og metodiske problemer knyttet til en slik historie

- kjennskap til utvalgte emner fra gammeltestamentlig teologi

LITTERATUR

Anførte skrifter fra *Bibelen*.

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 69-118, 138-151

Stordalen, Terje, Kåre Berge, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamentet : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 25-35, 73-88, 149-152, 231-235, 248-254, 269-273 (ekskurset), 311-318.

- * Albrektson, Bertil og Helmer Ringgren: "Bibelteologiska grundbegrepp" i *En bok om Gamla testamentet*. 5. omarb. oppl. Malmö: Gleerup, 1992, s. 85-103
- * Lindström, Fredrik: "De bibelske salmer som bibelsk teologi" i *Bibelsk teologi* / redaktør Sigfred Pedersen. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2000, s. 75-96
- * Skjeggstad, Marit: "Israels historie" i *Norsk teologisk tidsskrift* 97, no. 4 (1996), s. 204-218.
- * Tångberg, Arvid: "Israels tilblivelse : fra diskusjonen om Israels eldste historie i nyere forskning" i *Midtøsten forum* 9, no. 1 (1995), s. 30-32.
Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s.21.

Studiet av Det nye testamentet skal gi

- - bibelkunnskap: oversikt over innholdet i Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet, Apostlenes gjerninger, Romerbrevet, 1 Korinterbrev, Hebreerbrevet og Johannes' åpenbaring
- - kjennskap til evangeliens tilblivelse og det synoptiske problem
- - kjennskap til sjangerspørsmålet knyttet til evangeliene, Apostlenes gjerninger, brevene og Johannes' åpenbaring
- - god kunnskap om Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet og Romerbrevet
- - kjennskap til nytestamentlig tidshistorie
- - kjennskap til Jesu liv og historiske problemer knyttet til dette
- - oversikt over kristendommens eldste historie

-
-

LITTERATUR

Anførte skrifter fra *Bibelen*.

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 176-200, 211-299, 342-348, 368-382

Sandnes, Karl Olav og Oskar Skarsaune: *Mannen som ble Messias*. [Oslo]: Undervisningsredaksjonen NRK, 2000

Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler s.21

B. Fagdidaktikk (2 studiepoeng)

Fagdidaktikken arbeider med undervisningsspørsmål i skole og kirke i spenningen mellom teori og praksis.

Studiet av fagdidaktikk skal gi

- god kunnskap om bakgrunnen og grunnlaget for KRL-faget
- god kunnskap om KRL-fagets hovedoppgaver
- kjennskap til lærerrollen og til et kristent syn på barnet
- god kunnskap om utvalgte didaktiske spørsmål
- kjennskap til den kristne elementærundervisningens innhold

LITTERATUR

Mogstad, Sverre Dag og Levi Geir Eidhamar: "Kap. 1-3 og 5-11" i *Fag, identitet og fortelling: didaktikk til kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 1999, s. 13-49, 73-217

KRL 102 – Kristen tro og livstolkning

KRL 102 er organisert i to like store delemner: A. *Kristendommens historie* (5 studiepoeng) og B. *Kristen livstolkning i dag* (5 studiepoeng). Emnet handler om kristendommen som livstolkning i historien og i dag.

A. Kristendommens historie (5 studiepoeng)

Studiet av kristendommens historie (KH) omfatter hovedtrekk av den kristne kirkes historie fra begynnelsen til våre dager, norsk kirkehistorie og konfesjonskunnskap. KH er et historisk fag som drøfter og fremstiller kristendommens utbredelse, de historiske prosesser i kirkens institusjoner, kirkens praksis (som liturgi, misjon og diakoni), teologi og tros- og fromhetsliv, gjerne under perspektivet bibelens virkningshistorie. Faget omfatter også kirkens historiske forhold til samfunn og kultur, og hvilken virkning kristendommen har hatt i de troendes liv og levnet.

I dette emnet omfatter studiet historien om den kristne kirkes opprinnelse, kristendommens historie i Europa til og med reformasjonen og norsk kirkehistorie fram til ca. 1940. Det legges vekt på studiet av kristen tro, fromhet og livstolkning og deres uttrykk i kirkelig praksis, kunst og arkitektur.

Studiet av kristendommens historie skal gi

- kjennskap til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning gjennom tidene
- oversikt over viktige utviklingslinjer i kristendommens historie i Europa til og med reformasjonen
- kjennskap til de ulike perioder av kirkens og kristendommens historie i Norge fram til ca. 1940
- oversikt over uttrykk for kristen tro, fromhet og livstolkning i disse periodene i salmer, kunst og arkitektur
- evne til å redegjøre for og drøfte et historisk forløp

LITTERATUR

Haraldsø, Brynjar: "Et utvalg" i *Kirke og misjon gjennom 2000 år : allmenn kirke- og misjonshistorie*. Oslo: Lunde, 1997, s. 13-26, 28-30, 35-45, 47, 49-66, 69-71, 77-90, 91-120, 127-143, 149-183

Oftestad, Bernt T., Jan Schumacher og Tarald Rasmussen: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 1993, s. 13-53, 62-80, 90-263
Danbolt, Gunnar og Mabel Kjerschow: "Et utvalg" i *Billedspor : kunst- og kulturhistorie*, vol. 1. Vollen: Tell, 1996, s. 90-99, 114-149
"Salme nr.: 1, 45, 59, 172, 222, 322, 487, 492, 518, 641, 741, 780" i *Norsk salmebok*. Oslo: Verbum, 1985 eller senere opplag, s. ikke angitt
"Salme nr.: 40" i *Salmer 1997 : tillegg til Norsk salmebok*. [Oslo]: Verbum, 1997 eller senere opplag, s. ikke angitt

B. Kristen livstolkning i dag (5 studiepoeng)

Kristen livstolkning i dag skal bidra til å framstille og drøfte den kristne tro slik at den kan bli relevant for mennesker i dag.

Kristen livstolkning i dag (KLT) omfatter et studium av sentrale tema i kristen dogmatikk og etikk. Delemnet gir oversikt over kristen tro og etikk som livstolkning, kjennskap til sammenhengen mellom etikk, religion og livssyn og til etiske og trosmessige forskjeller mellom kristendommen og andre religioner og livssyn. Andre sentrale tema er luthersk kristendomsforståelse, de oldkirkelige trosbekjennelsene og Luthers lille katekisme og nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning.

Studiet av kristen livstolkning i dag skal gi

- kjennskap til kristen tro og etikk som livstolkning med utgangspunkt i den apostoliske trosbekjennelse, den nikenske trosbekjennelse og Luthers lille katekisme
- god kunnskap om bruk av Bibelen i dogmatikken, om det kristne gudsbilde og om kristen forståelse av allmenn og spesiell åpenbaring, skapelse og frelse, kristendommen og religionene
- god kunnskap om skapelsesteologi og menneskesyn
- kjennskap til salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning
- god kunnskap om grunnlaget for kristen etikk og om forholdet mellom kristen og annen etikk
- kjennskap til ulike tilnæringsmåter i etikken og til etisk metode
- god kunnskap om politisk etikk

LITTERATUR

Dogmatikk som kristen livstolkning

Brunvoll, Arve: "De oldkirkelige trosbekjennelsene" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 17-31 (Finnes også i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter / redaktør Jens Olav Mæland*. Oslo: Lunde, 1985 eller senere opplag, s. 15-21)
Brunvoll, Arve: "Luthers lille katekisme" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 98-148 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 277-295)
Jensen, Oddvar Johan: "Et utvalg" i *Katekismens teologi*. 1. og 2. opplag. Oslo: Credo, 1994 og 1997, s. 37-71
Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 15-141
"Salme nr.: 104, 196" (eller tilsvarende salmer) i *Norsk salmebok*. Oslo: Verbum, 1985 eller senere opplag, s. ikke angitt, eller tilsvarende

"Salme nr.: 2, 22, 41, 45, 113" (eller tilsvarende salmer) i *Salmer 1997 : tillegg til Norsk salmebok*. [Oslo]: Verbum, 1997 eller senere opplag, s. ikke angitt, eller tilsvarende.

Etikk som kristen livstolkning

Brunvoll, Arve: "De oldkirkelige trosbekjennelsene" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 17-31 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 15-21)

Brunvoll, Arve: "Luthers lille katekisme" i *Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 98-148 (Finnes også i *Konkordieboken*, s. 277-295)

Jensen, Oddvar Johan: "Et utvalg" i *Katekismens teologi*. 1. og 2. opplag. Oslo: Credo, 1994 og 1997, s. 75-90

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. [2. utg.]. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 19-26, 48-141, 267-288

KRL 103 – Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning

KRL 103 er organisert i tre delemner: *A. Livstolkningsteori* (1 studiepoeng), *B. Religionsvitenskap* (6,5 studiepoeng) og *C. Livssynskunnskap* (2,5 studiepoeng).

A. Livstolkningsteori (1 studiepoeng)

Livstolkningsteori gir et overgripende, tverrfaglig perspektiv på religions- og livssynsstudiet generelt og på emnene på 100-nivå spesielt. Arbeidet med delemnet gir et grunnlag for å forstå Bibelen, kristendommen, andre religioner og livssyn, etikk og filosofi som ulike former for livstolkning.

Studiet av livstolkningsteori skal gi

- kjennskap til det teoretiske grunnlag for å tale om kristendommen og andre religioner og livssyn som livstolkning
- evne til å bruke livstolkningsteori i møte med materiale fra Bibelen, kristendommen og andre religioner og livssyn

LITTERATUR

- L Gravem, Peder: "Livstolkning" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 47, no. 6 (1996), s. 235-273.

B. Religionsvitenskap (6,5 studiepoeng)

Religionsvitenskap gir en beskrivelse av religionenes historie fram til i dag og beskriver deres særpreg når det gjelder tro, kultus og plass i dagens samfunn. De enkelte religioner behandles i samsvar med deres selvforståelse og i lys av deres aktualitet i en norsk sammenheng. Fra en mer generell synsvinkel behandler delemnet også fenomenet religion, religion som livstolkning, menneskets religiøsitet og dets søken etter mening.

Studiet av religionsvitenskap skal gi

- god kunnskap om hinduisme, buddhisme, jødedom og islam
- kjennskap til disse religionene i Norge i dag

LITTERATUR

- Rian, Dagfinn og Levi Geir Eidhamar: "Et utvalg" i *Jødedommen og islam*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 16-103, 123-221
- Jacobsen, Knut A. og Notto R. Thelle: "Et utvalg" i *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 37-131, 177-266, 305-316
- Vogt, Kari, Dagfinn Rian og Knut A. Jacobsen: "Et utvalg" i *Verdensreligioner i Norge* / redaktør Knut A. Jacobsen. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 44-69, 87-122, 138-163, 188-209

C. Livssynskunnskap (2,5 studiepoeng)

Livssynskunnskap gir en beskrivelse av ulike livssyn og deres historiske bakgrunn. De enkelte livssyn behandles i samsvar med deres selvforståelse og i lys av deres aktualitet i en norsk sammenheng. Studiet inkluderer også en drøfting av fenomenet livssyn, dets relasjon til livstolkning og religion og mer generelt til menneskers søking etter mening.

Studiet av livssynskunnskap skal gi

- kjennskap til hva et livssyn er, til forholdet mellom begrepene religion, livssyn og livstolkning, og til religionenes og livssynenes betydning for kultur og samfunn
- kjennskap til den historiske bakgrunnen for livssynsmangfoldet
- god kunnskap om humanisme og naturalisme som livssyn/livstolkninger
- kjennskap til human-etikk og til Human-Etisk Forbund
- kjennskap til marxisme, nazisme, feminisme og økosofi som livssyn/livstolkninger
- kjennskap til dikt eller sanger som uttrykker livssyn

LITTERATUR

- * Hegstad, Harald: "Religion som sosialt fenomen" i *Ung Teologi*, no. 4 (2004)
- Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 9-50, 107-194
- L Human-Etisk Forbund: *Humanisme : et livssyn*. Oslo: Human-etisk forbund, [199?].
- * Hauge, Astri: *Feminisme : livssyn eller politisk ideologi?* [Oslo]: Det Teologiske Menighetsfakultet, 1997.
- * Næss, Arne: "Økosofi T" i *Økologi, økofilosofi* / redaktør Arne Vinje og Paul Hofseth. [Oslo]: Gyldendal, 1975, s. 150-163
- Cranner, Alf: "Din tanke er fri" i *Treklang : med noter og besifring*. 4. utg. / redaktør Øivin Sønnesyn. Oslo: Norges KFUK-KFUM ; i samarbeid med Norsk Musikkforl., 1997, s. 151
- Pottier, Eugene: "Internasjonalen" i *Vi synger : arbeiderbevegelsens sangbok*. [Oslo]: Tiden : Arbeidernes opplysningsforbund, 1974, s. 132
- Preus, Anne Grete: "Vrimmel" i *Vrimmel*. Oslo: Warner Music Norway, 1996,

KRL 104 – Bibelfag og religionspedagogikk

KRL 104 er organisert i to delemner: A. *Bibelfag* (7 studiepoeng) og B. *Religionspedagogikk* (3 studiepoeng).

A. Bibelfag (7 studiepoeng)

Bibelfag studeres med særlig vekt på tekstanalyse.

Studiet av bibelfag skal gi

- kjennskap til tekstanalytiske tolkningsmetoder
- evne til å anvende disse metodene i analyse av utvalgte bibeltekster

LITTERATUR

Anførte tekster fra *Bibelen*

- L Weyde, Karl William og Karl Olav Sandnes: "*Forstår du det du leser?*": en innføring i *bibelfaglig metode*, Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2003
Se også vedlegg 1: Bibelutgaver og hjelpemidler, s. 21

Tekstutvalget i Det gamle testamente er følgende:

- 1. Mosebok 1,1–2,3; 2,4–3,24; 12,1-9; 22,1-19
- 2. Mosebok 20,1-17
- Salme 8; 23; 46; 51; 110
- Jesaja 6,1-13; 7,1-17; 9,2-7; 11,1-10; 40,1-11; 52,13–53,12

LITTERATUR

Stordalen, Terje, Kåre Berge, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamente : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 17-22, 25-69, 73-119, 200-227, 255-308, 319-325, 342-377.

Tekstutvalget i Det nye testamente er følgende:

- Matteusevangeliet 3,13-17; 5,1-32; 6,1-15; 8,23-9,8; 16,13-23; 21,1-17; 25,31-46
- Lukasevangeliet 10,25-42; 12,13-21; 15,1-32; 18,1-14
- Johannesevangeliet 1,1-18; 2,1-12; 11,1-57
- Romerbrevet 1,1-17; 3,21-4,12; 6,1-14; 8,1-39; 11,1-36; 12,1-8; 13,1-10

LITTERATUR

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Fortolkning til Matteusevangeliet. B.1.* Oslo: Nye Luther forlag, 1989 eller senere opplag, s. 40-59, 102-108, 124-158, 164-179, 201-211, 226-236, 252-263

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Fortolkning til Matteusevangeliet. B.2.* Oslo: Nye Luther forlag, 1990 eller senere opplag, s. 63-75, 135-144, 223-230

Donahue, John R.: "Et utvalg" i *The Gospel in Parable : Metaphor, Narrative, and Theology in the Synoptic Gospels.* [Philadelphia, Penn.]: Fortress, 1990, s. 126-138, 146-162, 176-193

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Hovedtanker i Johannesevangeliet*. Oslo: Lunde, 1970 eller senere opplag, s. 26-33, 47-53, 76-86

- L Hvalvik, Reidar: "Avsnittene til de aktuelle tekstene" i *Romberbrevet : en kommentar*. Foreløpig utg. Oslo: [MFs skrivestue], 1988, s. ikke angitt

B. Religionspedagogikk (3 studiepoeng)

Religionspedagogikk er i vår tradisjon en del av den systematiske teologi. Disiplinen arbeider med undervisnings- og oppdragelsesspørsmål i skole og kirke i spenningen mellom teori og praksis.

Studiet av religionspedagogikk skal gi

- god kunnskap om skoleteoretiske og oppdragelsesteoretiske grunnlagsspørsmål
- god kunnskap om teologiske begrunnelser for kristen skole, kristen oppdragelse, pedagogisk mandat og forholdet mellom teologi og pedagogikk
- god kunnskap om skolens formål og verdigrunnlag
- kjennskap til hermeneutiske og kommunikasjonsteoretiske spørsmål i forbindelse med undervisning og oppdragelse
- kjennskap til teorier om moralsk og religiøs utvikling
- god kunnskap om lesemåter og sjangere

LITTERATUR

Asheim, Ivar og Sverre Dag Mogstad: "Kap. 1-2, 6-8,10" i *Religionspedagogikk : tolkning, undervisning, oppdragelse*. [Rev. utg.]. [Oslo]: Universitetsforlaget, 1987, s. ikke angitt

Svensen, Åsfrid: "Et utvalg" i *Tekstens mønstre : innføring i litterær analyse*. Oslo: Universitetsforl., 1985 eller senere opplag, s. 19-56, 83-128, 170-218 (Sidetallene er hentet fra 9. opplag 1997)

KRL 105 – Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap

KRL 105 er organisert i tre delemner: *A. Konfesjonskunnskap* (2 studiepoeng), *B. Kristen livstolkning i dag* (4 studiepoeng) og *C. Religionsvitenskap* (4 studiepoeng).

A. Konfesjonskunnskap (2 studiepoeng)

I konfesjonskunnskapen studeres både de kristne kirkesamfunns historiske bakgrunn og deres aktuelle utforming i dag. Kirkesamfunnenes tro, lære og praksis er ofte preget av deres historiske utgangspunkt. Samtidig bidrar konfesjonskunnskapen til et økumenisk perspektiv på studiet av den kristne tro og lære i dag (dogmatikken). I studiet av kristenhetens mangfold behandles også noen nyreligiøse bevegelser med røtter i kristendommen.

Studiet av konfesjonskunnskap skal gi

- kjennskap til de viktigste kristne kirkesamfunn og deres historiske bakgrunn
- kjennskap til kirkesamfunnenes lære som ulike varianter av kristen livstolkning

- kjennskap til de ulike kirkesamfunnenes trosuttrykk
- kjennskap til nyreligiøse bevegelser med røtter i kristendommen

LITTERATUR

Austad, Torleiv, Bernt T. Oftestad og Paul Leer-Salvesen: "Et utvalg" i *Det Kristne Norge : innføring i konfesjonskunnskap* / redaktør Helje Kringlebotn Sødal. Kristiansand: Høyskoleforl., 2002, s. 9-32, 36-37, 42-56, 63-77, 155-189, 199-210, 255-285, 299-321

B. Kristen livstolkning i dag (4 studiepoeng)

I delemnet Kristen livstolkning i dag studeres kristen troslære og etikk med utgangspunkt i en luthersk kristendomsforståelse. I troslære ligger vekten på sentrale emner fra andre og tredje trosartikkel og disse emners plassering i en økumenisk sammenheng. I etikk behandles utvalgte grunnlagsspørsmål i kristen etikk og etisk argumentasjon relatert til konkrete etiske emner.

Studiet av kristen tro i dag skal gi

- kjennskap til Den augsburgske bekjennelse og dens betydning for kristen dogmatikk og etikk
- god kunnskap om sentrale emner fra troslæren knyttet til andre og tredje trosartikkel
- evne til å plassere emner fra troslæren i en økumenisk sammenheng
- god kunnskap om utvalgte emner fra områdeetikken
- evne til å bruke etisk metode i arbeid med emner fra områdeetikken

LITTERATUR

Brunvoll, Arve: "Den augsburgske bekjennelse (art.1-20 og art. 28)" i *Den Norske kirkes bekjennesskrifter : ny oversettelse med innledning og noter*. Oslo: Lunde, 1972 eller senere opplag, s. 32-60, 86-96 (Finnes også i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland. Oslo: Lunde, 1985 eller senere opplag, s. 23-39, 53-58)

Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 142-284

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. [2. utg.]. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 142-266

L "Et utvalg" i *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Oslo: Mellomkirkelig råd, 1997 eller senere opplag, s. 11-16

* "Et utvalg" i *Nådens fellesskap : rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke*. Oslo, : Kirkens informasjonstjeneste, 1994, s. 15-27

C. Religionsvitenskap (4 studiepoeng)

Studiet omfatter arbeid med begreper og metoder som blir brukt i studiet av religioner, med religionsfenomenologi, religionsmøte og nyreligiøsitet og med spørsmål knyttet til religions- og livssynsdialog. Perspektivet på studiet er forståelsen av religioner som levende kilde for tro, moral og livstolkning.

Studiet av religionsvitenskap skal gi

- kjennskap til religionsvitenskapelige begreper, metoder og problemstillinger
- kjennskap til noen religionsfenomenologiske emner
- kjennskap til etikk i religionsmøte
- kjennskap til spørsmål knyttet til religions- og livssynsdialog
- kjennskap til nyreligiøsitet

LITTERATUR

Religionsfenomenologi

- * Kværne, Per: "Tanker omkring studiet av religion" i *Religionshistorie og religionsundervisning : noen fagdidaktiske synspunkter*. [Trondheim]: Tapir, 1983, s. 9- 29
- Eliade, Mircea: "Et utvalg" i *Det hellige og det profane*. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 1994 eller senere opplag, s. 59-127

Nyreligiøsitet

- Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 195-204, 229-271
- Alver, Bente Gullveig, Ingvild Sælid Gilhus, Lisbeth Mikaelsson og Torunn Selberg: "Et utvalg" i *Myte, magi og mirakel : i møte med det moderne*. Oslo: Pax, 1999, s. 7-21, 43-56, 104-133, 172-182, 200-223

Religionsmøte

- Naguib, Sphinz-Amal: "Religion og etikk i islamsk lys" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 78-96
- Lothe, Egil: "Å formidle østlig etikk i et vestlig samfunn", i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 132-150.
- Engelsviken, Tormod: "Tverrkulturell verdiformidling i kristen misjon" i *Mange religioner - én etikk?* / redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 116-131

Organisering og arbeidsformer

Organisering, arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Organisering

- Studentene som skal ha mappevurdering, organiseres i *seminargrupper* som omfatter 20-28 studenter, og ledes av en eller flere lærere/studentassistenter. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning i oppgaveskriving, og til å presentere og drøfte oppgaver og framlegg fra studentene.
- *Storgruppen* er en samling av seminargruppene, og omfatter et helt kull. Her blir det gitt felles undervisning, særlig i form av forelesninger.

Informasjon om gruppene gis ved semesterstart.

Studenter som tar KRL 101- KRL 105 som ett eller flere frittstående emner (uten mappevurdering), har anledning til å være med i seminargruppe hvis det er plass, med de retter og plikter som det innebærer. Disse studentene anbefales å danne egne kollokviegrupper.

Ved studiestart må studentene registrere seg på mappevurdering og melde seg på seminargruppe *eller* registrere seg på skriftlig eksamen i frittstående emner Og evt. søke om å få være med i seminargruppe.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg, får undervisning og veiledning, stimuleres til samtale om faglige og eksistensielle spørsmål, og forelesninger i storgruppe.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

For studenter som tar KRL 101-KRL 105 som ett eller flere frittstående emner, vil arbeidsmåtene for de fleste være selvstudium og forelesninger i storgruppe, eventuelt supplert med deltakelse i seminargruppe, med de arbeidsformer som der finnes.

Studiekrav

For å få mappevurdering av KRL 111 og KRL 112 må studentene oppfylle de studiekravene som er angitt ovenfor (s. 5 og 6). Studiekravene gjelder bl.a. prøver, oppgaveskriving og fram møte på seminar. Samlingen av studiekrav er å betrakte som en *samlemappe*. Studenten må selv sikre seg at vedkommende har oppfylt studiekravene. Oppgaveinnleveringer (de ordinære, samt eventuell rapport eller innføringsoppgaver) samt evaluering av studietilbudet dokumenteres gjennom Fronter og registreres av MFs studieadministrasjon. Tilstedeværelse på seminargrupper registreres av seminarlærer ved begynnelsen av hvert undervisnings-samvær. Studentene er selv ansvarlig for å sikre seg at de er registrert som tilstedeværende på de aktuelle seminarene. Godkjente bibelkunnskapsprøver / kortprøver registreres av MFs studieadministrasjon.

For *KRL 111 Grunnstudier 1* utgjør de samlede studiekravene – dvs ”samlemappen” – følgende:

- Fem til seks oppgaver, levert innen fastsatte frister (registreres i Classfronter).
- godkjent skriftlig prøve i bibelkunnskap (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjent øvingsoppgave i livstolkningsteori (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne der det er seminarundervisning (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjente kortprøver (registreres i studieadministrasjonen)
- en kort rapport (ca.1 side) knyttet til en ekskursjon til moske, synagoge eller lignende(registreres i Classfronter)
- deltagelse i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

For *KRL 112 – Grunnstudier 2* utgjør de samlede studiekravene – dvs. ”samlemappen” – følgende:

- eventuelt godkjente innføringsoppgaver (registreres i Classfronter)
- fire oppgaver, levert innen fastsatte frister (registreres i Classfronter)
- deltagelse ved minst 75% av seminarene for hvert delemne der det er seminarundervisning (registreres i studieadministrasjonen)
- godkjente kortprøver (registreres i studieadministrasjonen)
- deltagelse i evaluering av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester (registreres i Classfronter)

Nærmere orientering om studiekravene for KRL 111 og KRL 112 blir gitt i emneheftene og i forbindelse med undervisningen. Studenter som ikke oppfyller studiekravene innen gjeldende frister, får ikke mappevurdering. Disse studentene må melde seg opp til avsluttende skriftlig eksamen i stedet. Dette skjer ved skriftlig melding til eksamensadministrasjonen så snart det er avklart at mappevurdering ikke blir mulig eller ikke lenger er ønsket av studenten.

Vurdering

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv.

I den avsluttende formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått. Det foreligger en beskrivelse av disse karakterene på 100-nivå. (Jf. Vedlegg 3)

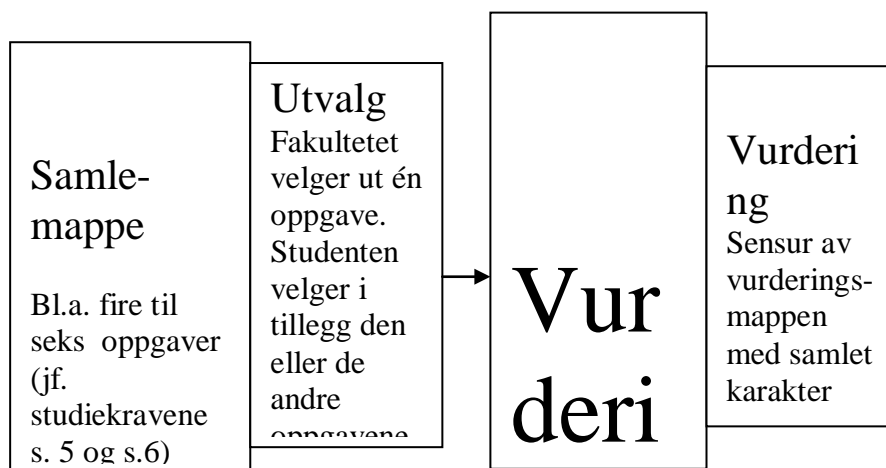
Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen tar sikte på å prøve studentenes evne til å gjøre rede for relevant fagstoff på en oversiktlig og mest mulig selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger. Jf. karakterbeskrivelsen på 100-nivå.

A. Mappevurdering

Når studiekravene er oppfylt, blir den avsluttende vurderingen gjennomført som mappevurdering. Innen fastsatt tid skal hver student levere en *vurderingsmappe*. Oppgavene i vurderingsmappen leveres i to eksemplarer. Det fastsettes én karakter på grunnlag av arbeidene i vurderingsmappen.

Mappevurderingen av KRL 111 og KRL 112 er organisert etter denne modellen:

KRL 111 – Grunnstudier 1

Etter at samlemappen er godkjent, bestemmer fakultetet én oppgave og én kortinnlevering/kortprøve som skal legges i vurderingsmappen. Studentene velger ut de to andre oppgavene. Studentene velger de oppgavene som de selv mener er de beste. Lærerne gir ingen konkret veiledning om utvalg av oppgaver.

For KRL 111 skal *vurderingsmappen* inneholde

- tre av oppgavene fra samlemappen
- én av kortprøvene (legges i mappen av studieadministrasjonen)
- en egenerklæring om at arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk
- et kort refleksjonsnotat (inntil 1000 ord) der studenten reflekterer over egen læring og begrunner utvalget av oppgaver i vurderingsmappen

Oppgavene til vurderingsmappen kan bearbeides helt fram til fristen for innlevering. Dette gjelder ikke den godkjente kortprøven som skal legges i mappen. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbeidet mappe innen en nærmere angitt frist. Den reviderte mappen kan da ikke få bedre karakter enn D.

KRL 112 – Grunnstudier 2

Etter at samlemappen er godkjent, bestemmer fakultet én oppgave og én kortprøve som skal legges i vurderingsmappen. Studenten velger den andre oppgaven, den de selv mener er den beste. Lærerne gir ingen konkret veiledning om utvalg av oppgaver.

For KRL 112 skal *vurderingsmappen* inneholde

- to av oppgavene fra samlemappen
- en av kortprøvene (legges i mappen av studieadministrasjonen)
- en egenerklæring om at arbeidene i vurderingsmappen er selvstendige. For kontroll kan fakultetet be om at oppgaver leveres elektronisk
- et kort refleksjonsnotat (inntil 1000 ord) om egen læring med utgangspunkt i vurderingsmappen

Opgavene til vurderingsmappen kan bearbejdes helt fram til fristen for innlevering. Dette gjelder ikke den godkjente kortprøven som skal legges i mappen. Hvis mappen ikke får ståkarakter, leveres en bearbejdet mappe innen en nærmere angitt frist. Den reviderte mappen kan ikke få bedre karakter enn D.

B. Avsluttende skriftlig eksamen

Studenter som velger å gå opp til skriftlig prøve i enkeltemner (KRL 101-105), får en skriftlig prøve på 4 time pr. emne. Et unntak er her KRL 104, som kan gis som en prøve på seks timer. Studentene får én eller to oppgaver og en samlet karakter for hvert emne. Hvis det gis to oppgaver, må begge være bestått for at eksamen skal være bestått. Hvis en oppgave består av flere spørsmål, må svarene på disse samlet vurderes som bestått.

Eksamen i to emner kan i enkelte semestre slås sammen til en 8-timers eksamen. Det gis da en oppgave fra hvert emne og separate karakterer.

Se også vedlegg 2: Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå, nedenfor s. 22.

Evaluering av studietilbudene

Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

VEDLEGG 1:

Bibelutgaver og hjelpemidler

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

GTs apokryfer:

Det gamle testaments apokryfiske bøker, Oslo: Bibelselskapet 1988. Finnes også i enkelte utgaver av NO 78/85 fra 1993 og senere.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbøker:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

G. Johnstad: *Navn i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1983, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord: Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

VEDLEGG 2:

Godkjente hjelpemidler til avsluttende skriftlig eksamen på 100-nivå

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Tilsvarende internasjonale utgaver kan godkjennes av studieadministrasjonen etter søknad. Før eksamen skal tillegg som ordforklaringer og tidstabell være klippet bort eller forsvarlig plombert.

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

To av de nevnte bibelutgaver samt synopsen lånes ut. Bibelordbøker og eventuelt andre bibelutgaver må studentene selv bringe med på eksamen. Hjelpemidler skal være helt uten understrekninger og notater.

Vedlegg 3

Gjeldende nivåspesifikke karakterbeskrivelse

Fagspesifikke karakterbeskrivelser på 100 nivå:

- A. Besvarelsen viser meget solide kunnskaper i emnet, og viser både overblikk og presis detaljkunnskap. Kunnskapen er gjennomgående gjort relevant i forhold til problemstillinger som er reist. Besvarelsen viser evne til å reise og drøfte problemstillinger som er både rimelige og fruktbare. Besvarelsen viser at kandidaten har god analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker både faglige og sakspesifikke begreper godt. Besvarelsen er resonnerende, ryddig og klar, og viser god metodisk og teoretisk refleksjon. Den dekker all vesentlig kunnskap på en meget tilfredsstillende måte, og viser klar bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- B. Besvarelsen viser gode kunnskaper i emnet. Besvarelsen viser at kandidaten har et godt overblikk og behersker viktig detaljkunnskap. Kunnskapen er relevant plassert og til dels gjort relevant for besvarelsen i form av rimelige problemstillinger. Besvarelsen viser evne til å drøfte viktige problemstillinger og har en rimelig analytisk distanse til kunnskapsstoffet. Kandidaten behersker de viktigste faglige og sakspesifikke begreper godt. Besvarelsen er iblant resonnerende, og i hovedsak ryddig og klar. Den viser noe metodisk og teoretisk refleksjon. Besvarelsen er gjennomgående god på alle viktige felt, og har ingen vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser god bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- C. Besvarelsen viser rimelig gode kunnskaper i emnet. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Kunnskapsutvalget har ett eller flere vesentlige hull. Besvarelsen viser varierende evne til å reise og besvare problemstillinger. Kandidaten behersker noen av de relevante faglige og sakspesifikke begrep. Besvarelsen viser tilløp til resonnement, men har en tendens til å ramse opp innlært stoff. Besvarelsen viser lite analytisk distanse eller metodisk og teoretisk refleksjon. Den er tilfredsstillende på de viktigste felt, men kan han enkelte mangler eller feil av mellomstor karakter. Besvarelsen viser noe bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- D. Besvarelsen dekker noen av de viktigste kunnskapsfelt i emnet, men har også vesentlige hull. Den er tilbøyelig til å være enten noe vag og generell eller fokusere på detaljkunnskap uten at kunnskapsstoffet gjøres relevant. Besvarelsen viser en overveiende tendens til å ramse opp heller enn å resonnerer, reiser i beste fall svake problemstillinger og gjennomfører drøfting/sammenligning dårlig. Begrepsbeherskelsen er svak, selv om noen sentrale begrep beherskes. Besvarelsen viser svake analytiske ferdigheter. Den er grei på sentrale felt, men er ujevn og har vesentlige mangler eller feil. Besvarelsen viser liten bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon.
- E. Besvarelsen dekker det nødtørftigste av sentrale kunnskapsfelt men viser svake evner til refleksjon. Fremstillingen er uklar og /eller oppramsende, kunnskapsutvalget svakt ut over det aller mest sentrale, begrepsbeherskelsen svak, og faglig refleksjon nært fraværende. Besvarelsen har grove mangler og/eller feil. Besvarelsen viser liten til ingen bevissthet om relevante forskjeller eller utviklingslinjer i materialet selv og/eller i den faglige diskusjon. Karakteren kan også gis når kandidaten viser klare brudd på faglige holdninger, men allikevel behersker sentral kunnskap godt.
- F. Besvarelsen gir enten en urimelig tolkning av hvilken kunnskap som skal presenteres, eller har så store mangler og/eller feil at kandidaten ikke kan sies å ha vist tilstrekkelige kunnskaper eller ferdigheter. Karakteren kan også gis når kandidaten demonstrerer klare brudd på faglige holdninger og heller ikke behersker sentral kunnskap godt.

Studieplan

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 1)

Emne KRL 106

Emne KRL 107

Våren 2004

STUDIEPLAN

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

KRL 1

Emne KRL 106 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Emne KRL 107 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Utgave 2004/I

Innledning	s. 3
Studiefag og skolefag	s. 3
Målgruppe og vilkår for opptak	s. 3
Videre studier	s. 3
Overordnede mål	s. 3
Mål og innhold	s. 4
Emnestruktur og vektning	s. 3
Litteratur	s. 3
<i>KRL 106: Religion, etikk og filosofi</i>	s. 4
A. Faglig og didaktisk innføring	s. 4
B. Andre religioner og livssyn	s. 5
C. Etikk og filosofi	s. 6
<i>KRL 107: Bibelen og kristen livstolkning</i>	s. 7
A. Bibelen	s. 7
B. Kristendommens historie	s. 8
C. Kristen livstolkning i dag	s. 9
Arbeidsformer	s. 10
Vurdering	s. 10

Avsluttende skriftlig eksamen	s. 10
Vurderingskriterier	s. 10
Evaluering av studietilbudene	s. 10

Vedlegg 1: Godkjente hjelpemidler til eksamen	s. 11
Vedlegg 2: Utvalgte forskrifter	s. 12

Det teologiske Menighetsfakultet

Gydaskvei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00

<http://www.mf.no>

Innledning

Studiefag og skolefag

Studiet i Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 1 og KRL 2) tar faglig og didaktisk utgangspunkt i skolefaget KRL og i Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Fagperspektivene fra skolefaget står sentralt i studiet. Det blir lagt vekt på emner som er nye i forhold til tidligere lærerpraksis og lærerutdanning. Dette gjelder særlig emner fra religionskunnskap og fra etikk og filosofi. Samtidig blir det lagt vekt på de nye faglige og didaktiske perspektivene på det kristendomsfaglige lærestoffet, og på nye emner innenfor dette lærestoffet. Fagkomponentene i studiet har fått en vektning som svarer til skolefaget KRL.

Målgruppe og vilkår for opptak

Målgruppen for KRL 1 er primært allmennlærere med utdanning fra tiden før innføringen av Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Det er lærere som trenger å kvalifisere seg bedre i forhold til skolefaget eller vil skaffe seg grunnlag for videre studium. Emnene er særlig aktuelle for lærere som fra før bare har grunnutdanning på dette fagområdet, dvs. 5 vekttall i kristendomskunnskap med livssynsorientering. Men målgruppen omfatter også lærere som har videreutdanning fra fagområdet kristendomskunnskap, religionshistorie eller livssynskunnskap fra før innføringen av L97. For disse studentene vil studiet gi faglig og didaktisk oppdatering og kompetanse i forhold til skolefaget KRL.

Vilkår for opptak er generell studiekompetanse, eventuelt realkompetanse for studenter over 25 år.

Studiet er åpent for alle som er kvalifisert for opptak.

Videre studier

Emnene i KRL 1 (KRL 106 og KRL 107) kan inngå i en emnegruppe i KRL innenfor den nye bachelorgraden.

Overordnede mål

Studenten skal

- bli fortrolige med ideen bak skolefaget og med de nye faglige og didaktiske utfordringene i skolefaget
- bli bedre i stand til å legge faget til rette pedagogisk for elever med ulik bakgrunn i religion og livssyn, og til å formidle lærestoffet på en levende måte
- tilegne seg grundig kjennskap til Bibelen og til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til etikk og filosofi, og bli fortrolige med det verdigrunnlaget som norsk skole bygger på
- få erfaring med estetiske uttrykk for religioner og livssyn, og kunne legge til rette for estetisk opplevelse i skolen

- utvikle forståelse, toleranse og respekt mellom mennesker med ulike oppfatninger i tros- og livssynsspørsmål, og øve opp evnen til dialog og til selvstendig og kritisk vurdering i spørsmål som gjelder religion, livssyn og etikk
- stimuleres til personlig vekst, til avklaring av egne tros- og livssynsspørsmål og til utvikling av yrkesetiske holdninger

Mål og innhold

De overordnede målene søkes realisert ved at studentene arbeider med to emner, KRL 106 og KRL 107. med tilhørende delemner.

Emnestruktur og vekting

Hvert emne er på 15 studiepoeng (ECTS-poeng)/ 5 vekttall. Ett vekttall tilsvarer tre studiepoeng. Hvert emne er organisert i tre delemner.

EMNER	DELEMNER	Poeng
KRL 106 Religion, etikk og filosofi	A. Faglig og didaktisk innføring	3,0
	B. Andre religioner og livssyn	7,5
	C. Etikk og filosofi	4,5
KRL 107 Bibelen og kristen livstolkning	A. Bibelen	6,0
	B. Kristendommens historie	6,0
	C. Kristen livstolkning i dag	3,0

Oversikten gir ikke noe samlet bilde av hvordan fagdidaktikken og den estetiske dimensjonen er vektlagt. Grunnen til det er at stoff fra disse områdene er integrert i de andre delemnene. Det er også grunn til å understreke at det inngår etikk i flere av delemnene, ikke bare i delemnet *Etikk og filosofi*. *Kristen livstolkning i dag* tar opp kristen etikk, og *Andre religioner og livssyn* tar opp etikken i ulike religioner og livssyn.

Litteratur

I det følgende er litteraturen satt opp under de enkelte delemnene.

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen når det gjelder omfang og fordypningsgrad.

Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Litteratur merket * er trykket i kopisamling som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.
Litteratur merket L er bokkopi som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

KRL106: Religion, etikk og filosofi

(15 studiepoeng / 5 vekttall)

Emne KRL106 er organisert i tre delemner: *A. Faglig og didaktisk innføring* (3,0 p), *B. Andre religioner og livssyn* (7,5 p), *C. Etikk og filosofi* (4,5 p)

A. Faglig og didaktisk innføring (3,0 p)

Delemnet gir en faglig og didaktisk innføring i skolefaget KRL, med særlig vekt på det som er nytt i faget.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til KRL-fagets oppgaver og egenart
- ha god kunnskap om tekst og fortelling i kristendommen
- ha god kunnskap om spørsmål knyttet til identitet og sosialisering
- ha kjennskap til religionenes estetiske uttrykk
- ha kjennskap til kristne og humanistiske verdier

- ha kjennskap til religions- og livssynsdidaktikk

LITTERATUR

*Lied, Sidsel: "Et utvalg" i *Jeg fant, jeg fant - en bibeltekst! : eleven som forsker og kunstner*. Oslo:

IKO-forl., 1996, s. 22-40.[KRL106A KRL107C]

Mogstad, Sverre Dag og Levi Geir Eidhamar: "Kap. 1-3, 5-11" i *Fag, identitet og fortelling : didaktikk*

til kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering. 2. utg. Oslo:

Universitetsforl., 1999, s. 13-49, 73-217.[KRL106A KRL107C]

B. Andre religioner og livssyn (7,5 p)

Studiet av dette delemnet skal kvalifisere for å undervise om religioner og livssyn på en levende måte. Samtidig skal det gi økt trygghet i møte med elever fra ulike religioner og livssyn. Studiet skal gi kunnskap om religioner og livssyn både ut fra deres selvforståelse og ut fra en vitenskapelig synsvinkel. Religioner og livssyn skal presenteres ut fra sine egne rituelle og estetiske uttrykksformer, og på bakgrunn av egne fortellinger og andre sentrale tekster.

Stoffet skal settes inn i et sammenlignende perspektiv, slik at studentene lærer å se både det som binder religionene og livssynene sammen og det som skiller dem fra hverandre.

Studentene skal bli kjent med religioner og livssyn slik de fremstår internasjonalt og i Norge, i fortid og nåtid. De skal også tilegne seg et visst kjennskap til hvordan det er å vokse opp innenfor ulike religioner/livssyn.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om jødedom, islam, hinduisme og buddhisme: historie, tekster, lære,

- etikk og praksis i dag
- ha kjennskap til høytider, symboler og religiøst liv, og til sosialisering av barn inn i ulike religioner
  - ha kjennskap til bilder/bildeforbud, ornamentikk og arkitektur som uttrykk for religiøst liv
  - ha kjennskap til innvandrerreligiøsitet
  - ha oversikt over religionenes stilling i Norge
  - ha kjennskap til nyreligiøsitet
  - ha god kunnskap om humanisme og naturalisme
  - ha kjennskap til Human-Etisk Forbund: etikk og livsriter
  - ha kjennskap til fagdidaktikk: Bruk av tekster fra ulike religioner og livssyn i undervisningen
  - ha evne til å skille mellom innenfra- og utenfraperspektivet i undervisningen

LITTERATUR

a) Innledende spørsmål

L Gravem, Peder: "Livstolkning" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 47, nr. 6 (1996), s. 235-261.[KRL106B]

* Smart, Ninian: "Worldviews : an inventory" i *Worldviews : crosscultural explorations of human beliefs*. 3. utg. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2000, s. 33-54.[KRL106B]

Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 9-20, 35-48.[KRL106B]

b) Religionskunnskap

Kvalvaag, Robert W.: *Det guddommelige jeg : nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur*. Bergen: Fagbokforlaget, 2003.[KRL106B]

Rian, Dagfinn og Levi Geir Eidhamar: "Kap. 2.1-4.9" i *Jødedommen og islam*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 16-221 (ekskurs, rammer og fotnoter er ikke eksamenspensum).[KRL106B]

Jacobsen, Knut A. og Notto R. Thelle: "Del 1, kap. 1-6 og del 2, kap. 2-6 og 10" i *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 38-145, 177-266, 305-316 (ekskurs, rammer og fotnoter er ikke eksamenspensum).[KRL106B]

c) Livssynskunnskap

Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 107-174.[KRL106B]

L *Humanisme : et livssyn*. Oslo: Human-etisk forbund, 1999?[KRL106B]

* Krogseth, Otto: "Hva er et humanistisk menneskesyn i Norge i dag?" i *Ung teologi : teologisk*

tidsskrift 19, nr. 1 (1986), s. 3-14.[KRL106B]

Stigen, A.: "Humanisme" i *Humanist : organ for Human-etisk forbund* 13, nr. 2 (1987), s. 22-29.[KRL106B]

C. Etikk og filosofi (4,5 p)

Delemnet er nært knyttet til delemnene *Andre religioner og livssyn* og *Kristen livstolkning i*

dag. Deler av etikken er også plassert i delemnet *Faglig og didaktisk innføring*. Der skal studentene særlig arbeide med de kristne og humanistiske verdiene som L97 bygger på. *Kristen livstolkning i dag* og *Andre religioner og livssyn* legger vekt på sammenhengen mellom religion, livssyn og etikk. Denne problemstillingen er aktuell også i dette delemnet. Studentene skal bli fortrolige med sentrale etiske begreper. De skal få kunnskap om ulike syn på forholdet mellom etikk, religion og livssyn, få kjennskap til forskjellige tilnæringsmåter (modeller) i etikken og bli fortrolige med sentrale kristne og humanistiske verdier. Gjennom arbeid med stoff fra filosofihistorien skal studentene bl.a. bli kjent med sammenhengen mellom kunnskapssyn (kunnskapsteori), menneskesyn og etikk. Studentene skal ha kjennskap til den enigheten som ofte foreligger mellom religioner og livssyn når det gjelder etikk. Men de må også lære å se hvordan ulike standpunkter innenfor etikken kan ha sin rot i forskjellige livssyn.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til ulike tilnæringsmåter i etikken og til etisk metode
- ha kjennskap til forholdet mellom person og institusjon i etikken
- ha kjennskap til forholdet mellom etikk, livssyn og religion: ulike tradisjoner og begrunnelser for etikken
- ha kjennskap til kunnskapssyn, menneskesyn og etikk i eldre og nyere filosofihistorie
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Verdiformidling i et flerkulturelt samfunn og formidling av filosofi i skolen

LITTERATUR

a) Etikk og filosofi

Gaarder, Jostein: "Et utvalg" i *Sofies verden : roman om filosofiens historie*. Oslo: Aschehoug, 1991, s.

11-166, 294-331, 362-392, 417-458.[KRL106C]

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen*

etikk. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 27-47, 98-128.[KRL106C]

b) Fagdidaktikk

* Krogseth, Otto: "Verdiformidling i et livssynspluralistisk samfunn" i *Mange religioner - én etikk?* /

redaktør Lars Østnor. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 99-115.[KRL106C]

KRL 107: Bibelen og kristen livstolkning

(15 studiepoeng / 5 vekttall)

Emne KRL107 er organisert i tre delemner: A. *Bibelen* (6,0 p), B. *Kristendommens historie* (6,0 p),

C. *Kristen livstolkning i dag* (3,0 p)

A. Bibelen (6,0 p)

Studiet skal gi grunnleggende kunnskap om Bibelen som helhet og om utvalgte bibeltekster, med hovedvekt på bibelske fortellinger og Bibelen som fortelling. Studiet skal også gi kunnskap om Bibelens tidshistoriske bakgrunn og sette studentene i stand til å foreta elementær tekstanalyse. Det vil også bli lagt vekt på noen sider ved Bibelens historie i vår kulturkrets.

Studiet av Bibelen vil være lagt opp i to deler, knyttet til de tradisjonelle teologiske disipliner Det gamle og Det nye testamente.

MÅL

a) Det gamle testamente

Studenten skal

- ha kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten og til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen som helhet
- ha kjennskap til sider ved Bibelens historie (samling, utbredelse, oversettelse)
- ha kjennskap til Israels historie og metodiske problemer knyttet til denne
- ha kjennskap til GTs historieverk og historiske noveller
- ha kjennskap til følgende skrifter: 1.-4. Mosebok, Rut, Jona
- ha kjennskap til utvalgte avsnitt fra disse bøkene (se pensumlitteraturen)
- ha god kunnskap om bakgrunn for og innhold i 1. Mosebok
- ha god kunnskap om følgende tekster fra 1. Mosebok - deres historiske bakgrunn litterære karakter og teologiske innhold: 1 Mos 2,4-3,24; 12,1-9

b) Det nye testamente

Studenten skal

- ha kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten og til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen som helhet
- ha kjennskap til sider ved Bibelens historie (samling, utbredelse, oversettelse)
- ha kjennskap til NTs ulike skriftgrupper/sjangre
- ha kjennskap til evangeliens tilblivelse og det synoptiske problem
- ha kjennskap til følgende skrifter: Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Apostlenes gjerninger og Johannes' åpenbaring
- ha kjennskap til nytestamentlig tidshistorie
- ha god kunnskap om følgende tekster fra Matteus- og Lukasevangeliet, deres historiske bakgrunn, litterære karakter og teologiske innhold: Matt 3,13-17; 8,23-9,8; 16,13-23; Luk 10,25-42; 15,1-32

LITTERATUR

a) Det gamle testamente

Til: Bibelen som helhet og Bibelens historie:

Hvalvik, R. og Stordalen, T.: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1999, i følgende utvalg:

GTs kanonhistorie, s. 19-24; Bibelens utbredelse og oversettelse, s. 51-64 (felles med NT); Bibelen som helhet, s. 385-470 (felles med NT)

Til Israels historie og problematikk knyttet til denne:

Hvalvik og Stordalen (se ovenfor) s. 73-77

* Storøy, S.: "Litteraturen og Israels historie", i: Storøy, S.: *Ordet kommer nærmere. Innføring i Bibelen*, Oslo: Verbum, 1996, s. 31-47

Til GTs historieverk og historiske noveller:

Hvalvik og Stordalen (se ovenfor), i følgende utvalg:

GTs historieverk, s. 67-97; Historienoveller, s. 98-106

Til 1.-4. Mosebok, Rut og Jona:

Mosebøkene: 1 Mos 1:1-2:3; 6-9; 17 (hele); 22:1-19; 27 (hele); 2 Mos 1-3; 12-15; 32 (hele);
3 Mos 16 (hele); 4 Mos 14:1-35

Rut og Jona: hele bøkene leses

Til 1 Mos og innhold i utvalgte tekster:

Kartveit, M. (red.): *Det gamle testamentet. Analyse av tekstar i utval.* 2. utg. Oslo: Samlaget, 2000, i følgende utvalg:

Berge, K. og Stordalen, T.: "Innledning til arbeidet med Mosebøkene" s. 11-22

Stordalen, T.: "Urhistorien" s. 23-35 og s. 50-68

Berge, K.: "Fedrehistorien" s. 73-95 og s. 104-121

b) *Det nye testamente*

Hvalvik, R. og Stordalen, T.: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning.* Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1999, i følgende utvalg:

NTs kanonhistorie, s. 32-45; Bibelens utbredelse og oversettelse, s. 51-64 (felles med GT); Evangelienes tilblivelse, s. 176-200; Matteusevangeliet, s. 211-222;

Lukasevangeliet, s. 222-232; Apostlenes gjerninger, s. 248-263; Johannes' åpenbaring, s. 368-382; Bibelen som helhet, s. 385-470 (felles med GT).

Skarsaune, O.: *Kristendommens jødiske rødder* (bind 1). København: Credo Forlag, 1996, s. 11-22, 51-56, 63-110 (klammetekster er ikke pensum)

Kvalbein, H.: *Matteusevangeliet I-II* (Bibelverket). Oslo: Luther forlag, 1989-90, i følgende utvalg:

Bind I, s. 102-108, 226-236, 252-263; Bind II, s. 63-75. Også utgitt i ett bind:

Kvalbein, H.: *Fortolkning til Matteusevangeliet*, Oslo: Luther Forlag, 1998, samme sidetall

Kvalbein, H.: *Godt budskap for fattige. Tekster fra Lukasevangeliet.* Oslo: Lunde Forlag, 1981, s. 57-69 og 86-97

B. *Kristendommens historie* (6,0 p)

En kan ikke forstå det historiske grunnlaget for kristendommen bare gjennom arbeid med Bibelen. Kristendommen er formet og formidlet gjennom en lang og mangfoldig tradisjon. I skolefaget skal elevene arbeide med kristendommens historie med hovedvekt på religiøst liv og religiøse uttrykk i ulike tidsepoker. Studentene skal lære å arbeide med hovedemnet ikke bare gjennom tekster som handler om kristen tro og kristent liv, men også gjennom bilder, arkitektur og musikk.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til kirkens historie i oldtiden, middelalderen og reformasjonstiden
- ha kjennskap til hvordan tro og fromhet i disse periodene kommer til uttrykk i kunst, musikk og arkitektur
- ha kjennskap til monastisk kultur og helgentradisjoner
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Arbeid med bilder, arkitektur og musikk fra kristendommens historie

LITTERATUR

Chadwick, O.: *Historien om den kristne sivilisasjonen.* Oslo: Aschehoug, 1997, s. 1-183, 196-239

- Wilson-Dickson, A.: *Musik i kristen tradition. Från tempel och katedraler till kyrkor och torg*. Stockholm: Verbum, 1996, s. 24-63, 72-77, 84-100, 110-117
- Danbolt, G. og Kjerschow, M.: *Billedspor 1*. Oslo: Tell, 1996, s. 90-99, 114-149
- L Haanes, V.: *Fra kristendommens historie: Klosterliv i middelalderen – Reformasjonen*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2001
- Haanes, V.: "Ta eksempel av deres tro. Fra helgenlegende til historisk kritisk forskning", i: *Prismet* 47 (1996/2), s. 55-62

C. Kristen livstolkning i dag (3,0 p)

Kristen tro og livstolkning møter vi også i de to foregående delemnene. Men der er perspektivene først og fremst historiske. I dette delemnet blir det lagt større vekt på et systematisk studium av kristen tro og etikk i dag.

Studiet skal gi oversikt over kristen tro og etikk som livstolkning, og sette kristen tro og etikk i forhold til aktuelle livsspørsmål. Som utgangspunkt skal studentene få kjennskap til luthersk kristendomsforståelse og kjenne innholdet i den apostoliske og den nikenske trosbekjennelsen og i Luthers lille katekisme. Studentene skal også arbeide med nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning.

I dette delemnet blir det lagt størst vekt på det som er karakteristisk for kristen etikk. Etikk forstått i lys av kristen tro og tradisjon blir satt i forhold til andre former for etikk.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til kristen tro og etikk som livstolkning med utgangspunkt i den apostoliske trosbekjennelse, den nikenske trosbekjennelse og Luthers lille katekisme
- ha god kunnskap om bruk av Bibelen i dogmatikk, det kristne gudsbilde og til kristen forståelse av forholdet mellom Guds åpenbaring og menneskelig religiøsitet
- ha god kunnskap om grunnlaget for kristen etikk og dens forhold til andre former for etikk
- ha kjennskap til nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Arbeid med kristne høytider og salmer i skolen

LITTERATUR

a) Kristen tro og livstolkning

- Den apostoliske og den nikenske trosbekjennelse, i: Brunvoll, A.: *Den norske kirkes bekjennesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, 1972 (eller senere), s. 17-25 **eller i:** Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken*. Oslo: Lunde forlag, 1985 (eller senere), s. 15-18
- Luthers lille katekisme, i: Brunvoll, A.: *Den norske kirkes bekjennesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, 1972 (eller senere), s. 98-148 **eller i:** Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken*. Oslo: Lunde forlag, 1985 (eller senere), s. 277-295
- L Gravem, P.: Livstolkning, i: *Prismet* 47 (1996/6), s. 262-273
- Henriksen, J.-O.: *Guds virkelighet*. Oslo: Luther forlag, 1994, s. 32-33, 38-86
- Jensen, O.J.: *Katekismens teologi*. Oslo: Credo 1994, s. 37-71
- * Schumacher, J.: "Svein Ellingsen og 'Det skjulte nærvær'", i: *Salmespråk – kunst og kommunikasjon. Svein Ellingsen-seminar på Norges Musikkhøgskole*. Oslo: Verbum, 1992, s. 59-66
- * Hansen, K.M.: "Skapelsestankens livsforståelse i Svein Ellingsens salmediktning", i: *Salmespråk* (se ovenfor), s. 73-81

b) Kristen etikk

Heiene, G. og Thorbjørnsen, S.O.: *Fellesskap og ansvar*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 19-26 og 48-97

Jensen, O.J.: *Katekismens teologi*, Oslo: Credo 1994, s. 75-90

c) Fagdidaktikk

Se artikler av Schumacher og Hansen, og emnet "Faglig og didaktisk innføring"

Arbeidsformer

Arbeidsformene består i det vesentlige av fellesforelesninger og selvstudium, men kan også omfatte frivillig oppgaveskriving. Lærerne kan svare på faglige spørsmål via e-post. Studentene har adgang ved egen brukerkode til fakultetets internettbaserte undervisningsstøtte (Stylos). Studentene oppfordres til å danne egne kollokviegrupper.

Vurdering

Avsluttende skriftlig eksamen

For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet. Eksamen består av en skriftlig prøve på 4 timer for hvert av emnene KRL 107 og KRL 108. Det brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Klage på karakter

For spørsmål om klage på karakter, jf. forskrift for klagebehandling (vedlegg).

Vurderingskriterier

Ved eksamen tar en sikte på å prøve studentenes evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Evalueringskriterier

Både studenter og lærere skal være med på å evaluere studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vedlegg 1

Godkjente hjelpemidler ved eksamen

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, * til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

* samsvarer med følgende bibelversjon

Annet

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen. Oslo: KUF, 1996

KRL-boka. Oslo: Læringscenteret, 2002.

Studentene må selv ta med seg hjelpemidler til eksamen.

Alle hjelpemidler skal være uten notater.

Vedlegg 2

Utvalgte forskrifter

1. STUDENTENES PLIKTER OG RETTIGHETER

Den som blir innskrevet som student ved Menighetsfakultetet, er automatisk også medlem av Studentsamskipnaden, med de plikter og rettigheter dette innebærer.

Frister for oppmelding til eksamen o.l. blir kunngjort i forelesningskatalogen.*

Studenter som avbryter sitt studium for mer enn ett semester eller for godt, skal sende skriftlig melding om dette til fakultetet.

En student som har gjort seg skyldig i grovt brudd mot de bestemmelser som gjelder på fakultetet eller i uverdigg adferd som i betydelig grad kan skade fakultetet i det allmenne omdømme, kan utvises for en tid eller for alltid.

2. FORSKRIFTER FOR EKSAMENSKANDIDATER

Oppmelding til eksamen, annullering av oppmelding

Oppmelding skjer skriftlig via semesterregistreringsarket.* For å få melde seg opp til eksamen, må en ha betalt semesteravgift.

Annullering av eksamensoppmelding må skje skriftlig og mottas innen en uke før prøven i vedkommende fag.

Studenter som ikke møter til eksamen eller trekker seg etter annulleringsfristens utløp, regnes for å ha fremstilt seg til eksamen når gyldig forfallsgrunn ikke foreligger.

Alminnelige bestemmelser ved eksamensprøver

- a. Eksamenskandidatene må møte i god tid før prøven, og i tilfelle sykdom eller annen hindring melde fra om dette så snart som mulig. Om noen møter fram først etter at oppgaven er opplest/utdelt, kan vedkommende ikke delta i dagens prøve, men kan etter søknad gis adgang til å gå opp til utsatt prøve.
  - b. Ingen notater må medbringes eller nyttes ved prøvene.
- c. Under prøven må ingen form for meddelelse finne sted mellom eksamenskandidatene uten gjennom inspektør.
- d. Ingen eksamenskandidat må forlate sin plass under prøven unntatt når vedkommende går ut sammen med en inspektør. En inspektør kan følge høyst 2 personer av gangen ut av eksamenslokalet.
- e. Ingen eksamenskandidat må forlate eksamenslokalet før tidligst en time etter at oppgaven er opplest/utdelt.
- f. Ved opphold utenfor eksamenssalen må ingen samtale om oppgaven eller overhodet om teologiske emner finne sted, verken med inspektøren eller mellom eksamenskandidatene innbyrdes.
- g. Besvarelsen innleveres senest når tiden er ute, uten hensyn til om den er fullført eller ikke.
  - h. Den som har avlagt de skriftlige prøver, kan ikke unndra seg sensur for disse.

- i. Dersom noen overveier å trekke seg fra prøven, skal vedkommende først konferere med enten dekanus, undervisningsleder eller studieveileder, avdelingsleder eller faglærer.

*Deltidsstudentene med undervisning fredager/lørdager blir automatisk oppmeldt til eksamen ved innbetaling av semesteravgift.

- j. Den som trekker seg fra en prøve, har ikke adgang til å gå opp til ny prøve ved begynnelsen av det påfølgende semester, men henvises til de følgende ordinære eksamener.

Eksamensbesvarelsene

- a. Besvarelsene ved skriftlige klausurprøver føres inn på særlige innføringsark, som eksamenskandidatene får utlevert.
- b. Oppgavens ordlyd skrives av etter det utdelte oppgaveark og føres på besvarelsens tittelside. Under dette skrives det kandidatnummer en har fått tildelt, dato, men ikke noe navn.
- c. Fakultetet kan etter søknad gi adgang til å levere eksamensbesvarelses avfattet på et av de vanlige fremmedspråk. Søknad om dette må leveres sammen med eksamensoppmeldingen.
- d. Dersom en besvarelse er vanskelig å lese på grunn av utydelig håndskrift, forkortelser og lignende, må eksamenskandidaten være forberedt på ikke å få sensur.
  - e. Det er ikke adgang til å føre inn eksamensbesvarelses med blyant.

Sykdom under eksamensarbeid og eksamen, kontinuasjon

- a. Dersom en student på grunn av sykdom eller tvingende velferdsgrunner er hindret fra å levere inn skriftlige hjemmearbeider til fastsatt tid og så snart som mulig sender inn en legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan vedkommende gis utsettelse med innleveringen. Av legeerklæringen må det gå tydelig fram i hvilket tidsrom studenten har vært sykmeldt, og om sykmeldingen var hel eller delvis. Legeerklæringer og velferdsgrunner godkjennes av undervisningsadministrasjonen.
- b. Dersom en student på grunn av sykdom eller tvingende velferdsgrunner er hindret fra å møte til en prøve og så snart som mulig sender inn legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan studenten gis adgang til å avlegge vedkommende prøve ved kontinuasjon (utsatt prøve). Av legeerklæringen må det gå tydelig fram i hvilket tidsrom studenten er sykmeldt. Legeerklæringer og velferdsgrunner godkjennes av undervisningsadministrasjonen. Kontinuasjonsprøve skal holdes så snart studentens helse og forholdene forøvrig tillater det, om mulig innen det samme semester.
- c. Dersom en student blir syk under eksamen, må det som er utarbeidet av besvarelsen, innleveres til sensur før vedkommende forlater eksamenslokalet. I motsatt fall regner en at vedkommende har trukket seg fra eksamen. Dersom vedkommende innen en uke innsender legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan studenten gis adgang til å avlegge prøven ved kontinuasjon (utsatt prøve) etter samme bestemmelser som i pkt. b. Legeerklæringer godkjennes av undervisningsadministrasjonen.

3. FORSKRIFT FOR KLAGEBEHANDLING

(Jfr. Lov om universiteter og høyskoler §51 og §52)

§1 Klage over formelle feil ved eksamen

Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av styret selv eller av styrets klagenemnd på vegne av styret.

Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 2.

Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

Finner styret eller styrets klagenemnd at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

§ 2 Begrunnelse for og klage over karakterfastsetting

Studenten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse framsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse framsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, dog aldri mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg.

Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelig for studentene etter at karakterer er fastsatt.

En student kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsettingen eller klage over feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av sensuren framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

Ved ny sensurering benyttes nye sensorer. Endring kan gjøres både til gunst og til ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

Bedømmelse av muntlig prestasjon eller annen bedømmelse som på grunn av prøvens art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

Studieplan

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 2)

Emne KRL 108

Emne KRL 109

Høsten 2004

STUDIEPLAN

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

KRL 2

Emne KRL 108 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Emne KRL 109 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Utgave 2004/II

Innledning	s. 3	
Studiefag og skolefag	s. 3	
Målgruppe og vilkår for opptak		s. 3
Progresjon og videre studium	s. 3	
Overordnede mål	s. 3	
Mål og innhold	s. 4	
Emnestruktur og vektning	s. 3	
Litteratur	s. 4	
<i>KRL 108: Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk</i>	s. 5	
A. Bibelen	s. 5	
B. Andre religioner og livssyn	s. 6	
C. Fagdidaktikk	s. 7	
<i>KRL 109: Kristen livstolkning, etikk og filosofi</i>	s. 7	
A. Kristendommens historie		s. 7
B. Kristen livstolkning i dag	s. 8	
C. Etikk og filosofi		s. 8
Arbeidsformer		s. 9
Vurdering		s. 9
Avsluttende skriftlig eksamen	s. 9	
Vurderingskriterier		s. 9
Evaluering av studietilbudene		s. 9
Vedlegg 1: Godkjente hjelpemidler til eksamen		s. 10
Vedlegg 2: Utvalgte forskrifter		s. 11

Det teologiske Menighetsfakultet

Gydaskvei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00

<http://www.mf.no>

Innledning

Studiefag og skolefag

Studiet i Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 1 og KRL 2) tar faglig og didaktisk utgangspunkt i skolefaget KRL og i Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Fagperspektivene fra skolefaget står sentralt i studiet. Det blir lagt vekt på emner som er nye i forhold til tidligere lærerpraksis og lærerutdanning. Dette gjelder særlig emner fra religionskunnskap og fra etikk og filosofi. Samtidig blir det lagt vekt på de nye faglige og didaktiske perspektivene på det kristendomsfaglige lærestoffet, og på nye tema innenfor dette lærestoffet.

Målgruppe og vilkår for opptak

Studiet retter seg i hovedsak mot lærere og andre som trenger å kvalifisere seg bedre i forhold til skolefaget KRL eller vil skaffe seg grunnlag for videre studier. Målgruppen for KRL 2 er særlig lærere og andre som allerede har tatt KRL 1 eller tilsvarende. Det kan være 30 studiepoeng/10 vekttall KRL fra allmennlærerutdanning, 30 studiepoeng/10 vekttall KRL fra Menighetsfakultetet eller tilsvarende.

Vilkår for opptak til KRL 2 er generell studiekompetanse.

Progresjon og videre studium

Med tanke på progresjonen i studiet kan det være en fordel å ta KRL 1 eller tilsvarende før KRL 2. Men det er ingen forutsetning. Studieplanene er utformet slik at en også kan ta KRL 2 først. KRL 1 gir en bred innføring, med særlig vekt på det som er nytt i skolefaget. KRL 2 skal utvide kunnskapene, gi en viss faglig og didaktisk fordypning, styrke kvalifikasjonene for undervisning og legge grunnlag for videre studium.

Emne KRL 108 og 109 på til sammen 30 studiepoeng (ECTS-poeng) / 10 vekttall kan inngå i en emnegruppe i KRL innenfor den nye bachelorgraden.

Overordnede mål

Studentene skal

- bli fortrolige med ideen bak skolefaget og med de nye faglige og didaktiske utfordringene i skolefaget
- bli bedre i stand til å legge faget til rette pedagogisk for elever med ulik bakgrunn i religion og livssyn, og til å formidle lærestoffet på en levende måte
- tilegne seg grundig kjennskap til Bibelen og til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til etikk og filosofi, og bli fortrolige med det verdigrunnlaget som norsk skole bygger på
- få erfaring med estetiske uttrykk for religioner og livssyn, og kunne legge til rette for

- estetisk opplevelse i skolen
- utvikle forståelse, toleranse og respekt mellom mennesker med ulike oppfatninger i tros- og livssynsspørsmål, og øve opp evnen til dialog og til selvstendig og kritisk vurdering i spørsmål som gjelder religion, livssyn og etikk
- stimuleres til personlig vekst, til avklaring av egne tros- og livssynsspørsmål og til utvikling av yrkesetiske holdninger
- tilegne seg bedre kjennskap til sentrale emner i faget og legge grunnlag for videre studium.

Mål og innhold

De overordnede målene søkes realisert ved at studentene arbeider med to emner, KRL 108 og KRL 109 med tilhørende delemner.

Emnestruktur og vektning

Hvert emne er på 15 studiepoeng / 5 vekttall. Ett vekttall tilsvarer tre studiepoeng. Hvert emne er organisert i tre delemner.

EMNER	DELEMNER	Poeng
KRL 108 Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk	A. Bibelen	6,0
	B. Andre religioner og livssyn	4,5
	C. Fagdidaktikk	4,5
KRL 109 Kristen livstolkning, etikk og filosofi	A. Kristendommens historie	4,5
	B. Kristen livstolkning i dag	6,0
	C. Etikk og filosofi	4,5

Denne oversikten gir ikke noe samlet bilde av hvordan fagdidaktikken er vektlagt. Grunnen er at fagdidaktikk også er integrert i de andre delemnene. Det bør også nevnes at det inngår etikk i flere av delemnene, ikke bare i delemnet *Etikk og filosofi*. Delemnet *Kristen livstolkning i dag* tar opp kristen etikk, og delemnet *Andre religioner og livssyn* tar opp etikk i ulike religioner og livssyn.

Litteratur

I det følgende er litteraturen satt opp under de enkelte delemnene.

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen når det gjelder omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Litteratur merket * er trykket i kopisamling som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

Litteratur merket L er bakkopi som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

KRL108: Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk

(15 studiepoeng / 5 vektall)

Emne KRL108 er organisert i tre delemner: *A. Bibelen* (6,0 p), *B. Andre religioner og livssyn* (4,5 p) og *C. Fagdidaktikk* (4,5 p).

A. Bibelen (6,0 p)

Delemnet skal utvide den kunnskap og innsikt som studentene har tilegnet seg i KRL107. Det blir lagt vekt på mer grundig arbeid med bibeltekster, på utvidet kjennskap til bibelsk tematikk og på bruk av bibeltekster i opplæringen.

Studiet gir kunnskap om ulike eksegetiske tradisjoner/metoder for teksttolkning og evne til å bruke slike metoder til å tolke bibeltekster av ulike sjangre. Studiet skal også gi kjennskap til utvalgt bibelsk tematikk og til forholdet mellom den jødiske og den kristne Bibelen. I tilknytning til fagstudiet må studentene også arbeide med bruk av bibeltekstene i opplæringen.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til exodusfortellingen i 2. Mosebok 1–15,
- ha kjennskap til GTs poetiske, profetiske og visdomsteologiske litteratur,
- ha kjennskap til følgende avsnitt fra de profetiske bøker: Jes 7–9; Jer 1:1–2:19; 8; 31:31–40; 36; Am 1–3; 7–9,
- ha kjennskap til NTs brevlitteratur med vekt på følgende Paulusbrev: Romerbrevet, 1. Korinterbrev, Filipperbrevet,
- ha kjennskap til Paulus-fortellingen i Apostlenes gjerninger,
- ha kjennskap til Johannesevangeliet,
- ha kjennskap til metoder for teksttolkning og evne til å anvende disse metodene i analyse av følgende bibeltekster: 1 Mos 22:1-19; 2 Mos 20:1-17; Sal 8 og 23; Jes 6:1-13; Joh 1:1-18; 2:1-12; 3:1-21; 9:1-41; 11:1-57; 13:1-20,
- ha kjennskap til fagdidaktikk og bibeltekster som kilde for livstolkning (jf. emnet Fagdidaktikk),
- ha kjennskap til bruk av bibeltekster og barnebibler i skolen, inkludert tekster som er felles for jødisk og kristen tradisjon.

LITTERATUR

"Arbeidsskjema : til bruk ved historisk orientert analyse av bibeltekster" i *"Forstår du det du leser?" : en innføring i bibelfaglig metode*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2003, s. ikke angitt.[KRL108A]

Berge, Kåre, Terje Stordalen, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamentet : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 78-82, 97-104, 125-153, 200-225, 248-267, 311-325, 352-359.[KRL108A]

Hvalvik, Reidar: "Et utvalg" i *Fra Jerusalem til jordens ender : hovedtrekk i Apostlenes gjerninger.* 2. utg. Oslo: Credo, 1992, s. 52-65, 105-132.[KRL108A]

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning.* Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 77-84, 107-155, 161, 232-245, 264-299, 315-319, 444-459.[KRL108A]

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Hovedtanker i Johannes-evangeliet*. Oslo: Lunde, 1970, s. 26-96.[KRL108A]

* Ramsfjell, Astri: "Barnebibler og Bibelen for barn" i *Bibel og bibeloversettelse* / redaktør Dagfinn Rian. Trondheim: Tapir, 1995, s. 67-95.[KRL108A]

* Rian, Dagfinn: "Det Gamle Testamente og Den jødiske bibel - et fagdidaktisk memento" i *Kropp og sjel : festskrift til professor Olav Hognestad* / redaktør Dagfinn Rian, et al. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2000, s. 131-140.[KRL108A]

Skarsaune, Oskar: "Jesus er Messias" i *Da Skriften ble åpnet : den første kristne tolkning av Det gamle testamente*. Oslo: Den norske israelsmisjon/Nye Luther, 1987, s. 57-84.[KRL108A]

B. Andre religioner og livssyn (4,5 p)

Gjennom dette delemnet skal studentene bli fortrolige med begrep og metoder som blir brukt i studiet av religioner. De skal få innsyn i hvordan religioner fungerer som levende kilde for tro og livstolkning. På grunnlag av den tidligere innføringen i verdensreligionene skal studentene tilegne seg kunnskaper om mangfold og nyreligiøse strømninger.

Studentene skal gjøre seg kjent med ulike tradisjoner når det gjelder synet på religions- og livssynsdialog, og skal selv kunne lede og delta i dialog om religiøse og livssynsrelaterte emner. Studentene skal også tilegne seg grunnleggende innsikt i å arbeide med religions- og livssynsdialog i skolen.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om religionsvitenskapelige begrep, metoder og problemstillinger,
- ha god kunnskap om sammenligning av ulike religioner og livssyn
- ha kjennskap til mystikk i religionene,
- ha kjennskap til etikk i religionene,
- ha kjennskap til nyreligiøse strømninger med vekt på sjamanisme,
- ha kjennskap til økosofi og feminisme som livssyn,
- ha kjennskap til fagdidaktiske spørsmål: Religions- og livssynsdialog i skolen

LITTERATUR

* Breivik, Nils Olav: "Trommereisen : mennesket, naturen og ånde verdenen" i *Brytninger i en ny tid* / redaktør Audun Mosevoll. Bergen: NLA-forlaget, 1996, s. 33-52.[KRL108B]

Eliade, Mircea: "Et utvalg" i *Det hellige og det profane*. 3. utg. Oslo: Gyldendal, 2002, s. 43-127.[KRL108B]

* "Et utvalg" i *Samiske beretninger* / redaktør Brita Pollan. Oslo: Aschehoug, 1997, s. 185-187, 268-274, 350-355, 374-382.[KRL108B]

L Geels, Antoon og Owe Wickström: "Et utvalg" i *Den religiösa människan : en introduktion till religionspsykologin*. 4. omarb. utg. Stockholm: Natur och Kultur, 1999, s. 198-223.[KRL108B]

Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson: "Et utvalg" i *Nytt blick på religion : studiet av religion i dag*. Oslo: Pax, 2001, s. 15-36.[KRL108B]

* Hauge, Astri: *Feminisme : livssyn eller politisk ideologi?* Oslo: Det Teologiske Menighetsfakultet, 1997.[KRL108B]

Jensen, Tim og Mikael Rothstein: "Et utvalg" i *Etikken og religionerne*. 2. rev. udg. København: Aschehoug, 2002, s. 30-38, 128-144, 174-183, 216-229.[KRL108B]

* Kværne, Per: "Tanker omkring studiet av religion" i *Religionshistorie og religionsundervisning : noen fagdidaktiske synspunkter* / redaktør Per Kværne, et al. Trondheim: Tapir, 1983, s. 9-29.[KRL108B]

Leirvik, Oddbjørn: "Kap. 1.4 og 4.2" i *Religionsdialog på norsk*. Ny og utvida utg. Oslo: Pax, 2001, s. 44-56, 157-170.[KRL108B]

* Næss, Arne: "Økosofi" i *Økologi, økofilosofi* / redaktør Arne Vinje, et al. Oslo: Gyldendal, 1975, s. 150-163.[KRL108B]

Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 9-20, 35-41.[KRL108B]

C. Fagdidaktikk (4,5 p)

Fagdidaktikk inngår som deler i de andre hovedlelmene i planen. I tillegg blir fagdidaktikk regnet som et eget delemne. Dette delemnet omfatter tre ulike deler. I den ene delen skal studentene arbeide med en overgripende problemstilling i forhold til faget, nemlig identitetsutvikling og sosialisering i et flerkulturelt samfunn/en flerkulturell skole. I den tredje delen legger en vekten på analyse av ulike sjangre og bruk av ulike lese måter i møte med litterære tekster.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til identitetsutvikling og sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- ha god kunnskap om skoleteoretiske og oppdragelsesteoretiske grunnlagsproblemer
- ha god kunnskap om sjangre og lese måter

LITTERATUR

Asheim, Ivar og Sverre Dag Mogstad: "Kap. 2 og 6-8" i *Religionspedagogikk : tolkning, undervisning, oppdragelse*. Rev. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1987, s. 23-55, 80-152.[KRL108C]

* Engen, Thor Ola: "Integrerende sosialisering i majoritetens skole?" i *Like muligheter? : migrasjonspedagogikk i videregående skole*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1994, s. 145-170.[KRL108C]

* Ramsfjell, Astri: "Skjønnlitteratur og religiøs sosialisering" i *Bibelske temaer i litteratur, film og teater* / redaktør Peter Wilhelm Bøckman. Trondheim: Tapir, 1987, s. 127-160.[KRL108C]

Skarðhamar, Anne-Kari: "Et utvalg" i *Litteraturundervisning : teori og praksis*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 13-64.[KRL108C]

Svensen, Åsfrid: "Et utvalg" i *Tekstens mønstre : innføring i litterær analyse*. Oslo: Universitetsforl., 1985, s. 19-56, 83-128, 170-184.[KRL108C]

KRL 109: Kristen livstolkning, etikk og filosofi

(15 studiepoeng / 5 vektall)

Emne KRL 109 er organisert i tre delemner: *A. Kristendommens historie* (4,5p), *B. Kristen livstolkning i dag* (6p) og *C. Etikk og filosofi* (4,5p)

A. Kristendommens historie (4,5 p)

Dette studieemnet omfatter kristendommens historie i Norge, og skal gi dypere innsikt i vår stedeagne, norske religiøse tradisjon. Det legges vekt på studiet av kirkens praksis og trosliv, og hvordan dette uttrykker seg i litteratur, salmer, kunst og arkitektur.

Studenten skal

- ha god kunnskap om kirken og den kristne kulturen i Norge gjennom historien: tro, samfunnssyn, etiske idealer, estetisk uttrykk inkludert salmer
- ha kjennskap til fremveksten av de ulike frikirkesamfunn og de frivillige kristne organisasjoner i Norge
- ha kjennskap til kirkehistoriens fagdidaktikk

LITTERATUR

Didaktiske moment 2002 [cited 2003].

<http://www.fagbokforlaget.no/boker/kristendomshistorie.htm> [KRL109A]

Elstad, Hallgeir J. og Per Halse: *Illustrert norsk kristendomshistorie*. Bergen: Fagbokforl., 2002.[KRL109A]

B. Kristen livstolkning i dag (6,0 p)

Dette delemnet skal være en fordypning i sentrale emner i kristen tro og etikk. I tråd med skolefaget tas det utgangspunkt i en luthersk kristendomsforståelse. Samtidig legges det vekt på møtet mellom ulike kristne konfesjoner i dag og på forholdet til andre religioner og livssyn.

I arbeidet med den kristne tro skal studentene tilegne seg innsikt i sentrale emner knyttet til de tre trosartiklene og kunne plassere slike emner i en økumenisk sammenheng.

Studiet av kristen etikk har nær sammenheng med delemnet «Etikk og filosofi», men har også en viss sammenheng med «Andre religioner og livssyn». Studentene skal bli kjent med

utvalgte grunnlagsspørsmål i kristen etikk og kunne gjennomføre etiske resonnement i arbeid med konkrete etiske emner.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om sentrale emner fra tros læren, knyttet til de tre trosartiklene
- ha kjennskap til utvalgte konfesjoner
- ha kjennskap til kristen tro i møte med andre religioner og livssyn
- ha god kunnskap om etikk og menneskesyn som et grunnlagsspørsmål i kristen etikk
- ha evne til bruk av etiske resonnement på konkrete etiske tema
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Å undervise om kristen tro i vår flerkulturelle skole

LITTERATUR

* Berentsen, Jan-Martin: "Kristendommen og religionene" i *Missiologi i dag* / redaktør Knud Jørgensen, et al. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 202-224.[KRL109B]

"Et utvalg" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen, et al. Trondheim: Tapir, 1993, s. 11-18, 43-54, 113-168, 195-203, 219-256.[KRL109B]

* Gravem, Peder: "Sanningsspørsmålet i det nye kristendomsfaget : med særleg vekt på det estetiske og det rituelle" i *Forankring og fornyelse : kristendomsundervisning i endring*. 2. utg. / redaktør Lars Inge Magerøy, et al. Oslo: IKO-forl., 2000, s. 77-92.[KRL109B]

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 122-266.[KRL109B]

Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 67-201, 220-242, 265-284.[KRL109B]

* "Kap. 4.1-4.7" i *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Oslo: Mellomkirkelig råd, 1997, s. 13-19.[KRL109B]

C. Etikk og filosofi (4,5 p)

Dette delemnet skal videreføre arbeidet med etikk og filosofi fra den første studieenheten. Studiet skal gi bredere og dypere kjennskap til allmenn etikk og moralfilosofi. Samtidig må en se sammenhengen mellom dette delemnet og innslag av etikk i de to foregående delemnene. Studentene skal tilegne seg kjennskap til aktuelle normative teorier fra moralfilosofien. De skal bli kjent med hvordan en bygger opp etiske resonnement, og de skal kunne bruke slike resonnement i arbeid med konkrete etiske problemer. Studiet skal også gi bedre kjennskap til forholdet mellom etikk og menneskesyn, gjennom arbeid med stoff fra nyere filosofihistorie.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til etiske resonnement (etisk argumentasjon), og evne til å bruke slike resonnement i arbeid med konkrete etiske emner
- ha kjennskap til normative teorier og verdilære
- ha god kunnskap om menneskesyn og etikk hos Kierkegaard, Sartre, Marx og Freud

- ha kjennskap til et utvalg konkrete etiske emner som er aktuelle i skolefaget.
- ha kjennskap til fagdidaktikk: etikk og filosofi i møte med elevenes livsverden

LITTERATUR

Christoffersen, Svein Aage og Torstein Selvik: "Et utvalg" i *Engasjement og livsytring : innføring i etikk for pedagoger*. 2. utg. Oslo: Tano Aschehoug, 1999, s. 112-188.[KRL109C]

* "Filosofiske tekster av Kierkegaard, Sartre, Marx og Freud : et utvalg" i *Kopisamling til KRL 2*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. ikke angitt.[KRL109C]

* Hagen, Jimmy Zander: "Kierkegaards eksistensfilosofi" i *Eksistens og ansvar : praktisk filosofi*. 2. udg. København: Gyldendal Uddannelse, 1999, s. 103-113.[KRL109C]

Johansen, Kjell Eyvind og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Innføring i etikk*. Rev. utg. Oslo: Universitetsforl., 2000, s. 116-179.[KRL109C]

Schjelderup, Ariane, Beate Børresen og Øyvind Olsholt: "Et utvalg" i *Filosofi i skolen*. Oslo: Tano Aschehoug, 1999, s. 53-76, 230-246.[KRL109C]

Stevenson, Leslie: "Et utvalg" i *Syv teorier om menneskets natur*. Oslo: Cappelen, 1994, s. 17-39, 73-130.[KRL109C]

Arbeidsformer

Arbeidsformene består i det vesentlige av fellesforelesninger og selvstudium, men kan også omfatte frivillig oppgaveskriving. Lærerne kan svare på faglige spørsmål via e-mail. Studentene oppfordres til å danne egne kollokviegrupper.

Vurdering

Avsluttende skriftlig eksamen

For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet. Eksamen består av en skriftlig prøve på 4 timer for hvert av emnene KRL 108 og KRL 109. Det brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Klage på karakter

For spørsmål om klage på karakter, jf. forskrift for klagebehandling (vedlegg)

Vurderingskriterier

Ved eksamen tar en sikte på å prøve studentenes evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Evalueringsstudietilbudene

Både studenter og lærere skal være med på å evaluere studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vedlegg 1

Godkjente hjelpemidler til eksamen

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, *til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til
NB 88

*som samsvarer med følgende bibelutgave

Annet

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen. Oslo: KUF, 1996

KRL-boka. Oslo: Læringscenteret, 2002.

Hjelpemidler må studentene selv bringe med på eksamen.

Alle hjelpemidler skal være uten notater.

Vedlegg 2
Utvalgte forskrifter

UTDRAG AV REGLEMENT OM OPPTAK, STUDIER OG EKSAMEN VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Vedtatt av styret ved Det teologiske Menighetsfakultet 8. september 2003.

§ 2: Student og grunnutdanning; definisjoner

Student er den som har studierett ved institusjonen. Studierett har den som er tatt opp i samsvar med § 3. Studieretten gjelder fram til det inntreer en opphørsgrunn i samsvar med reglementet her.

Med grunnutdanninger menes studier der opptakskravet er generell studiekompetanse, jf. universitets- og høgskolelovens § 37, pkt. 1, ev. i kombinasjon med spesielle opptakskrav vedtatt av styret. Med mindre noe annet er bestemt i studieplanen regnes studieprogram på bachelor-nivå, mastergrad av fem års varighet og profesjonsstudiet i teologi (cand. theol) som grunnutdanninger.

§ 6 Dokumentasjon og ettersending

Søknad om opptak skal sendes på fastsatt søknadsskjema.

Alle opplysninger som er relevante for søknaden, skal dokumenteres. Søkeren plikter å orientere seg om hvilken dokumentasjon som er nødvendig for at søknaden skal kunne behandles. Dokumentasjonen er attesterte kopier av originaldokumenter.

Dokumentasjon som ikke er mulig å legge ved innen søknadsfristen, kan ettersendes. I søknaden må søkeren angi hvilken dokumentasjon som eventuelt blir ettersendt.

§ 7. Studierett

For å oppnå studierett må studenten være tatt opp, jf. § 3. Fakultetet kan i tillegg vedta regler om påbudt frammøte ved studiestart, herunder om gyldig forfall m.v. Manglende frammøte kan medføre tap av studieretten.

Studieretten gjelder det studieprogrammet eller emne/emnegruppe studenten er tatt opp til. Det kan stilles tilleggskrav til deltakelse og gjennomføring av emner som inneholder praksis. Studieplanene for de ulike studieprogrammene fastsetter slike tilleggskrav.

Studieretten omfatter:

A. rett til å få fastsatt utdanningsplan i samsvar med § 8

- B. rett til å delta i undervisning i samsvar med studieplanen for det enkelte emne eller program og i samsvar med utdanningsplanen
- C. rett til veiledning og til å bruke andre ressurser i samsvar med studieplanen, utdanningsplanen og eventuelle andre regler gitt av fakultetet, herunder lesesaler, datamaskiner osv.
- D. rett til å bli vurdert (se § 12) i samsvar med studieplanen og bestemmelsene i dette reglementet, jf. del 3.

§ 12: Grunnregler om eksamen

En eksamen anses påbegynt:

1. Ved skoleeksamen: Straks eksamensoppgaven er utlevert.
2. Ved hjemmeeksamen: På det tidspunktet som fakultetet har oppgitt at eksamensoppgaven kan avhentes, nedlastes eller lignende.
3. Ved mappevurdering: Ved utløpet av innleveringsfristen for det første av arbeidene som inngår i mappevurderingen. Dette gjelder også om det i studieplanen er fastsatt at studenten selv kan velge hvilke(t) av arbeidene som skal danne grunnlag for karakteren.
4. Ved andre eksamensformer: Når det aktuelle emnet, den aktuelle praksisperioden etc. er påbegynt, eller når det er angitt i studieplanen.

Rett til å delta ved eksamen [evt. rett til vurdering] har studenter som:

- A. har studierett etter § 4, og
- B. har meldt seg opp innen den fastsatte fristen, og
- C. har deltatt i eventuell obligatorisk undervisning i samsvar med studieplanen (min. 75 % tilstedeværelse om ikke studieplanen sier noe annet), og
- D. har oppfylt eventuelle andre obligatoriske arbeidskrav fastsatt i studieplanen

Det gis adgang til å annullere oppmeldingen fram til to uker før eksamen.

Det kan gjøres unntak fra oppmeldingsfristen dersom

- a) det har vært dødsfall i studentens nærmeste familie, eller
- b) studenten har vært syk eller har nedkommet, og dette har gjort det umulig for studenten å melde seg innen fristen, eller
- c) det er andre uforutsette hindringer som har gjort det umulig for studenten å melde seg innen fristen, eller

d) vedkommende eksamen vil føre fram til avsluttet grad eller avsluttet studieprogram

e) ved andre særlige tilfeller

Omstendigheter som nevnt i pkt. a) - d) ovenfor må dokumenteres. Sykdom og fødsel må dokumenteres med erklæring fra lege eller psykolog.

§ 22: Begrunnelse og klage

Studenten har rett til å få begrunnelse for den fastsatte karakteren, jf. jf. universitets- og høyskoleloven § 52, pkt. 1 og 2.

Klage over formelle feil ved eksamen stiles til styret.

Ved ny sensur skal det benyttes to sensorer, hvorav minst én ekstern, jf § 14 A). Ny eksamenskommissjon får opplysning om karakter.

Følgende bestemmelser gjelder for ny sensur etter klage:

- A. Dersom det gis én samlet karakter for alle deleksamenene som eksamenen består av, skal alle deleksamenene forelegges ny sensur.
- B. Dersom det gis separate delkarakterer under veis i studiet for de ulike deleksamenene som inngår i emnet, skal den enkelte deleksamen eller de enkelte deleksamen(ene) som studenten påklager, forelegges ny sensur. Kandidaten må selv spesifisere hvilken eller hvilke deler av eksamen som påklages.

Klage over karakterfastsetting av gruppeeksamen må undertegnes av et flertall av medlemmene i gruppen før den kan framsettes.

Det kan ikke framsettes klage på en vurdering som kun er en tilbakemelding på læringsprosessen fra lærer/veileder, og som ikke resulterer i en karakterfastsettelse.

§ 23: Begrensninger i klageretten

For klagebehandlingen gjelder reglene i universitets- og høyskolelovens §§ 51 og 52. Ved klage over vurdering av enkeltarbeider som inngår i en mappevurdering med flere innleveringer, er det som hovedregel ikke adgang til å klage før resultatet for vedkommende fag, emne eller emnegruppe er kunngjort. Studieplan kan likevel fastsette at det skal være adgang til å klage på vurderingen av enkeltarbeider før dette tidspunktet.

Del 5: Utsatt eksamen, kontinuasjon, ekstraordinær eksamen m.m.

§ 24. Akutt sykdom og andre særskilte grunner til fravær i forbindelse med eksamen

Ved akutt sykdom gis det rett til utsatt eksamen, jf. § 25 . Som akutt sykdom regnes sykdom som er oppstått etter annulleringsfristens utløp, jf. § 12. Ved dødsfall i nær familie eller ved andre særskilte grunner kan det også gis rett til utsatt eksamen, dersom forholdet dokumenteres. Ved søknad kan studenter få regnet som gyldig grunn fravær som skyldes at skoleeksamen arrangeres på samme tid som en annen skoleeksamen kandidaten har studierett til. Det forutsettes at studenten møter opp til en av de aktuelle eksamenene.

Dersom en kandidat på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner ikke kan oppfylle de studiekrav som gjelder for den vurderingsformen vedkommende har meldt seg opp til, gis det anledning til å gå opp til alternativ vurderingsform der studieplanen åpner for slik. Studenten er selv ansvarlig for å endre oppmelding. Det må søkes spesielt for å endre oppmelding etter annulleringsfristen, jf. § 12. Dersom det ikke finnes alternative vurderingsformer skal MF så langt det er praktisk mulig sørge for at studenter med gyldig forfall får gjennomføre studiekravene i løpet av semesteret. Studenten må levere dokumentasjon på gyldig forfall (se første ledd) til studieavdelingen. Dersom det ikke er praktisk mulig å la kandidaten gjennomføre sin eksamen i løpet av semesteret og/eller før en eventuell avsluttende skoleeksamen, skal studiesjefen i samråd med ansvarlig fagråd fastsette og organisere utsatt eksamen det påfølgende semester i henhold til § 25 . Med mindre annet er bestemt i studieplanen kan en ikke fravike kravet om obligatorisk undervisning.

Dersom en kandidat ikke kan møte til skoleeksamen på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner, gis vedkommende rett til utsatt eksamen jf. § 25 dersom legeerklæring er sendt eller levert til studiesjefen senest to døgn etter den første eksamen som attesten gjelder for. En kandidat som blir syk under skoleeksamen, må underrette hovedvakt i eksamenslokalet og straks oppsøke lege og levere legeerklæring. Er det ikke mulig å få levert legeerklæringen på MF senest to døgn etter den første eksamen som erklæringen gjelder for, må eksamenskandidaten gi studieadministrasjonen beskjed om dette innen fristens utløp. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden.

Dersom akutt sykdom eller andre særskilte grunner (se første ledd) under hjemmeeksamen gjør kandidaten eksamensufør må dette dokumenteres. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden. Studieadministrasjonen skal underrettes. Kandidaten kan ved dokumentert eksamensuførhet gis rett til tre dagers utsettelse på opprinnelig innleveringsfrist. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist p.g.a. sykdom må leveres på en lørdag, må den sendes MF rekommandert samme dag. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist må leveres på en søn- eller helligidag, leveres den på den første påfølgende virkedag. Eksamensuførhet ut over dette gir rett til ny eksamen jf. 25 .

§ 25. Utsatt eksamen grunnet akutt sykdom eller andre særskilte forfallsgrunner

Kandidater som ikke fullfører en eksamen, eller deler av eksamen, og som oppfyller betingelsene i § 24, kan gå opp til utsatt eksamen.

Kandidater som av særskilte grunner i forbindelse med svangerskap, fødsel eller omsorg for barn ikke kan gå opp til ordinær eksamen, kan også søke om å få delta på utsatt eksamen. Forholdet må dokumenteres med legeerklæring, fødselsattest o.l.

Ved utsatt eksamen er det ikke anledning til å gå opp til eventuelle deler av eksamen som ble avlagt under den ordinære eksamen. Eksamensordningen ved utsatt eksamen skal være den samme som ved ordinær eksamen.

Utsatte skoleeksamener skal arrangeres så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er opphørt og normalt senest en måned inn i det nye semesteret. Studentene må selv melde seg til utsatt eksamen. Studiesjefen fastsetter fristen for å melde seg. Eksamensmeldinger til utsatt eksamen er bindende.

Dersom en student ikke møter til utsatt eksamen eller avbryter eksamen, gis det ikke adgang til å avlegge ny utsatt eksamen.

Dersom en kandidat har bestått samme eksamen mer enn én gang, vil beste karakter gjelde. Etter overgangen til nytt vurderingsuttrykk skal karakter som er gitt etter ny ordning gjelde.

Ved et nytt eksamensforsøk må kandidater som har bestått eksamen i et emne med løpende vurdering som inkluderer flere deleksamener, ta alle deleksamenene om igjen.

§ 30: Trekk under eksamen

En student som har gått opp til eksamen, kan frivillig avbryte denne (trekke seg) innen studenten forlater sin plass siste eksamensdag. Trekk i løpet av en skriftlig eksamensdag skal meldes til hovedvakten ved eksamen. Trekk under eksamen anses som stryk. Likestilt med stryk er det når en student ikke har møtt frem til eksamen uten å annullere sin eksamensmelding innen trekkfristens utløp eller når en student har unnlatt å møte til en eksamen studenten etter studieplanen skulle gå opp til.

En student anses også for å ha strøket når studenten forlater eksamenslokalet uten å ha levert besvarelse. En student som har levert besvarelse, kan ikke unndra seg sensur.

Studieplan

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 2)

Emne KRL 108

Emne KRL 109

Høsten 2004

(Nyopprett våren 2005)

STUDIEPLAN

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

KRL 2

Emne KRL 108 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Emne KRL 109 (15 studiepoeng / 5 vekttall)

Utgave 2004/II

(Nyopprett våren 2005)

Innledning	s. 3	
Studiefag og skolefag	s. 3	
Målgruppe og vilkår for opptak		s. 3
Progresjon og videre studium	s. 3	
Overordnede mål	s. 3	
Mål og innhold	s. 4	
Emnestruktur og vektning	s. 4	
Litteratur	s. 4	
<i>KRL 108: Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk</i>	s. 5	
A. Bibelen	s. 5	
B. Andre religioner og livssyn	s. 6	
C. Fagdidaktikk	s. 7	
<i>KRL 109: Kristen livstolkning, etikk og filosofi</i>	s. 8	
A. Kristendommens historie		s. 8

B. Kristen livstolkning i dag	s. 8
C. Etikk og filosofi	s. 9
Arbeidsformer	s. 10
Vurdering	s. 10
Avsluttende skriftlig eksamen	s. 10
Vurderingskriterier	s. 11
Klage på karakterer studietilbudene	s. 11
Evaluering av studietilbudene	s. 11
Vedlegg 1: Godkjente hjelpemidler til eksamen	s. 12
Vedlegg 2: Utvalgte forskrifter	s. 13

Det teologiske Menighetsfakultet

Gydas vei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00

<http://www.mf.no>

Innledning

Studiefag og skolefag

Studiet i Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 1 og KRL 2) tar faglig og didaktisk utgangspunkt i skolefaget KRL og i Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Fagperspektivene fra skolefaget står sentralt i studiet. Det blir lagt vekt på emner som er nye i forhold til tidligere lærerpraksis og lærerutdanning. Dette gjelder særlig emner fra religionskunnskap og fra etikk og filosofi. Samtidig blir det lagt vekt på de nye faglige og didaktiske perspektivene på det kristendomsfaglige lærestoffet, og på nye tema innenfor dette lærestoffet.

Målgruppe og vilkår for opptak

Studiet retter seg i hovedsak mot lærere og andre som trenger å kvalifisere seg bedre i forhold til skolefaget KRL eller vil skaffe seg grunnlag for videre studier. Målgruppen for KRL 2 er særlig lærere og andre som allerede har tatt KRL 1 eller tilsvarende. Det kan være 30 studiepoeng/10 vekttall KRL fra allmennlærerutdanning, 30 studiepoeng/10 vekttall KRL fra Menighetsfakultetet eller tilsvarende.

Vilkår for opptak til KRL 2 er generell studiekompetanse.

Progresjon og videre studium

Med tanke på progresjonen i studiet kan det være en fordel å ta KRL 1 eller tilsvarende før KRL 2. Men det er ingen forutsetning. Studieplanene er utformet slik at en også kan ta KRL 2 først. KRL 1 gir en bred innføring, med særlig vekt på det som er nytt i skolefaget. KRL 2 skal utvide kunnskapene, gi en viss faglig og didaktisk fordypning, styrke kvalifikasjonene for undervisning og legge grunnlag for videre studium.

Emne KRL 108 og 109 på til sammen 30 studiepoeng (ECTS-poeng) / 10 vekttall kan inngå i en emnegruppe i KRL innenfor den nye bachelorgraden.

Overordnede mål

Studentene skal

- bli fortrolige med ideen bak skolefaget og med de nye faglige og didaktiske utfordringene i skolefaget
- bli bedre i stand til å legge faget til rette pedagogisk for elever med ulik bakgrunn i religion og livssyn, og til å formidle lærestoffet på en levende måte
- tilegne seg grundig kjennskap til Bibelen og til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til etikk og filosofi, og bli fortrolige med det verdigrunnlaget som norsk skole bygger på
- få erfaring med estetiske uttrykk for religioner og livssyn, og kunne legge til rette for

- estetisk opplevelse i skolen
- utvikle forståelse, toleranse og respekt mellom mennesker med ulike oppfatninger i tros- og livssynsspørsmål, og øve opp evnen til dialog og til selvstendig og kritisk vurdering i spørsmål som gjelder religion, livssyn og etikk
- stimuleres til personlig vekst, til avklaring av egne tros- og livssynsspørsmål og til utvikling av yrkesetiske holdninger
- tilegne seg bedre kjennskap til sentrale emner i faget og legge grunnlag for videre studium.

Mål og innhold

De overordnede målene søkes realisert ved at studentene arbeider med to emner, KRL 108 og KRL 109 med tilhørende delemner.

Emnestruktur og vektning

Hvert emne er på 15 studiepoeng / 5 vekttall. Ett vekttall tilsvarer tre studiepoeng. Hvert emne er organisert i tre delemner.

EMNER	DELEMNER	Poeng
KRL 108 Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk	A. Bibelen	6,0
	B. Andre religioner og livssyn	4,5
	C. Fagdidaktikk	4,5
KRL 109 Kristen livstolkning, etikk og filosofi	A. Kristendommens historie	4,5
	B. Kristen livstolkning i dag	6,0
	C. Etikk og filosofi	4,5

Denne oversikten gir ikke noe samlet bilde av hvordan fagdidaktikken er vektlagt. Grunnen er at fagdidaktikk også er integrert i de andre delemnene. Det bør også nevnes at det inngår etikk i flere av delemnene, ikke bare i delemnet *Etikk og filosofi*. Delemnet *Kristen livstolkning i dag* tar opp kristen etikk, og delemnet *Andre religioner og livssyn* tar opp etikk i ulike religioner og livssyn.

Litteratur

I det følgende er litteraturen satt opp under de enkelte delemnene.

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen når det gjelder omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Litteratur merket * er trykket i kopisamling som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

Litteratur merket **L** er bokkopi som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

KRL108: Bibelen, religion og livssyn, fagdidaktikk

(15 studiepoeng / 5 vektall)

Emne KRL108 er organisert i tre delemner: *A. Bibelen* (6,0 p), *B. Andre religioner og livssyn* (4,5 p) og *C. Fagdidaktikk* (4,5 p).

A. Bibelen (6,0 p)

Delemnet skal utvide den kunnskap og innsikt som studentene har tilegnet seg i KRL107. Det blir lagt vekt på mer grundig arbeid med bibeltekster, på utvidet kjennskap til bibelsk tematikk og på bruk av bibeltekster i opplæringen.

Studiet gir kunnskap om ulike eksegetiske tradisjoner/metoder for teksttolkning og evne til å bruke slike metoder til å tolke bibeltekster av ulike sjangre. Studiet skal også gi kjennskap til utvalgt bibelsk tematikk og til forholdet mellom den jødiske og den kristne Bibelen. I tilknytning til fagstudiet må studentene også arbeide med bruk av bibeltekstene i opplæringen.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til exodusfortellingen i 2. Mosebok 1–15,
- ha kjennskap til GTs poetiske, profetiske og visdomsteologiske litteratur,
- ha kjennskap til følgende avsnitt fra de profetiske bøker: Jes 7–9; Jer 1:1–2:19; 8; 31:31–40; 36; Am 1–3; 7–9,
- ha kjennskap til NTs brevlitteratur med vekt på følgende Paulusbrev: Romerbrevet, 1. Korinterbrev, Filipperbrevet,
- ha kjennskap til Paulus-fortellingen i Apostlenes gjerninger,
- ha kjennskap til Johannesevangeliet,
- ha kjennskap til metoder for teksttolkning og evne til å anvende disse metodene i analyse av følgende bibeltekster: 1 Mos 22:1-19; 2 Mos 20:1-17; Sal 8 og 23; Jes 6:1-13; Joh 1:1-18; 2:1-12; 3:1-21; 9:1-41; 11:1-57; 13:1-20,
- ha kjennskap til fagdidaktikk og bibeltekster som kilde for livstolkning (jf. emnet Fagdidaktikk),
- ha kjennskap til bruk av bibeltekster og barnebibler i skolen, inkludert tekster som er felles for jødisk og kristen tradisjon.

LITTERATUR

"Arbeidsskjema : til bruk ved historisk orientert analyse av bibeltekster" i *"Forstår du det du leser?" : en innføring i bibelfaglig metode*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2003, s. ikke angitt.

Berge, Kåre, Terje Stordalen, Arvid Tångberg og Magnar Kartveit: "Et utvalg" i *Det Gamle testamentet : analyse av tekstar i utval.* 3. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2003, s. 78-82, 97-104, 125-153, 200-225, 248-267, 311-325, 352-359.

Hvalvik, Reidar: "Et utvalg" i *Fra Jerusalem til jordens ender : hovedtrekk i Apostlenes gjerninger.* 2. utg. Oslo: Credo, 1992, s. 52-65, 105-132.

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: "Et utvalg" i *Den store fortellingen : om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning.* Oslo: Det norske bibelselskap, 1999, s. 77-84, 107-155, 161, 232-245, 264-299, 315-319, 444-459.

Kvalbein, Hans: "Et utvalg" i *Hovedtanker i Johannes-evangeliet*. Oslo: Lunde, 1970, s. 26-96.

* Ramsfjell, Astri: "Barnebibler og Bibelen for barn" i *Bibel og bibeloversettelse* / redaktør Dagfinn Rian. Trondheim: Tapir, 1995, s. 67-95.

* Rian, Dagfinn: "Det Gamle Testamente og Den jødiske bibel - et fagdidaktisk memento" i *Kropp og sjel : festskrift til professor Olav Hognestad* / redaktør Dagfinn Rian, et al. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2000, s. 131-140.

Skarsaune, Oskar: "Jesus er Messias" i *Da Skriften ble åpnet : den første kristne tolkning av Det gamle testamente*. Oslo: Den norske israelsmisjon/Nye Luther, 1987, s. 57-84.

B. Andre religioner og livssyn (4,5 p)

Gjennom dette delemnet skal studentene bli fortrolige med begrep og metoder som blir brukt i studiet av religioner. De skal få innsyn i hvordan religioner fungerer som levende kilde for tro og livstolkning. På grunnlag av den tidligere innføringen i verdensreligionene skal studentene tilegne seg kunnskaper om mangfold og nyreligiøse strømninger.

Studentene skal gjøre seg kjent med ulike tradisjoner når det gjelder synet på religions- og livssynsdialog, og skal selv kunne lede og delta i dialog om religiøse og livssynsrelaterte emner. Studentene skal også tilegne seg grunnleggende innsikt i å arbeide med religions- og livssynsdialog i skolen.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om religionsvitenskapelige begrep, metoder og problemstillinger,
- ha god kunnskap om sammenligning av ulike religioner og livssyn
- ha kjennskap til mystikk i religionene,
- ha kjennskap til etikk i religionene,
- ha kjennskap til nyreligiøse strømninger med vekt på sjamanisme,
- ha kjennskap til økosofi og feminisme som livssyn,
- ha kjennskap til fagdidaktiske spørsmål: Religions- og livssynsdialog i skolen

LITTERATUR

* Breivik, Nils Olav: "Trommereisen : mennesket, naturen og ånde verdenen" i *Brytninger i en ny tid* / redaktør Audun Mosevoll. Bergen: NLA-forlaget, 1996, s. 33-52.

Eliade, Mircea: "Et utvalg" i *Det hellige og det profane*. 3. utg. Oslo: Gyldendal, 2002, s. 43-127.

* "Et utvalg" i *Samiske beretninger* / redaktør Brita Pollan. Oslo: Aschehoug, 1997, s. 185-187, 268-274, 350-355, 374-382.

L Geels, Antoon og Owe Wickström: "Et utvalg" i *Den religiösa människan : en introduktion till religionspsykologin*. 4. omarb. utg. Stockholm: Natur och Kultur, 1999, s. 198-223.

Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson: "Et utvalg" i *Nytt blikk på religion : studiet av religion i dag*. Oslo: Pax, 2001, s. 15-36.

* Hauge, Astri: *Feminisme : livssyn eller politisk ideologi?* Oslo: Det Teologiske Menighetsfakultet, 1997.

Jensen, Tim og Mikael Rothstein: "Et utvalg" i *Etikken og religionerne*. 2. rev. udg. København: Aschehoug, 2002, s. 30-38, 128-144, 174-183, 216-229.

* Kværne, Per: "Tanker omkring studiet av religion" i *Religionshistorie og religionsundervisning : noen fagdidaktiske synspunkter* / redaktør Per Kværne, et al. Trondheim: Tapir, 1983, s. 9-29.

Leirvik, Oddbjørn: "Kap. 1.4 og 4.2" i *Religionsdialog på norsk*. Ny og utvida utg. Oslo: Pax, 2001, s. 44-56, 157-170.

* Næss, Arne: "Økosofi" i *Økologi, økofilosofi* / redaktør Arne Vinje, et al. Oslo: Gyldendal, 1975, s. 150-163.

Aadnanes, Per M.: "Et utvalg" i *Livssyn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl., 2002, s. 9-20, 35-41.

C. Fagdidaktikk (4,5 p)

Fagdidaktikk inngår som deler i de andre hovedlelmene i planen. I tillegg blir fagdidaktikk regnet som et eget delemne. Dette delemnet omfatter tre ulike deler. I den ene delen skal studentene arbeide med en overgripende problemstilling i forhold til faget, nemlig identitetsutvikling og sosialisering i et flerkulturelt samfunn/en flerkulturell skole. I den tredje delen legger en vekten på analyse av ulike sjangre og bruk av ulike lesemaater i møte med litterære tekster.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til identitetsutvikling og sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- ha god kunnskap om skoleteoretiske og oppdragelsesteoretiske grunnlagsproblem
- ha god kunnskap om sjangre og lesemaater

LITTERATUR

Asheim, Ivar og Sverre Dag Mogstad: "Kap. 2 og 6-8" i *Religionspedagogikk : tolkning, undervisning, oppdragelse*. Rev. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1987, s. 23-55, 80-152.

* Engen, Thor Ola: "Integrerende sosialisering i majoritetens skole?" i *Like muligheter? : migrasjonspedagogikk i videregående skole*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1994, s. 145-170.

* Ramsfjell, Astri: "Skjønnlitteratur og religiøs sosialisering" i *Bibelske temaer i litteratur, film og teater* / redaktør Peter Wilhelm Bøckman. Trondheim: Tapir, 1987, s. 127-160.

Skarðhamar, Anne-Kari: "Et utvalg" i *Litteraturundervisning : teori og praksis*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 13-64.

Svensen, Åsfrid: "Et utvalg" i *Tekstens mønstre : innføring i litterær analyse*. Oslo: Universitetsforl., 1985, s. 19-56, 83-128, 170-184.

KRL 109: Kristen livstolkning, etikk og filosofi

(15 studiepoeng / 5 vektall)

Emne KRL 109 er organisert i tre delemner: A. *Kristendommens historie* (4,5p), B. *Kristen livstolkning i dag* (6p) og C. *Etikk og filosofi* (4,5p)

A. *Kristendommens historie* (4,5 p)

Dette studieemnet omfatter kristendommens historie i Norge, og skal gi dypere innsikt i vår stedeagne, norske religiøse tradisjon. Det legges vekt på studiet av kirkens praksis og trosliv, og hvordan dette uttrykker seg i litteratur, salmer, kunst og arkitektur.

Studenten skal

- ha god kunnskap om kirken og den kristne kulturen i Norge gjennom historien: tro, samfunnssyn, etiske idealer, estetisk uttrykk inkludert salmer
- ha kjennskap til fremveksten av de ulike frikirkesamfunn og de frivillige kristne organisasjoner i Norge
- ha kjennskap til kirkehistoriens fagdidaktikk

LITTERATUR

Didaktiske moment 2002 [cited 2003].

<http://www.fagbokforlaget.no/boker/kristendomshistorie.htm>

Elstad, Hallgeir J. og Per Halse: *Illustrert norsk kristendomshistorie*. Bergen: Fagbokforl., 2002.

B. *Kristen livstolkning i dag* (6,0 p)

Dette delemnet skal være en fordypning i sentrale emner i kristen tro og etikk. I tråd med skolefaget tas det utgangspunkt i en luthersk kristendomsforståelse. Samtidig legges det vekt på møtet mellom ulike kristne konfesjoner i dag og på forholdet til andre religioner og livssyn.

I arbeidet med den kristne tro skal studentene tilegne seg innsikt i sentrale emner knyttet til de tre trosartiklene og kunne plassere slike emner i en økumenisk sammenheng.

Studiet av kristen etikk har nær sammenheng med delemnet «Etikk og filosofi», men har også en viss sammenheng med «Andre religioner og livssyn». Studentene skal bli kjent med utvalgte grunnlagsspørsmål i kristen etikk og kunne gjennomføre etiske resonnement i arbeid med konkrete etiske emner.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om sentrale emner fra tros læren, knyttet til de tre trosartiklene
- ha kjennskap til utvalgte konfesjoner
- ha kjennskap til kristen tro i møte med andre religioner og livssyn
- ha god kunnskap om etikk og menneskesyn som et grunnlagsspørsmål i kristen etikk
- ha evne til bruk av etiske resonnement på konkrete etiske tema
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Å undervise om kristen tro i vår flerkulturelle skole

LITTERATUR

* Berentsen, Jan-Martin: "Kristendommen og religionene" i *Missiologi i dag* / redaktør Knud Jørgensen, et al. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 202-224.

"Et utvalg" i *Kristne kirker og trossamfunn* / redaktør Peder Borgen, et al. Trondheim: Tapir, 1993, s. 11-18, 43-54, 113-168, 195-203, 219-256.

* Gravem, Peder: "Sanningsspørsmålet i det nye kristendomsfaget : med særleg vekt på det estetiske og det rituelle" i *Forankring og fornyelse : kristendomsundervisning i endring*. 2. utg. / redaktør Lars Inge Magerøy, et al. Oslo: IKO-forl., 2000, s. 77-92.

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: "Et utvalg" i *Fellesskap og ansvar : innføring i kristen etikk*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 122-266.

Henriksen, Jan-Olav: "Et utvalg" i *Guds virkelighet : hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 1994, s. 67-201, 220-242, 265-284.

* "Kap. 4.1-4.7" i *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Oslo: Mellomkirkelig råd, 1997, s. 13-19.

C. Etikk og filosofi (4,5 p)

Dette delemnet skal videreføre arbeidet med etikk og filosofi fra den første studieenheten. Studiet skal gi bredere og dypere kjennskap til allmenn etikk og moralfilosofi. Samtidig må en se sammenhengen mellom dette delemnet og innslag av etikk i de to foregående delemnene. Studentene skal tilegne seg kjennskap til aktuelle normative teorier fra moralfilosofien. De skal bli kjent med hvordan en bygger opp etiske resonnement, og de skal kunne bruke slike resonnement i arbeid med konkrete etiske problemer. Studiet skal også gi bedre kjennskap til forholdet mellom etikk og menneskesyn, gjennom arbeid med stoff fra nyere filosofihistorie.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til etiske resonnement (etisk argumentasjon), og evne til å bruke slike resonnement i arbeid med konkrete etiske emner
- ha kjennskap til normative teorier og verdilære
- ha god kunnskap om menneskesyn og etikk hos Kierkegaard, Sartre, Marx og Freud
- ha kjennskap til et utvalg konkrete etiske emner som er aktuelle i skolefaget.
- ha kjennskap til fagdidaktikk: etikk og filosofi i møte med elevenes livsverden

LITTERATUR

Christoffersen, Svein Aage og Torstein Selvik: "Et utvalg" i *Engasjement og livsytring : innføring i etikk for pedagoger*. 2. utg. Oslo: Tano Aschehoug, 1999, s. 112-188.

* "Filosofiske tekster av Kierkegaard, Sartre, Marx og Freud : et utvalg" i *Kopisamling til KRL 2*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. ikke angitt.

* Hagen, Jimmy Zander: "Kierkegaards eksistensfilosofi" i *Eksistens og ansvar : praktisk filosofi*. 2. udg. København: Gyldendal Uddannelse, 1999, s. 103-113.

Johansen, Kjell Eyvind og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Innføring i etikk*. Rev. utg. Oslo: Universitetsforl., 2000, s. 116-179.

Schjelderup, Ariane, Beate Børresen og Øyvind Olsholt: "Et utvalg" i *Filosofi i skolen*. Oslo: Tano Aschehoug, 1999, s. 53-76, 230-246.

Stevenson, Leslie: "Et utvalg" i *Syv teorier om menneskets natur*. Oslo: Cappelen, 1994, s. 17-39, 73-130.

Arbeidsformer

Arbeidsformene består i det vesentlige av fellesforelesninger og selvstudium, men kan også omfatte frivillig oppgaveskriving. Lærerne kan svare på faglige spørsmål via e-mail. Studentene oppfordres til å danne egne kollokviegrupper.

Vurdering

Avsluttende skriftlig eksamen

For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet. Eksamen består av en skriftlig prøve på 4 timer for hvert av emnene KRL 108 og KRL 109. Det brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Klage på karakter

For spørsmål om klage på karakter, jf. forskrift for klagebehandling (vedlegg)

Vurderingskriterier

Ved eksamen tar en sikte på å prøve studentenes evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Evalueringsstudietilbudene

Både studenter og lærere skal være med på å evaluere studietilbudene: undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Vedlegg 1

Godkjente hjelpemidler til eksamen

Bibelutgaver:

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere) [= NO 78/85]

Bibelen, Oslo: Bibelselskapet 1930 (bokm.) / 1938 (nyn) [= NO 30 / NN 38]

Bibelen, Oslo: Norsk Bibel 1988 (bokm.) / 1994 (nyn.) [= NB 88 / NN 94]

Synopse:

G. Johnstad (red.): *Evangeliesynopse*, Oslo: Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

G. Johnstad: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1987, *til NO 78/85 bokmål

O. Grip: *Ord i Bibelen*, Oslo: Bibelselskapet 1992, til NO 78/85 nynorsk

K.G.: *Bibel-ordbok*, Oslo: Arne Gimnes 1934 eller senere, til NO 30

E. Lehmann: *Ordbok for det Nye testamentet*, Oslo: Lutherstiftelsen 1955, til NT av NN 38

A. Kvalbein: *Bibelord. Ord, navn og begreper i Den hellige skrift*, Oslo: Norsk Bibel 1992, til NB 88

*som samsvarer med følgende bibelutgave

Annet

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen. Oslo: KUF, 1996

KRL-boka. Oslo: Læringscenteret, 2002.

Hjelpemidler må studentene selv bringe med på eksamen.

Alle hjelpemidler skal være uten notater.

Vedlegg 2
Utvalgte forskrifter

UTDRAG AV REGLEMENT OM OPPTAK, STUDIER OG EKSAMEN VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Vedtatt av styret ved Det teologiske Menighetsfakultet 8. september 2003.

§ 2: Student og grunnutdanning; definisjoner

Student er den som har studierett ved institusjonen. Studierett har den som er tatt opp i samsvar med § 3. Studieretten gjelder fram til det inntreer en opphørsgrunn i samsvar med reglementet her.

Med grunnutdanninger menes studier der opptakskravet er generell studiekompetanse, jf. universitets- og høgskolelovens § 37, pkt. 1, ev. i kombinasjon med spesielle opptakskrav vedtatt av styret. Med mindre noe annet er bestemt i studieplanen regnes studieprogram på bachelor-nivå, mastergrad av fem års varighet og profesjonsstudiet i teologi (cand. theol) som grunnutdanninger.

§ 6 Dokumentasjon og ettersending

Søknad om opptak skal sendes på fastsatt søknadsskjema.

Alle opplysninger som er relevante for søknaden, skal dokumenteres. Søkeren plikter å orientere seg om hvilken dokumentasjon som er nødvendig for at søknaden skal kunne behandles. Dokumentasjonen er attesterte kopier av originaldokumenter.

Dokumentasjon som ikke er mulig å legge ved innen søknadsfristen, kan ettersendes. I søknaden må søkeren angi hvilken dokumentasjon som eventuelt blir ettersendt.

§ 7. Studierett

For å oppnå studierett må studenten være tatt opp, jf. § 3. Fakultetet kan i tillegg vedta regler om påbudt frammøte ved studiestart, herunder om gyldig forfall m.v. Manglende frammøte kan medføre tap av studieretten.

Studieretten gjelder det studieprogrammet eller emne/emnegruppe studenten er tatt opp til. Det kan stilles tilleggskrav til deltakelse og gjennomføring av emner som inneholder praksis. Studieplanene for de ulike studieprogrammene fastsetter slike tilleggskrav.

Studieretten omfatter:

- A. rett til å få fastsatt utdanningsplan i samsvar med § 8
- B. rett til å delta i undervisning i samsvar med studieplanen for det enkelte emne eller program og i samsvar med utdanningsplanen
- C. rett til veiledning og til å bruke andre ressurser i samsvar med studieplanen, utdanningsplanen og eventuelle andre regler gitt av fakultetet, herunder lesesaler, datamaskiner osv.

D. rett til å bli vurdert (se § 12) i samsvar med studieplanen og bestemmelsene i dette reglementet, jf. del 3.

§ 12: Grunnregler om eksamen

En eksamen anses påbegynt:

1. Ved skoleeksamen: Straks eksamensoppgaven er utlevert.
2. Ved hjemmeeksamen: På det tidspunktet som fakultetet har oppgitt at eksamensoppgaven kan avhentes, nedlastes eller lignende.
3. Ved mappevurdering: Ved utløpet av innleveringfristen for det første av arbeidene som inngår i mappevurderingen. Dette gjelder også om det i studieplanen er fastsatt at studenten selv kan velge hvilke(t) av arbeidene som skal danne grunnlag for karakteren.
4. Ved andre eksamensformer: Når det aktuelle emnet, den aktuelle praksisperioden etc. er påbegynt, eller når det er angitt i studieplanen.

Rett til å delta ved eksamen [evt. rett til vurdering] har studenter som:

- A. har studierett etter § 4, og
- B. har meldt seg opp innen den fastsatte fristen, og
- C. har deltatt i eventuell obligatorisk undervisning i samsvar med studieplanen (min. 75 % tilstedeværelse om ikke studieplanen sier noe annet), og
- D. har oppfylt eventuelle andre obligatoriske arbeidskrav fastsatt i studieplanen

Det gis adgang til å annullere oppmeldingen fram til to uker før eksamen.

Det kan gjøres unntak fra oppmeldingsfristen dersom

- a) det har vært dødsfall i studentens nærmeste familie, eller
- b) studenten har vært syk eller har nedkommet, og dette har gjort det umulig for studenten å melde seg innen fristen, eller
- c) det er andre uforutsette hindringer som har gjort det umulig for studenten å melde seg innen fristen, eller
- d) vedkommende eksamen vil føre fram til avsluttet grad eller avsluttet studieprogram
- e) ved andre særlige tilfeller

Omstendigheter som nevnt i pkt. a) - d) ovenfor må dokumenteres. Sykdom og fødsel må dokumenteres med erklæring fra lege eller psykolog.

§ 22: Begrunnelse og klage

Studenten har rett til å få begrunnelse for den fastsatte karakteren, jf. jf. universitets- og høyskoleloven § 52, pkt. 1 og 2.

Klage over formelle feil ved eksamen stiles til styret.

Ved ny sensur skal det benyttes to sensorer, hvorav minst én ekstern, jf § 14 A). Ny eksamenskommissjon får opplysning om karakter.

Følgende bestemmelser gjelder for ny sensur etter klage:

- A. Dersom det gis én samlet karakter for alle deleksamenene som eksamenen består av, skal alle deleksamenene forelegges ny sensur.
- B. Dersom det gis separate delkarakterer under veis i studiet for de ulike deleksamenene som inngår i emnet, skal den enkelte deleksamen eller de enkelte deleksamen(ene) som studenten påklager, forelegges ny sensur. Kandidaten må selv spesifisere hvilken eller hvilke deler av eksamen som påklages.

Klage over karakterfastsetting av gruppeeksamen må undertegnes av et flertall av medlemmene i gruppen før den kan framsettes.

Det kan ikke framsettes klage på en vurdering som kun er en tilbakemelding på læringsprosessen fra lærer/veileder, og som ikke resulterer i en karakterfastsettelse.

§ 23: Begrensninger i klageretten

For klagebehandlingen gjelder reglene i universitets- og høyskolelovens §§ 51 og 52. Ved klage over vurdering av enkeltarbeider som inngår i en mappevurdering med flere innleveringer, er det som hovedregel ikke adgang til å klage før resultatet for vedkommende fag, emne eller emnegruppe er kunngjort. Studieplan kan likevel fastsette at det skal være adgang til å klage på vurderingen av enkeltarbeider før dette tidspunktet.

Del 5: Utsatt eksamen, kontinuasjon, ekstraordinær eksamen m.m.

§ 24. Akutt sykdom og andre særskilte grunner til fravær i forbindelse med eksamen

Ved akutt sykdom gis det rett til utsatt eksamen, jf. § 25 . Som akutt sykdom regnes sykdom som er oppstått etter annulleringsfristens utløp, jf. § 12. Ved dødsfall i nær familie eller ved andre særskilte grunner kan det også gis rett til utsatt eksamen, dersom forholdet dokumenteres. Ved søknad kan studenter få regnet som gyldig grunn fravær som skyldes at skoleeksamen arrangeres på samme tid som en annen skoleeksamen kandidaten har studierett til. Det forutsettes at studenten møter opp til en av de aktuelle eksamenene.

Dersom en kandidat på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner ikke kan oppfylle de studiekrav som gjelder for den vurderingsformen vedkommende har meldt seg opp til, gis det anledning til å gå opp til alternativ vurderingsform der studieplanen åpner for slik. Studenten er selv ansvarlig for å endre oppmelding. Det må søkes spesielt for å endre oppmelding etter annulleringsfristen, jf. § 12. Dersom det ikke finnes alternative vurderingsformer skal MF så langt det er praktisk mulig sørge for at studenter med gyldig forfall får gjennomføre studiekravene i løpet av semesteret. Studenten må levere

dokumentasjon på gyldig forfall (se første ledd) til studieavdelingen. Dersom det ikke er praktisk mulig å la kandidaten gjennomføre sin eksamen i løpet av semesteret og/eller før en eventuell avsluttende skoleeksamen, skal studiesjefen i samråd med ansvarlig fagråd fastsette og organisere utsatt eksamen det påfølgende semester i henhold til § 25 . Med mindre annet er bestemt i studieplanen kan en ikke fravike kravet om obligatorisk undervisning.

Dersom en kandidat ikke kan møte til skoleeksamen på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner, gis vedkommende rett til utsatt eksamen jf. § 25 dersom legeerklæring er sendt eller levert til studiesjefen senest to døgn etter den første eksamen som attesten gjelder for. En kandidat som blir syk under skoleeksamen, må underrette hovedvakt i eksamenslokalet og straks oppsøke lege og levere legeerklæring. Er det ikke mulig å få levert legeerklæringen på MF senest to døgn etter den første eksamen som erklæringen gjelder for, må eksamenskandidaten gi studieadministrasjonen beskjed om dette innen fristens utløp. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden.

Dersom akutt sykdom eller andre særskilte grunner (se første ledd) under hjemmeeksamen gjør kandidaten eksamensufør må dette dokumenteres. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden. Studieadministrasjonen skal underrettes. Kandidaten kan ved dokumentert eksamensuførhet gis rett til tre dagers utsettelse på opprinnelig innleveringsfrist. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist p.g.a. sykdom må leveres på en lørdag, må den sendes MF rekommandert samme dag. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist må leveres på en søn- eller helligdag, leveres den på den første påfølgende virkedag. Eksamensuførhet ut over dette gir rett til ny eksamen jf. 25 .

§ 25. Utsatt eksamen grunnet akutt sykdom eller andre særskilte forfallsgrunner

Kandidater som ikke fullfører en eksamen, eller deler av eksamen, og som oppfyller betingelsene i § 24, kan gå opp til utsatt eksamen.

Kandidater som av særskilte grunner i forbindelse med svangerskap, fødsel eller omsorg for barn ikke kan gå opp til ordinær eksamen, kan også søke om å få delta på utsatt eksamen. Forholdet må dokumenteres med legeerklæring, fødselsattest o.l.

Ved utsatt eksamen er det ikke anledning til å gå opp til eventuelle deler av eksamen som ble avlagt under den ordinære eksamen. Eksamensordningen ved utsatt eksamen skal være den samme som ved ordinær eksamen.

Utsatte skoleeksamener skal arrangeres så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er opphørt og normalt senest en måned inn i det nye semesteret. Studentene må selv melde seg til utsatt eksamen. Studiesjefen fastsetter fristen for å melde seg. Eksamensmeldinger til utsatt eksamen er bindende.

Dersom en student ikke møter til utsatt eksamen eller avbryter eksamen, gis det ikke adgang til å avlegge ny utsatt eksamen.

Dersom en kandidat har bestått samme eksamen mer enn én gang, vil beste karakter gjelde. Etter overgangen til nytt vurderingsuttrykk skal karakter som er gitt etter ny ordning gjelde.

Ved et nytt eksamensforsøk må kandidater som har bestått eksamen i et emne med løpende vurdering som inkluderer flere deleksamener, ta alle deleksamenene om igjen.

§ 30: Trekk under eksamen

En student som har gått opp til eksamen, kan frivillig avbryte denne (trekke seg) innen studenten forlater sin plass siste eksamensdag. Trekk i løpet av en skriftlig eksamensdag skal meldes til hovedvakten ved eksamen. Trekk under eksamen anses som stryk. Likestilt med stryk er det når en student ikke har møtt frem til eksamen uten å annullere sin eksamensmelding innen trekkfristens utløp eller når en student har unnlatt å møte til en eksamen studenten etter studieplanen skulle gå opp til.

En student anses også for å ha strøket når studenten forlater eksamenslokalet uten å ha levert besvarelse. En student som har levert besvarelse, kan ikke unndra seg sensur.

KRL 208 Islam (10 studiepoeng)

Islam står ved siden av kristendommen i en særstilling blant verdensreligionene når det gjelder oppslutning og utbredelse. Om lag femteparten av verdens befolkning hører til denne religionen. Emnet omfatter både det som er felles for de fleste muslimer og de variasjonene som finnes innen religionen. Sentrale aspekter ved islams historie, lære og praksis inngår i emnet, så vel som introduksjoner til ulikheter i konfesjonelle spørsmål, fromhetstype (sufismen) og politiske oppfatninger av islam. Emnet legger stor vekt på hvordan islam fortolkes og praktiseres av muslimer i nyere tid, med særlig vekt på norske forhold, hvor vi ser norske former for islam utvikle seg.

Mål

Studiet skal gi

- kjennskap til islams bakgrunn og historie
- kjennskap til hvordan denne historie har preget religionens uttrykksformer
- kjennskap til de ulike former for islam
- god kunnskap om islam i dagens verden
- god kunnskap om hvordan muslimer i Norge utvikler sine fellesskap, sin praksis og sine fortolkninger av islam under norske forhold
- evne til å kunne kommunisere meningsfullt med muslimer angående kulturelle og religiøse spørsmål

Vurdering:

For å få godkjent KRL 208 må den enkelte student bestå en skriftlig klausureksamen på 4 timer. Dersom man tar to emner samtidig kan dette slås sammen til en 8-timerseksamen med en oppgave fra hvert emne og to separate karakterer. Det brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Litteratur:

Opsal, Jan: *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*. Universitetsforlaget, Oslo 1994, s. 11-312

Kari Vogt: *Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge*. J.W. Cappelens forlag, Oslo 2000, s. 15-237

Kari Vogt: *Islams hus, verdensreligion på fremmarsj*, J.W. Cappelens forlag, Oslo 1993, s. 15-79

Østberg, Sissel: *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Universitetsforlaget, Oslo 2003, s. 9-210

KRL 228 Estetikken i religionene (10 studiepoeng)

Emnet omhandler estetikkenes plass i de store verdensreligionene, med vekt på islam, jødedom, hinduisme og buddhisme. Emnet er særlig innrettet mot arbeidet med religion og estetikk i grunnskolen. (Estetikken i kristendommen blir nærmere behandlet i separate emner.)

Emnet består av tre delemner:

A. De sentrale fortellingene i verdensreligionene (2 studiepoeng)

Delemnet omhandler de sentrale religiøse fortellingene som i seg selv er estetiske uttrykk, og som gir den nødvendige bakgrunn for å forstå bilder, symboler og musikk i verdensreligionene.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til sentrale fortellinger i de store verdensreligionene

LITTERATUR

* Ginzberg, Louis: "Et utvalg" i *Legends of the Bible*. Philadelphia: Jewish Publication Society, 1992, s. ikke oppgitt.

* Haanes, Vidar L.: "Ta eksempel av deres tro : fra helgenlegende til historisk kritisk forskning" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 47, nr. 2 (1996), s. 55-62.

* Meløe, Sidsel Krosby: *Til kildene : fortellinger fra tre religioner: Hinduisme, Buddhisme, Islam*. Tromsø: Høgskolen i Tromsø Avdeling for lærerutdanning, 1997.

B. Bildende kunst, arkitektur og musikk i religionene (6 studiepoeng)

Delemnet omhandler bildende kunst, arkitektur og musikk i de store verdensreligionene. Det vil bli fokusert på forholdet mellom kunsten/arkitekturen og den konkrete religionsutøvelse.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til estetikkenes plass i de store verdensreligionene, kristendommen inkludert
- ha kjennskap til symboler, bildende kunst og arkitektur i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme
- ha kjennskap til hellige roms form og funksjon i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme

- ha kjennskap til musikkens plass i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme.

LITTERATUR

Bowker, John: "Et utvalg" i *Verdens religioner*. Oslo: Spektrum forl., 2001, s. 18-41, 54-75, 112-177.

L "Hellige rom" i *Prismet : pedagogisk tidsskrift* 50, nr. 4 (1999), s. 143-166, 171-179.

* Jacobsen, Knut A. og Notto R. Thelle: "Et utvalg" i *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1999, s. 120-129, 202-204, 305-316.

* Neubauer, E.: "Islamic religious music" i *The New Grove dictionary of music & musicians/* redaktør Stanley Sadie, bind 6. London: Macmillan, 1980, s. 342-347.

Winje, Geir: "Et utvalg" i *Guddommelig skjønnhet : kunst i religionene*. Oslo: Universitetsforl., 2001, s. 13-142, 203-230, 276-287.

C. Estetikk og didaktikk (2 studiepoeng)

Delemnet omhandler estetisk teori og utvalgte didaktiske problemstillinger knyttet til estetikk og religion.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til hva estetikk er
- ha kjennskap til utvalgte didaktiske problemstillinger knyttet til religion og estetikk, med særlig vekt på KRL-faget og L97.

LITTERATUR

Haanes, Elisabeth: *Røtter og vinger : religion og estetikk i grunnskolen*. Oslo: IKO-forl., 2003.

Studiekrav

Studenten skal

- avlegge en 4-timers skriftlig kausureksamen
- delta i evaluering av studietilbudet, dersom tilbudet er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semesteret.

Vurdering

Den avsluttende vurderingen av studentene tar sikte på å prøve deres evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Eksamen består av en skriftlig prøve på 4 timer.

I den formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til F. Studenter som får F, har ikke bestått. For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet.

G/3313/KRL228 Estetikken i religionene